BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

SAYI: 2014/1 ARALIK 2013

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

6 Şubat 2014

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ GENEL GÖRÜNÜMÜ

(Aralık 2013)

İÇİNDEKİLER

1. Yönetici Özeti 6
2. Personel ve Şube Sayısı 9
3. Aktif/Pasif Gelişimi 12
   a) Krediler 19
   b) Takipteki Alacaklar 29
   c) Menkul Değerler Portföyü 34
   d) Mevduat 38
   e) Yurtdışı Bankalara Borçlar 45
   f) Özkaynaklar ve Sermaye Yeterliliği 49
4. Kârlılık 53

TABLOLAR

Tablo 1: Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi) 10
Tablo 2: Sektörün Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Adet) 10
Tablo 3: Seçilmiş Bilanço Kalemleri 13
Tablo 4: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi 17
Tablo 5: Seçilmiş Rasyolar (%) 17
Tablo 6: Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi 21
Tablo 7: Türleri İtibarıyla Krediler 22
Tablo 8: Kredi Türleri ve Banka Grupları İtibarıyla Kredilerin Gelişimi 26
Tablo 9: Kredi Türleri İtibarıyla Banka Gruplarının Payları 27
Tablo 10: Menkul Değerlerin Gelişimi 34
Tablo 11: Emanet Kıymetlerin ve Menkul Değerlerin Gelişimi 37
Tablo 12: Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi 39
Tablo 13: Mevduatın Vade Dağılımı (%) 41
Tablo 14: Çeyrekler İtibarıyla Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi 42
Tablo 15: Yurt Dışı Şubeler Nezdinde Toplanan Mevduat 43
Tablo 16: Mevduatın Dağılımı 44
Tablo 17: Yurtdışı Bankalardan Sağlanan Fonların Gelişimi 45
Tablo 18: Özkaynak Unsurlarının Gelişimi 50
Tablo 19: Banka Grupları İtibarıyla Özkaynaklar 50
Tablo 20: SYR Bileşenleri 51
Tablo 21: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu 52
Tablo 22: Bankacılık Sektörü Karşılaştırmalı Gelir Tablosu 53
Tablo 23: Banka Grupları İtibarıyla Net Dönem Karı ile Özkaynak ve Aktif Karlılığı 61

GRAFİKLER

Grafik 1: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi 9
Grafik 2: Personel ve Şube Sayısı Yıllık Değişimi 9
Grafik 3: Krediler ve Mevduat Yıllık Artış Oranları 14
Grafik 4: Ekonomik Büyüme, Kredi ve Mevduat Artış Hızları (Yıllık, %)..... 14
Grafik 5: Toplam Kredilerin Gelişimi..... 19
Grafik 6: Bireysel ve Şirketler Kesimine Kullandırılan Kredilerin Yıllık Büyüme Hızı *..... 20
Grafik 7: Bireysel Kredilerin Yıllık Büyüme Hızı..... 20
Grafik 8: Kredilerin Türleri İtibarıyla Dağılımı..... 21
Grafik 9: Türleri İtibarıyla Bireysel Kredilerin Yıllık Artış Oranları 22
Grafik 10: Konut Kredisi Teminat Oranları (%)..... 23
Grafik 11: Tüketici Kredilerinin Vade Dağılımı..... 23
Grafik 12: Taksitli/Taksitsiz Bireysel Kredi Kartı Alacaklarının Yıllık Değişimleri (%)..... 24
Grafik 13: Taksitli Kredi Kartı Cirosu ve Taksit Sayılarının Sektörel Dağılımı 24
Grafik 14: Kredilerin Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranları (TL)..... 26
Grafik 15: Takipteki Alacakların Gelişimi..... 29
Grafik 16: Takipteki Alacak Hareketleri..... 29
Grafik 17: Bireysel Kredilerin Yaşlandırma Analizi (Temerrüde Düşme)..... 30
Grafik 18: Takibe Dönüşüm Oranının Gelişimi..... 31
Grafik 19: Menkul Değerlerin Yıllık Gelişimleri 35
Grafik 20: Menkul Değerlerin Portföy Dağılımı..... 35
Grafik 21: Kamu Borç Stoku ve MDC Gelişimi..... 35
Grafik 22: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler 36
Grafik 23: Menkul Değerlerin Kullanımına Göre Dağılımı..... 36
Grafik 24: Emanet Kıymetlerin Dağılımı-Yerleşiklere Göre (%)..... 37
Grafik 25: Emanet Kıymetlerin Tutarı-Yerleşiklere Göre 37
Grafik 26: Toplam Mevduatın Gelişimi..... 38
Grafik 27: Dönemler İtibarıyla TP ve YP Mevduatın Gelişimi..... 39
Grafik 28: Mevduatın/Katılım Fonlarının Türleri İtibarıyla Dağılımı 40
Grafik 29: Tasarruf Mevduatı ile Ticari ve Diğer Mevduatın Gelişimi..... 40
Grafik 30: Ons Altın Fiyatı ve Altın Depo Hesaplarının Gelişimi 42
Grafik 31: Banka Grupları Bazında Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı..... 43
Grafik 32: Sendikasyon ve Seküritizasyon Kredileri Geri Ödeme Planı 46
Grafik 33:Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonlar..... 47
Grafik 34: Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Ülkelere Göre Dağılımı..... 48
Grafik 35: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Çeyrek Dönemler İtibarıyla) 49
Grafik 36: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Aralık 2002 Baz dönem) 49
Grafik 37: Sermaye Yeterliliği Rasyosu 51
Grafik 38: Kârlılık Göstergeleri 54
Grafik 39: Çeyrek Dönemler İtibarıyla Net Faiz Gelirleri ve Provizyon Sonrası Net Faiz Gelirleri 55
Grafik 40: KMH Faiz Gelirlerinin Toplam Faiz Gelirleri İçindeki Payı (Katılım Bankaları Hariç)..... 56
Grafik 41: Temel Faiz Gelir/Gider Kalemleri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)..... 57
Grafik 42: Temel Faiz Dışı Gelir/Gider Kalemleri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla) 60
Grafik 43: Sermaye Piyasası İşlem K/Z ve Kambiyo K/Z (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)..... 61

DÖNEME İLİŞKİN İNCELENEN KONULAR

Konu 1: Bireysel Borçluluk Endeksi 25
Konu 2: Yabancı Para Krediler Stres Testi 28
Konu 3: Mevzuat Değişiklikleri-1 32
Konu 4: Mevzuat Değişiklikleri-2 33

1. Yönetici Özeti

Aralık 2013[1] itibarıyla Türk Bankacılık Sektörü'nde 49 banka[2], 11.986 adet şube ve 214.263 personel ile faaliyet göstermektedir. Sektörün 2013 yılındaki şubeleşme ve istihdam artış hızı, 2009 yılından bu yana yıllık bazda gözlenen en yüksek artış oranına ulaşmıştır.

Bankacılık sektörünün **aktif toplamı** 2013 yılında %26,4 artarak 1.732 milyar TL'ye yükselmiştir. TP varlıklar %19,6, YP varlıklar USD bazında %18,5 büyümüştür. 2013 yılının ilk çeyreğinden sonra Türk Bankacılık Sektöründe mevduat faiz oranları başta olmak üzere fonlama maliyetlerinde yükselme görülmüştür. Söz konusu gelişmeler nedeniyle sektörün büyüme hızında sınırlı bir yavaşlama olduğu, yılın ilk çeyreğinde %4,2, ikinci çeyreğinde %7, üçüncü çeyreğinde %7,9 büyüyen bankacılık sektörünün büyüme hızının kur artışı etkisine rağmen yılın son çeyreğinde %5,1 düzeyinde oluştuğu görülmektedir.

2012 yılsonuna göre toplam 252,7 milyar TL artan **krediler**[3], Aralık 2013 itibarıyla 1.047 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Kredilerin toplam aktifler içindeki payı ise 2012 yılsonuna göre 2,5 puan artarak %60,5'e yükselmiştir. Yılın son çeyreğinde kredilerin artışı hızının önceki iki çeyreğin gerisinde oluştuğu, son çeyrekteki büyümenin kurumsal ve ticari krediler ağırlıklı olduğu gözlenmektedir.

FED'in varlık alım programına yönelik açıklamaları sonrasında diğer gelişmekte olan ülkelerle birlikte ülkemiz piyasalarında gözlenen döviz kurları ve faiz artışı ile hızlı kredi büyümesi ve tasarruf oranlarındaki düşüklüğün oluşturacağı uzun vadeli risklerin bertaraf edilmesi amacıyla alınan önlemler, tüm kredi türlerinin büyüme hızlarını bir miktar yavaşlatmış, özellikle bireysel kredilerdeki yıllık büyüme oranları şirketler kesimine kullandırılan kredilerin altına gerilemiştir.

Yasal üst limiti %75 olan bireysel **konut kredileri**nin teminat oranı, 2013 yılında konut kredilerindeki yüksek hacimli büyümeye rağmen %62-64 bandında seyretmiştir.

Taksitli bireysel kredi kartı alacaklarının toplam **kredi kartı alacakları** içerisindeki payı yıllar içerisinde artış eğiliminde olmuş ve 2013 yılsonunda %56,7'ye ulaşmıştır. Bununla

[1] Bu çalışmada yer alan veriler 4 Şubat 2014 tarihi itibarıyla bankaların Kurumumuz veri tabanına göndermiş oldukları kesinleşmemiş geçici bilgilerden elde edilmiştir.
[2] 19/09/2013 tarih ve 5520 sayılı Kurul kararı ile Bank Of Tokyo Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.'ye faaliyet izni verilmiş, Banka Kasım ayında faaliyete geçmiştir. Öte yandan, Portigon A.G.'nin Kasım ayında faaliyetine son vermesiyle, sektörde faaliyet gösteren banka sayısı 49 olmuştur.
[3] Krediler tutarında ve buna bağlı olarak hesaplanan oranlarda finansal kiralama alacakları dikkate alınmamıştır.

birlikte Eylül 2013 ayından itibaren taksitli kredi kartı alacaklarında belirgin bir azalma görülmektedir.

Sektörün **takipteki alacakları** 2012 yılsonuna göre 6,2 milyar TL (%26,4), 2013 Eylül dönemine göre ise 1,6 milyar TL (%5,8) artarak 2013 yılsonu itibarıyla 29,6 milyar TL seviyesine yükselmiştir.

Yıllar itibarıyla kullandırılan bireysel kredilerin temerrüt performansını gösteren yaşlandırma analizi sonuçlarına göre; 2013 yılında kullandırılan kredi kartları haricindeki tüm bireysel kredi türlerinde 2012 yılına göre temerrüde düşme oranları daha düşük seyretmiştir.

Bankaların **menkul değerler portföyü** 2013 yılında 16,7 milyar TL (%6,2) artış kaydederek yıl sonunda 286,7 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bankaların menkul değerlerini ağırlıklı olarak ticari portföyde sınıflandırma eğilimleri devam etmekle birlikte piyasalarda görülen volatilite ve faiz oranlarındaki artış nedeniyle yıl içerisinde satılmaya hazır portföyden VKET portföye geçişler gözlenmiş ve Haziran 2013 dönemine göre satılmaya hazır portföyün payı 8,2 puan azalırken VKET portföyün payı 9 puan artmıştır.

Türk bankacılık sektörünün yabancı kaynakları içinde Aralık 2013 itibarıyla %61,5 ile en fazla paya sahip olan **mevduat** 945,8 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. 2013 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren TP mevduat artış hızı yavaşlarken, YP mevduat artış hızı yılın ikinci yarısından itibaren önemli ölçüde artış göstermiştir. Yılın ilk yarısındaki YP mevduat artışı 810 milyon USD, ikinci yarısında 22,6 milyar USD düzeyindedir.

Küresel ekonomiye dair belirsizliklerin devam ettiği 2013 yılında Türk Bankacılık Sektörü'nün **yurtdışı bankalardan sağladığı fon miktarı** artış seyrini sürdürmüştür. Yurtdışı bankalardan sağlanan fonlar yılsonuna göre %23,7 oranında (26,5 milyar USD) artış göstererek Aralık 2013 itibarıyla 138,2 milyar USD'ye yükselmiştir. 2013 yılında sendikasyon kredilerinin yenileme oranının %100'ün üzerinde gerçekleştiği ve sektör genelinde bankaların, sendikasyon kredilerini yenilemekte problem yaşamadığı gözlenmektedir.

Sektörün **özkaynakları** Aralık 2013 dönemi itibarıyla 194 milyar TL düzeyindedir. Bir yıllık dönemde, menkul değer değerleme fonlarındaki 12,6 milyar TL azalışa karşılık, sektörün kar dağıtımının sınırlandırılması ve karların banka bünyesinde bırakılmasının teşvik edilmesi yönünde Kurumumuzca sürdürülen politikalar çerçevesinde yedek akçelerin 19 milyar TL ve ödenmiş sermayenin 5 milyar TL artması sektörün özkaynaklarının artmasını sağlamıştır.

Bankacılık sektörü **dönem net kârı** 2012 yılsonuna kıyasla 1.210 milyon TL (%5,1) artarak 2013 yılsonunda 24.733 milyon TL'ye yükselmiştir. Dönem net kârının artmasında esas etken artan net faiz gelirleridir. Net faiz gelirlerindeki artışta, mevduat maliyetlerindeki azalış ile genel olarak mevduat dışı kaynakların görece düşük maliyetleri sonucunda yüksek düzeyde gerileyen faiz giderleri belirleyici olmuştur. Bununla birlikte, yılın ikinci yarısından itibaren yükselen faizlere bağlı olarak sektörün **net faiz marjının** azalış eğilimine girdiği ve Aralık 2013 döneminde %3,7 düzeyinde oluştuğu gözlenmektedir.

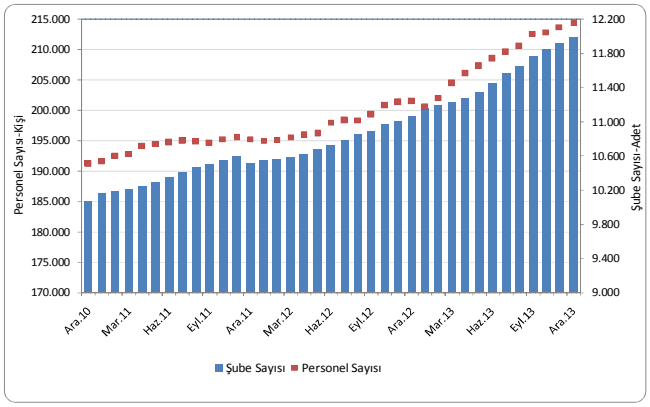
Türk Bankacılık Sektörü'nün **SYR'**si Aralık 2013 itibarıyla %15,3 düzeyinde, yasal ve hedef oranın oldukça üzerinde oluşmuştur. Diğer taraftan, ülkemizde 2008-2009 döneminde izlenen döviz kurları artışının, YP ve dövize endeksli kredi kullanan müşteriler üzerinde yarattığı etki dikkate alınarak, 2013 Aralık itibarıyla aynı tür krediler, tarihi senaryo üzerinden stres testine tabi tutulmuştur. Test sonuçları, sektörün özkaynaklarının kur artışının yaratabileceği risklere karşı dayanıklılığının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Personel ve Şube Sayısı

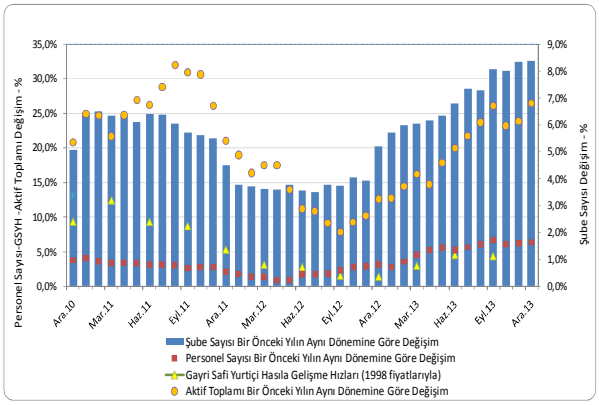
Aralık 2013 itibarıyla Türk Bankacılık Sektörü'nde 49 banka[4] 11.986 adet şube ve 214.263 personel ile faaliyet göstermektedir.

Sektörün 2013 yılındaki şubeleşme ve istihdam artış hızı, 2009 yılından bu yana yıllık bazda gözlenen en yüksek artış oranına ulaşmıştır. 2009-2013 yılları arasında yıllık bazda şubeleşme hızı sürekli artan bir trend izlemekte, buna karşın personel artış hızı daha dalgalı bir seyir izlemektedir. 2013 yılında şubeleşme hızı %8,4, istihdam artış hızı ise %6,4 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 1: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi

Grafik 2: Personel ve Şube Sayısı Yıllık Değişimi

GSYH verileri için kaynak:TÜİK

Aralık 2013 itibarıyla en fazla şube ve personeli olan banka grupları, sektördeki aktif paylarına paralel şekilde özel bankalar, kamu bankaları ve yabancı bankalar olarak sıralanmaktadır. Sektörde yurtiçi şubeleşme yaygın olup, yurtdışı şubelerin toplam şubeler içerisindeki payı %0,07 (83 adet şube), yurtdışında istihdam edilen personelin toplam personel içerisindeki payı ise %0,4'tür (797 kişi).

2013 yılsonu itibarıyla sektörde çalışan personelin %44,2'si (94.747 kişi) özel bankalarda, %25,4'ü (54.466 kişi) kamu bankalarında ve %20'si (42.746 kişi) yabancı bankalarda istihdam edilmektedir. Bir yıllık dönemde personel sayısı 12.810 kişi artarken, bu artışa yılın son çeyreğindeki 1.709 kişilik ilave istihdam etkisi sınırlı olmuştur. Yıllık bazda en fazla personel artışı 4.779 kişi ile özel bankalar ve 3.362 kişi ile yabancı bankalar grubunda gerçekleşmiştir. Oransal olarak bakıldığında, bu dönemde katılım bankalarında %9,4, yabancı

[4] 19/09/2013 tarih ve 5520 sayılı Kurul kararı ile Bank Of Tokyo Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.'ye faaliyet izni verilmiş, Banka Kasım ayında faaliyete geçmiştir. Öte yandan, Portigon A.G.'nin Kasım ayında faaliyetine son vermesiyle, sektörde faaliyet gösteren banka sayısı 49 olmuştur.

bankalarda %8,5, kalkınma ve yatırım bankalarında %7 oranında personel artışı olmuştur. Yılın son çeyreğindeki personel artışında ise kamu bankaları grubundaki 820 kişilik artış belirleyicidir. Sektörde çalışanların %77,4'ü yüksek öğrenim ve lisans, %6,2'si ise lisans üstü eğitim almıştır.

Tablo 1: Sektörün Personel Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Kişi)

					Değişim (Kişi)	
Banka Grupları	**Aralık 2012**	**Haziran 2013**	**Eylül 2013**	**Aralık 2013**	**Aralık 2012 Aralık 2013**	**Eylül 2013 Aralık 2013**
Kamu Bankaları	51.587	52.770	53.646	54.466	2.879	820
Özel Bankalar	89.968	92.996	94.434	94.747	4.779	313
Yabancı Bankalar	39.384	41.088	42.400	42.746	3.362	346
Katılım Bankaları	15.356	16.196	16.729	16.800	1.444	71
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4.900	5.099	5.090	5.244	344	154
TMSF Bankaları	258	260	255	260	2	5
BANKACILIK SEKTÖRÜ	**201.453**	**208.409**	**212.554**	**214.263**	**12.810**	**1.709**

Aralık 2013 döneminde, en fazla şube ile faaliyet gösteren bankalar, %45,1 pay ile özel bankalar (5.411 adet), %28,3 pay ile kamu bankaları (3.397 adet) ve %18,1 pay ile yabancı bankalardır (2.171 adet). Bir yıllık dönemde şube sayısı 925 adet artarken en fazla şube artışı özel bankalar (340 adet) ve kamu bankaları (318 adet) grubunda gözlenmiştir. Oransal olarak bakıldığında, bu dönemde katılım bankalarında %16,4, kamu bankalarında %10,3 oranında şube artışı gerçekleşmiştir. Öte yandan, şube sayısında yılın son çeyreğindeki 215 adet artışın 104 adeti özel bankalar grubundan kaynaklanmıştır.

2013 yılında oransal olarak toplam aktif büyüklüğü artışında %36,7 ile ilk sırada yer alan katılım bankaları, oransal olarak personel ve şube artışında da sektörde ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 2: Sektörün Şube Sayısının Banka Grupları Bazında Dağılımı (Adet)

					Değişim (Adet)	
Banka Grupları	**Aralık 2012**	**Haziran 2013**	**Eylül 2013**	**Aralık 2013**	**Aralık 2012 Aralık 2013**	**Eylül 2013 Aralık 2013**
Kamu Bankaları	3.079	3.180	3.329	3.397	318	68
Özel Bankalar	5.071	5.234	5.307	5.411	340	104
Yabancı Bankalar	2.039	2.099	2.154	2.171	132	17
Katılım Bankaları	829	889	938	965	136	27
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	41	41	41	40	-1	-1
TMSF Bankaları	2	2	2	2	0	0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	**11.061**	**11.445**	**11.771**	**11.986**	**925**	**215**

Aralık 2013 itibarıyla en fazla şubeleşme sırasıyla Marmara Bölgesi (%41,6), İç Anadolu Bölgesi (%17,3) ve Ege Bölgesi'ndedir (%13,9). Yılın son çeyreğindeki şube artışının tamamı yurtiçinde, %40'ı Marmara Bölgesi'nde, %16,5'i İç Anadolu Bölgesi'nde, %12,9'u Ege Bölgesi'nde olmak üzere yeni açılan şubelerden kaynaklanmıştır. En fazla şube açılışı İstanbul, Ankara ve İzmir'de gerçekleşmiştir.

Sektörde banka başına düşen şube sayısı 245'tir. Yalnızca mevduat (TMSF bankaları hariç) ile katılım bankaları göz önüne alındığında, bu sayı 351'e yükselmektedir. Banka başına en fazla şube kamu bankaları (1.132 adet) ve özel bankalardadır (492 adet). Sektörde şube başına düşen personel sayısı 18'dir. TMSF grubu hariç tutulduğunda, şube başına en fazla personel istihdam eden banka grubu kalkınma ve yatırım bankalarıdır (131 kişi). Yabancı bankalar şube başına 20 kişi istihdam ederken, bu sayı özel bankalarda 18, katılım bankalarında 17 ve kamu bankalarında 16'dır.

2013 yılında şube başına aktif tutarı 20.616 bin TL (%16,6) artarak 144.537 bin TL'ye, personel başına aktif tutarı ise 1.281 bin TL (%18,8) artarak 8.085 bin TL'ye yükselmiştir. Sektörde en fazla şube ve personel başına aktif tutarı bulunan banka grubu kalkınma ve yatırım bankaları grubudur.

Aralık 2013 itibarıyla sektörde 40.112 adet ATM, 2,9 milyon adet POS ve 101.145 adet sanal POS ile hizmet verilmektedir. Bir yıllık dönemde ATM sayısında %15,6, POS sayısında %10,9 ve otomatik ödeme sisteminde kullanılan sanal POS sayısında %52,2 oranında artış olması, bankacılık hizmetlerine olan erişimin ve özellikle internet üzerinden yapılan alışverişlerde sanal POS aracılığıyla verilen hizmetin yaygınlaşmaya devam ettiğini göstermektedir.

Off-shore şubeler dahil 83 adet yurtdışı şube ve 10 adet temsilcilikle toplamda 17 ülkede faaliyet gösteren sektörün, iştirakler de dahil edildiğinde faaliyet gösterdiği yabancı ülke sayısı 33'e yükselmektedir.

3. Aktif/Pasif Gelişimi

Bankacılık sektörünün aktif toplamı 2013 yılında **%26,4** artarak **1.732 milyar TL**'ye yükselmiştir. TP varlıklar %19,6, YP varlıklar USD bazında %18,5 büyümüştür.

2012 yılı son çeyreğinde makro ekonomik konjonktürdeki olumlu havayla ivme kazanan kredi büyümesinin ardından, 2013 yılının beş aylık döneminde Merkez Bankası tarafından kısa vadeli faiz oranlarında indirime gidilirken kontrollü bir likidite yönetimi uygulanmıştır. Mayıs ayı sonundan itibaren ise küresel belirsizliklerin yarattığı makro finansal riskler ve yurtiçi piyasalardaki dalgalanmalar gözetilerek Merkez Bankası tarafından temkinli bir para politikası ve sıkılaştırıcı bir likidite politikası izlenmeye başlanmış, izleyen süreçte faiz koridorunun üst sınırı yükseltilmiştir.

2013 yılının üçüncü çeyreğinde de mevcut koşullar devam etmekle birlikte döviz kurlarındaki artışın sürmesiyle TCMB tarafından döviz satım ihalelerine ağırlık verilerek döviz likiditesi sağlanmış, faiz oranları göreli yüksek seyrini sürdürmüştür. Yılın son çeyreğinde ise küresel ekonomik risklerin devam etmesi ve 2013 yılı Aralık ayında yurtiçi piyasalarda gözlenen dalgalanmalara bağlı olarak son dönemlerde Türk Lirasında belirgin bir değer kaybı ve risk primi göstergelerinde artış yaşanmıştır. Döviz satım ihalelerine ilave olarak 30 Ocak 2014 tarihinde Merkez Bankası tarafından döviz kuru ve risk algılamasını dengelemek yoluyla fiyat istikrarının yanı sıra sermaye girişlerinin desteklenmesi için parasal sıkılaştırmaya devam edilerek faiz oranlarında artışa gidilmiştir.

2013 yılı ilk çeyreğinden sonra Türk Bankacılık Sektöründe mevduat faiz oranları başta olmak üzere fonlama maliyetlerinde yükselme görülmüştür. Söz konusu gelişmeler nedeniyle sektörün büyüme hızında sınırlı bir yavaşlama olduğu, yılın ilk çeyreğinde %4,2, ikinci çeyreğinde %7, üçüncü çeyreğinde %7,9 büyüyen bankacılık sektörünün büyüme hızının kur artışı etkisine rağmen yılın son çeyreğinde %5,1 düzeyinde oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3: Seçilmiş Bilanço Kalemleri

		Değişim (Yıllık)		Değişim (Çeyreklik)				Değişim (Yıllık)		Değişim (Çeyreklik)	
Milyon TL	Aralık 2013	Tutar	%	Tutar	%	*Milyon TL*	Aralık 2013	Tutar	%	Tutar	%
LİKİT AKTİFLER (1)	**281.230**	**77.554**	**38,1**	**19.038**	**7,3**	**MEVDUAT**	**945.770**	**173.553**	**22,5**	**43.106**	**4,8**
- TCMB	32.412	3.676	12,8	-2.215	-6,4	**REPO**	**119.113**	**39.228**	**49,1**	**1.695**	**1,4**
- Zorunlu Karşılıklar	155.725	56.188	56,4	14.469	10,2	**YURTDIŞI BORÇLAR (Milyon TL) (2)**	**294.192**	**96.259**	**48,6**	**27.214**	**10,2**
KREDİLER	**1.047.428**	**252.671**	**31,8**	**56.987**	**5,8**	*- YURTDIŞI BORÇLAR (Milyon USD)(2)*	138.236	26.522	23,7	6.075	4,6
TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Brüt)	**29.588**	**6.180**	**26,4**	**1.620**	**5,8**	**İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)**	**60.576**	**22.721**	**60,0**	**7.817**	**14,8**
MENKUL DEĞERLER	**286.730**	**16.737**	**6,2**	**-1.433**	**-0,5**	**ÖZKAYNAKLAR**	**193.807**	**11.867**	**6,5**	**5.034**	**2,7**
						- Dönem Net Karı/Zararı	24.733	1.210	5,1	-	-
TOPLAM AKTİFLER	**1.732.419**	**361.729**	**26,4**	**83.369**	**5,1**	**TOPLAM PASİFLER**	**1.732.419**	**361.729**	**26,4**	**83.369**	**5,1**
GAYRİNAKDİ KREDİLER	**333.979**	**92.963**	**38,6**	**27.887**	**9,1**						
DİĞER TAAHHÜTLER	**537.870**	**-561.358**	**-51,1**	**-10.322**	**-1,9**						
TÜREV ÜRÜNLER (3)	**552.937**	**239.772**	**76,6**	**21.948**	**4,1**						

(1) Nakit Değerler, Merkez Bankasından, Para Piyasalarından, Bankalardan ve Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar ile Zorunlu Karşılıklar toplamından oluşmaktadır.
(2) Yurtdışı bankalar ve yurtdışı merkez şubelerden sağlanan repo, mevduat, kredi, sendikasyon ve seküritizasyon kredileri ile sermaye benzeri kredileri içermektedir. Yurtdışından yapılan repo işlemleri (24 milyar USD) aynı zamanda bilançodaki toplam repo satırında da dahildir.
(3) Türev ürünler tek bacaklı olarak alınmıştır.

Bankacılık sektörü, 2013 yılında temel olarak krediler, zorunlu karşılıklar ve menkul değerlerden kaynaklanan aktif büyümesini, büyük ölçüde mevduat, yurt dışı kaynaklar ve repo ile fonlamıştır. Bankalar 2013 yılında özellikle yurtdışı bankalara borçlar ve repo işlemlerinden sağlanan fonların yanı sıra menkul kıymet ihraçlarını önemli ölçüde artırmışlardır.

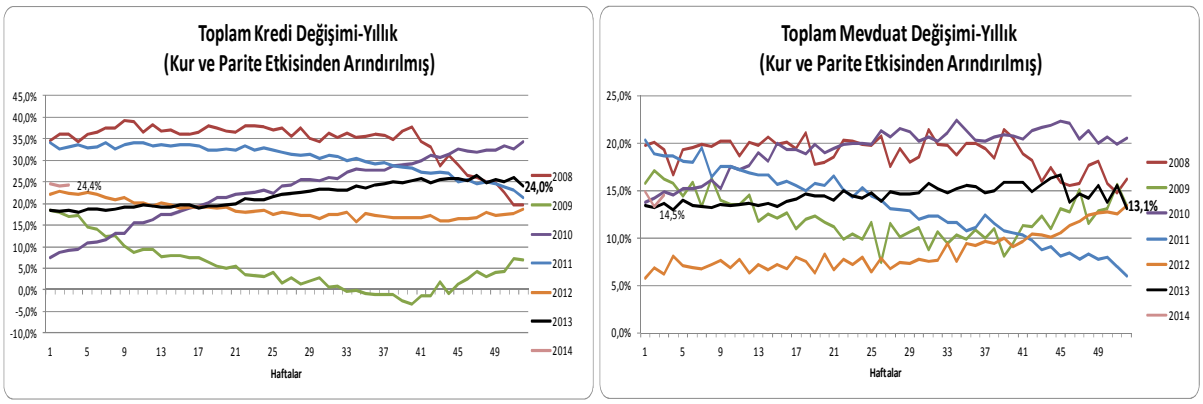
2013 yılında likit aktifler, zorunlu karşılıklar ve Merkez Bankasından alacaklar hesaplarındaki artışa bağlı olarak %38,1 oranında (77,5 milyar TL) artmıştır. Söz konusu gelişme 2012 yılı ortasından itibaren Merkez Bankası'nın likidite yönetiminde para politikasını daha destekleyici bir konuma getirmesi ve ROM çerçevesinde döviz ve altın cinsinden tutulan zorunlu karşılıkların yükseltilmesinden kaynaklanmıştır.

Krediler 2013 yılında %31,8 oranında (252,7 milyar TL) artmıştır. Söz konusu artışta özellikle yılın ikinci ve üçüncü çeyreğindeki kredi büyümesi etkili olmuştur. Nitekim 2013 yılı ilk çeyrekte %4,9 oranında artan kredi toplamı ikinci çeyrekte %10,5, üçüncü çeyrekte %7,5, son çeyrekte ise %5,8 oranında büyümüştür.

İzleyen grafiklerde sektörün kur ve parite etkisinden arındırılmış yıllık kredi ve mevduat artışlarının gelişimi yıllar itibarıyla karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Aralık 2013 itibarıyla krediler yıllık olarak %24, mevduat ise %13,1 oranında artış göstermiştir. Kredilerin yıllık artış hızı özellikle 2011 yılının Haziran ayından itibaren azalma eğilimine girmiş, 2012 yılında azalış trendini sürdürmüş, ancak yılın sonlarına doğru artış göstermiştir. 2012 sonlarından itibaren faiz oranlarındaki gerilemenin etkisiyle kredi büyümesi 2013 yılında da devam etmiş, 2013 ikinci ve üçüncü çeyreğinde özellikle kurumsal krediler kaynaklı hız kazanmış, yılın son çeyreğinde ise artış hızı yavaşlamıştır. Mevduatın yıllık artış hızı ise 2012 yılında son beş yılın en düşük seviyelerinde oluşmakla birlikte, 2012 yılının ikinci yarısında

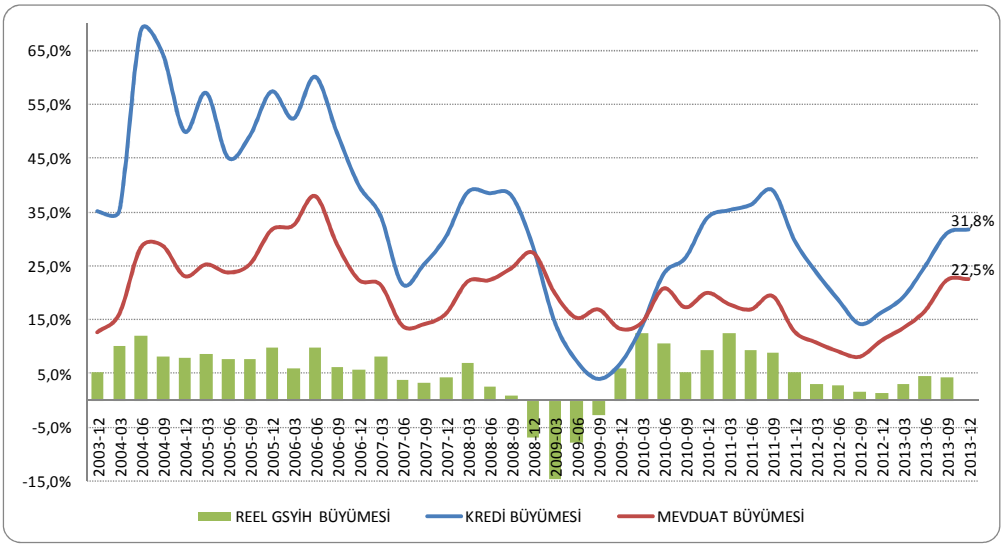
artmaya başlamış, 2013 yılında artış hızını sürdürmüş, ancak yılın son çeyreğinde gerileyerek %13,1 düzeyinde oluşmuştur.

Grafik 3: Krediler ve Mevduat Yıllık Artış Oranları

Kredi ve mevduattaki yıllık nominal değişimler Reel GSYİH ile karşılaştırıldığında kredi ve mevduat değişim hızlarının ekonomik büyüme ile ilişkisi ve 2013 yılı son çeyreğinde artış hızlarındaki yavaşlama aşağıdaki grafikten de görülmektedir.

Grafik 4: Ekonomik Büyüme, Kredi ve Mevduat Artış Hızları (Yıllık, %)

Brüt takipteki alacaklar bakiyesi 2013 yılında %26,4 oranında (6,2 milyar TL) artmıştır. Söz konusu artış özellikle yılın ilk çeyreğinden sonraki takibe intikallerden kaynaklanmıştır. 2013 yılında takipteki alacaklar hesabına 20,1 milyar TL yeni intikal olurken, takipteki alacaklardan 10 milyar TL tahsilât yapılmış, 2,6 milyar TL tutarında aktiften silinme gerçekleşmiştir. Son bir yılda kredilerin takibe dönüşüm oranı %2,9 seviyesinden %2,7'ye gerilemiştir.

2013 yılsonu itibarıyla, toplam pasifin %54,6'sını mevduat, %17'sini yurtdışı borçlar, %11,2'ini özkaynaklar, %6,9'unu ise repo yoluyla sağlanan fonlar oluşturmaktadır. 2013 yılında kredi büyümesini fonlamada sınırlı kalan mevduatın toplam pasifler içindeki payı 1,7 puan azalırken, bankalar yurtdışı piyasalara, repo fonlamasına ve menkul kıymet ihraçları gibi kaynaklara yönelmiştir.

2013 yılında yurtdışı borçlar USD bazında %23,7 (26,5 milyar USD) artarak 138,2 milyar USD seviyesine ulaşmıştır. Yılın ilk çeyreğinde 9,4 milyar USD artan yurtdışı borçlar, ikinci çeyrekte 7,1 milyar USD, üçüncü çeyrekte 3,9 milyar USD, son çeyrekte ise 6,1 milyar USD artış göstermiştir. Kredi notu artışları ile desteklenen Türkiye'ye yönelik risk algısındaki olumlu gelişmelerin 2013 yılında Türk bankacılık sektörüne yönelik yabancı ilgisini arttırdığı, küresel piyasalardaki belirsizliklere rağmen Türk bankalarının yurtdışı borçlanma kapasitesini sürdürdüğü görülmektedir.

Repo işlemlerinden sağlanan fonlar 2013 yılında %49,1 oranında (39,2 milyar TL) artış göstermiştir. Repo fonlamasındaki artış yılın ikinci çeyreğinden itibaren TCMB ile yapılan işlemler kaynaklıdır. 2013 yılı ilk çeyreğinde bankalar TCMB dışı fon kaynaklarını tercih ederken, yılın ikinci çeyreği ve sonrasında piyasalardaki dalgalanmanın ardından TCMB'nin kontrollü likidite yönetimi çerçevesinde, başta gecelik vadelerde olmak üzere TCMB repo kaynağına ağırlık vermişlerdir.

Menkul kıymet ihraçlarındaki artış devam etmektedir. Aralık 2012'de toplam pasifler içinde %2,8 paya sahip olan ihraç edilen menkul kıymetlerin payı Aralık 2013'te %3,5'e yükselmiş, bu yolla sağlanan borçlanma miktarı son bir yılda 22,7 milyar TL (%60) artmıştır. Aralık 2013 itibarıyla ihraç edilen menkul kıymetlerin %91,3'ü on dört mevduat bankasının yurt içi ve uluslararası piyasalarda ihraç ettiği bono ve tahvillerden, kalanı ise kalkınma ve yatırım bankalarının ihraçlarından oluşmaktadır. Sektörün YP cinsi menkul kıymet ihraçları 15,4 milyar USD'ye ulaşmıştır. Öte yandan, TL cinsi menkul kıymetlerin %8,6'sı, YP menkul kıymetlerin ise tamamına yakını yurtdışı piyasalara ihraç edilmiştir. TL cinsi ihraçlardan halka arz yoluyla satışı yapılan 21,6 milyar TL'lik nominal tutarın %50,9'u bireysel, %49,1'i kurumsal yatırımcılarca satın alınmıştır.

2013 yılında özkaynaklar %6,5 oranında (11,9 milyar TL) artmış, ancak özkaynakların toplam pasifler içerisindeki payı 2,1 puan azalarak %11,2 düzeyine gerilemiştir. Yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde piyasa faiz oranlarındaki artışın menkul değerler değerleme farklarına olumsuz etkisine (12,6 milyar TL) rağmen kar dağıtımının sınırlandırılması ve karların bünyede bırakılmasının teşvik edilmesi yönünde Kurumumuzca sürdürülen politikalar

çerçevesinde yedek akçelerin 19,1 milyar TL ve ödenmiş sermayenin 4,7 milyar TL artması sektörün özkaynaklarını güçlendirmesini sağlamıştır.

Türev işlemler 2013 yılında 239,8 milyar TL (%76,6, USD bazında %47,3) artarak 552,9 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Türev işlemlerin %67,5'ini oluşturan swap işlemlerini, %20,9'luk pay ile opsiyon işlemleri, %10'luk pay ile forward işlemleri, %1,4'lük pay ile futures işlemleri izlemektedir. 2013 yılındaki türev işlem hacmi artışının 159,2 milyar TL'si swap, 53,8 milyar TL'si opsiyon, 20,6 milyar TL'si forward, 6 milyar TL'si futures işlemlerinden kaynaklanmaktadır. Önceki yıla kıyasla opsiyon ve futures işlemlerin toplam içindeki payı artmış, diğer işlemlerin payları azalmıştır. Aktif/pasif vade uyumsuzluğunun giderilmesi, TL/döviz likiditesi sağlanması, yabancı para pozisyonunun dengelenmesi, faiz ve kur beklentileri çerçevesinde koruma veya kazanç sağlanması gibi amaçlarla yapılan swap işlemlerinde önceki yıla kıyasla görülen 159,2 milyar TL tutarındaki artışın 135,6 milyar TL'si mali kesimle (büyük ölçüde yurtdışı bankalarla), 14,6 milyar TL'si reel kesimle, 9 milyar TL'si gerçek kişilerle yapılan işlemlerdeki artıştan kaynaklanmıştır. Opsiyonlardaki 53,8 milyar TL artışta ise mali kesimle (39,9 milyar TL) ve reel kesimle (13,8 milyar TL) yapılan işlemlerdeki artış etkilidir.

2013 yılsonu itibarıyla sektörde türev işlemlerin %80,1'i mali kesimle (büyük ölçüde yurtdışı bankalarla), %16,5'i reel kesimle, %3,4'ü gerçek kişilerle yapılmıştır. Önceki yıla kıyasla bankalarca reel kesimle ve bireylerle yapılan işlemlerin payı yaklaşık bir puan artarken, mali kesimle yapılan işlemlerin payı azalmıştır. Gerçek kişilerle yapılan işlemlerde ağırlık para swapları ile bu kişilerin bankalara yazdıkları (kullanım hakkı bankada olan) para opsiyonlarındadır. Reel kesimle en çok forward işlemleri, faiz swapları ve para opsiyonları (ağırlıklı olarak firmaların bankalara yazdığı opsiyonlar) yapılmaktadır.

Gayrinakdi krediler, 2013 yılında nakdi kredilerdeki büyümenin üzerinde bir oranda %38,6 (93 milyar TL) artarak 334 milyar TL'ye ulaşmıştır. Artış büyük ölçüde teminat mektuplarından kaynaklanmıştır. Diğer taraftan Aralık 2013 itibarıyla diğer taahhütlerin (türev işlemler hariç) yılsonuna göre 561 milyar TL azalarak 537,9 milyar TL'ye gerilediği görülmektedir. Bu durum Aralık 2012 itibarıyla diğer taahhütlerin %74'ünü oluşturan cayılabilir kredi tahsis taahhütlerine ilişkin muhasebeleştirme uygulama değişikliğinden kaynaklanmaktadır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun Kararına istinaden bankalarca tesis edilen kullandırılmamış ve kullandırma garantisi bulunmayıp taahhüt niteliği taşımayan kredi limit tahsislerinin cayılabilir taahhütler kapsamından çıkarılması konusunda

açıklık getirilmesi sonucunda söz konusu hesap bakiyesinde önemli tutarda gerileme görülmektedir.

Tablo 4: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi

				Sektör İçindeki Payı (%)		Aralık 2013 - Aralık 2012 Değişim	
(Milyon TL)	**Aralık 2012**	**Eylül 2013**	**Aralık 2013**	**Aralık 2012**	**Aralık 2013**	**Tutar**	**(%)**
Kamu Bankaları	376.716	451.583	483.378	27,5	27,9	106.662	28,3
Özel Bankalar	691.522	813.576	842.002	50,5	48,6	150.480	21,8
Yabancı Bankalar	178.551	226.945	239.948	13,0	13,9	61.397	34,4
Katılım Bankaları	70.279	90.765	96.086	5,1	5,5	25.807	36,7
Kalkınma ve Yatırım B.	52.758	65.312	70.137	3,8	4,0	17.379	32,9
TMSF Bankaları	864	870	869	0,1	0,1	5	0,6
SEKTÖR TOPLAMI	**1.370.690**	**1.649.051**	**1.732.420**	**100,0**	**100,0**	**361.730**	**26,4**

2013 yılında katılım bankaları, yabancı bankalar ve kamu bankaları grupları sektör ortalamasının üzerinde bir büyüme gerçekleştirmiştir. Yabancı bankalar grubundaki büyümede Ekim 2012'de sektöre katılan bir banka etkili olurken kamu bankalarındaki büyümede yılın son çeyreği belirleyici olmuştur.

Bankacılık sektörüne ilişkin seçilmiş rasyoların dönemler itibarıyla gelişimi izleyen tabloda yer almaktadır.

Tablo 5: Seçilmiş Rasyolar (%)

		Aralık 2011	Aralık 2012	Haziran 2013	Eylül 2013	Aralık 2013
1	KREDİLERİN TAKİBE DÖNÜŞÜM ORANI (*)	2,7	2,9	2,8	2,7	2,7
2	SERMAYE YETERLİLİĞİ STANDART RASYOSU	16,6	17,9	16,3	15,7	15,3
3	MEVDUATIN KREDİYE DÖNÜŞÜM ORANI (*)	101,0	106,1	113,3	113,0	114,1
4	AKTİF KARLILIĞI - ROA (Dönem Net Kârı/Ortalama Aktifler)(**)	1,7	1,8	1,9	1,8	1,6
5	ÖZKAYNAK KARLILIĞI - ROE (Dönem Net Kârı/Ortalama Özkaynaklar)(**	15,5	15,7	15,9	15,3	14,2
6	NET FAİZ MARJI(**)	3,5	4,1	4,1	3,9	3,7
7	BANKACILIK SEKTÖRÜ TOPLAM AKTİFLER / GSYH (***)	93,8	96,8	103,2	108,6	114,1
8	SERBEST SERMAYE / TOPLAM AKTİFLER	8,8	9,8	8,8	8,4	8,1
9	KALDIRAÇ ORANI	8,1	8,3	8,0	7,8	7,7

(*) Finansal Kiralama Alacakları ve Brüt Takipteki Alacaklar kalemleri kredi bakiyesine dahildir.

(**) Ara dönemler yıllıklandırılmıştır.

*(**** Aralık 2013'te 3. Çeyrek 2013 GSYH tutarları kullanılmıştır.

2013 yılında sektörün temel seçilmiş rasyolarından takibe dönüşüm oranı yılsonuna göre 0,2 puan azalırken, sermaye yeterlilik oranı temelde kredi riskindeki artışa bağlı olarak 2,6 puan gerilemiştir. Aktif karlılığı, özkaynak karlılığı ve net faiz marjı yılın son iki çeyreğinde bir miktar azalmıştır. Sektörün kaldıraç oranının[5] Aralık 2013 itibarıyla %7,7 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Gelişmiş ülkeler ortalamasına göre düşük olarak

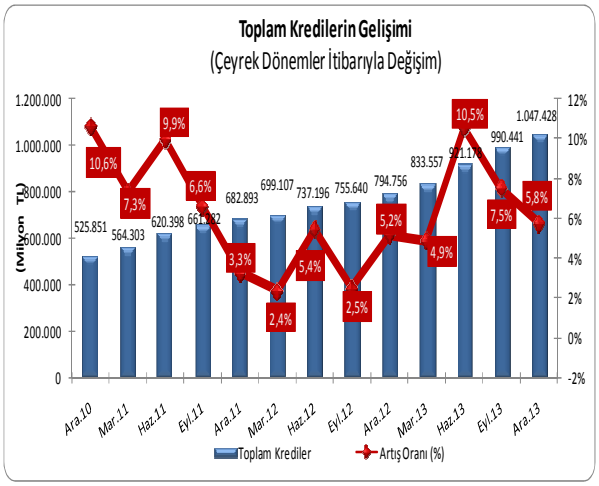
[5] Kaldıraç oranı, ana sermayenin toplam aktifler, gayri nakdi krediler ve yükümlülükler, cayılamaz taahhütler, cayılabilir taahhütlerin%10'u ve türevlerin kredi dönüştürme oranıyla çarpılmış tutarları toplamına bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır.

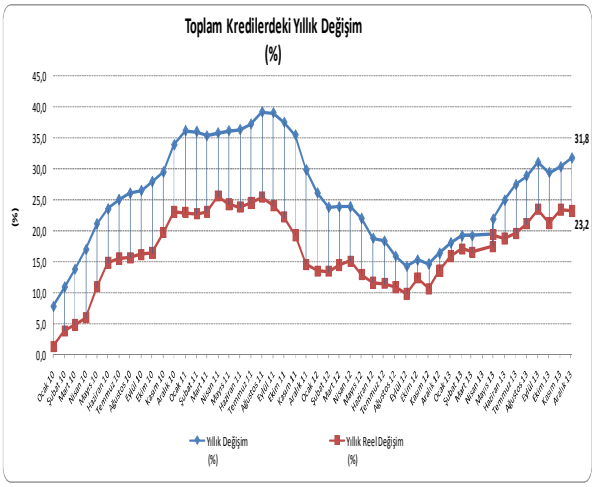
değerlendirilen ve mevcut sermayeye göre sınırlı bir varlık büyüklüğü ortaya koyan söz konusu oran bankacılık sektörünün büyüme potansiyelini işaret etmektedir.

a) Krediler

2012 yılsonuna göre toplam 252,7 milyar TL artan krediler[6], Aralık 2013 itibarıyla 1.047 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Kredilerin toplam aktifler içindeki payı ise 2012 yılsonuna göre 2,5 puan artarak %60,5'e yükselmiştir. Yılın son çeyreğinde kredilerin artış hızının önceki iki çeyreğin gerisinde oluştuğu, son çeyrekteki büyümenin kurumsal ve ticari krediler ağırlıklı olduğu gözlenmektedir.

Grafik 5: Toplam Kredilerin Gelişimi

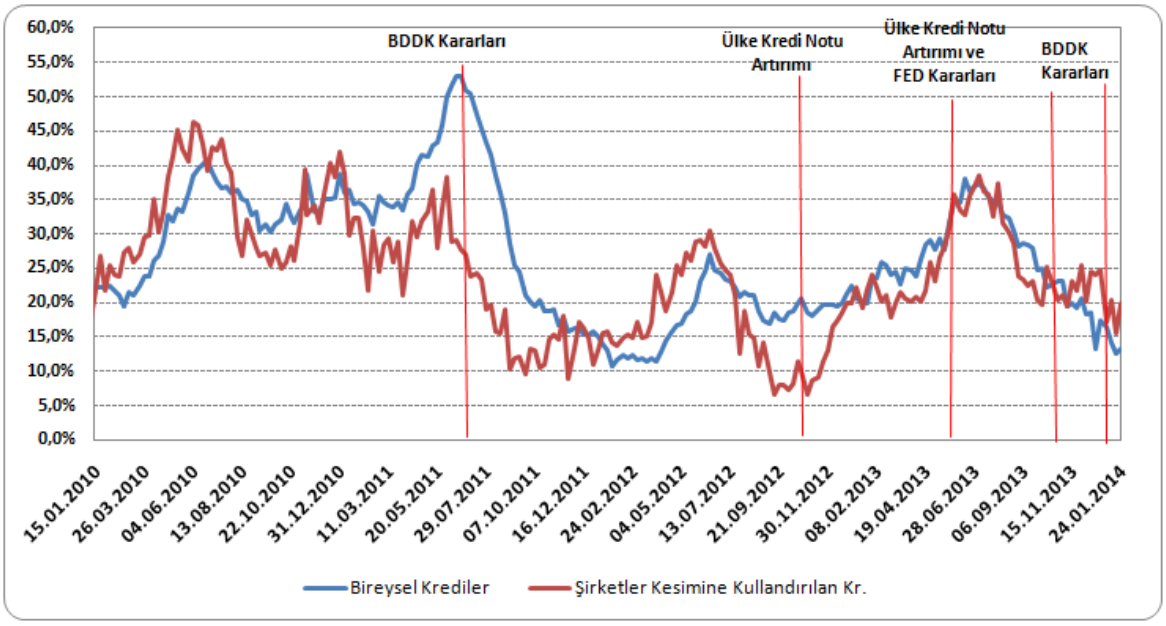

2013 yılında TP kredilerde %27,9 (164,4 milyar TL), YP kredilerde ise USD bazında %18,8 (21,9 milyar USD) artış gerçekleşmiştir.

2012 yılı sonunda gerçekleştirilen ilk ülke notu artırımı sonrası sektörde gözlenen hızlı kredi büyümesinin, ABD Merkez Bankası FED'in 2013 yılı Mayıs ayında yaptığı varlık alım programına yönelik açıklamaları sonrasında yavaşladığı, 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı ile Kurumumuza verilen görev çerçevesinde bireysel krediler odaklı Ekim ve Aralık aylarında yapılan düzenlemeler sonrası kredi artış hızındaki ılımlı gerilemenin devam ettiği görülmektedir.

[6] Krediler tutarında ve buna bağlı olarak hesaplanan oranlarda finansal kiralama alacakları dikkate alınmamıştır.

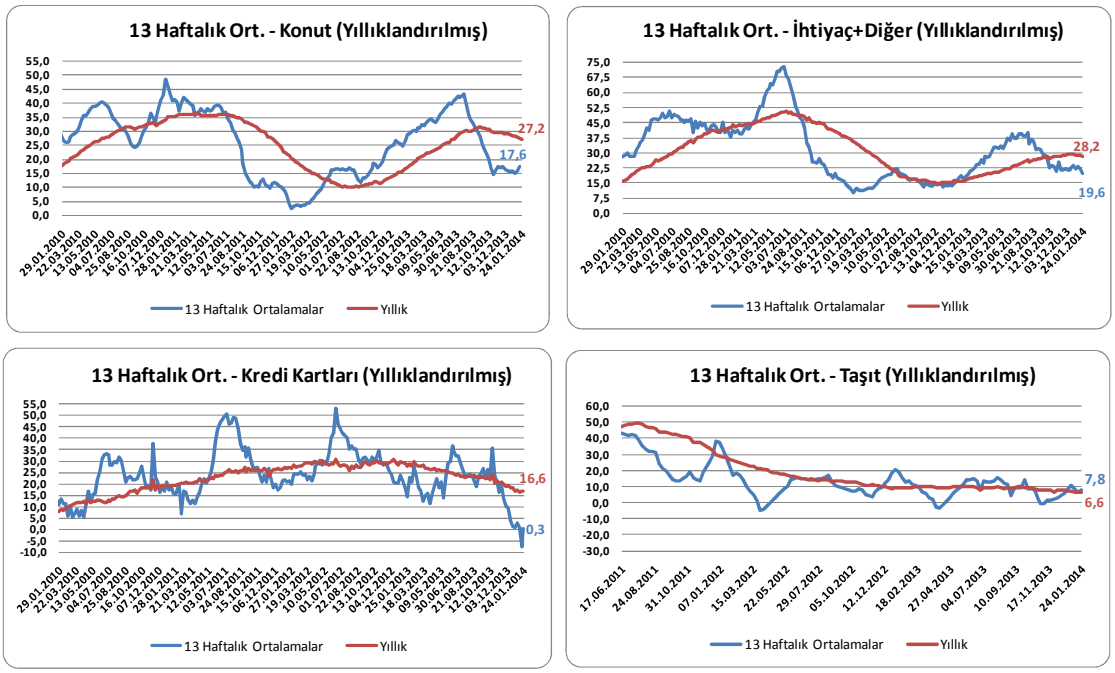
Grafik 6: Bireysel ve Şirketler Kesimine Kullandırılan Kredilerin Yıllık Büyüme Hızı *

(*) 13 Haftalık Ortalama Artış Oranları (yıllıklandırılmış)

FED'in söz konusu açıklamaları sonrasında diğer gelişmekte olan ülkelerle birlikte ülkemiz piyasalarında gözlenen döviz kurları ve faiz artışı ile hızlı kredi büyümesi ve tasarruf oranlarındaki düşüklüğün oluşturacağı uzun vadeli risklerin bertaraf edilmesi amacıyla alınan önlemler, tüm kredi türlerinin büyüme hızlarını bir miktar yavaşlatmış, özellikle bireysel kredilerdeki yıllık büyüme oranları şirketler kesimine kullandırılan kredilerin altına gerilemiştir.

Grafik 7: Bireysel Kredilerin Yıllık Büyüme Hızı

Konut kredileri, azalan faiz oranlarının yarattığı talebe bağlı olarak, 2012 yılından 2013 yılı ortalarına kadar büyüme hızı yukarı yönlü olan bir seyir izlemiştir. İhtiyaç ve diğer tüketici kredilerinde de konut kredileri ile benzer bir seyir gözlenmiştir. Bireysel kredi kartlarının artış hızının ise son çeyrekte belirgin bir şekilde gerilediği görülmektedir. Bireysel müşterilere kullandırılan taşıt kredilerinin artış hızı ise 2013 yılında diğer tüketici kredilerine kıyasla genelde daha düşük seyretmiştir.

Kalkınma ve yatırım bankaları 2013 yılında %49,6 ile en yüksek kredi artış oranına sahip banka grubu olmuştur. Diğer taraftan 2012 yılında sektörün oldukça altında bir kredi artışı sergileyen kamu bankalarının 2013 yılı içerisinde %37,9 gibi hızlı bir kredi artışı sağladığı görülmektedir

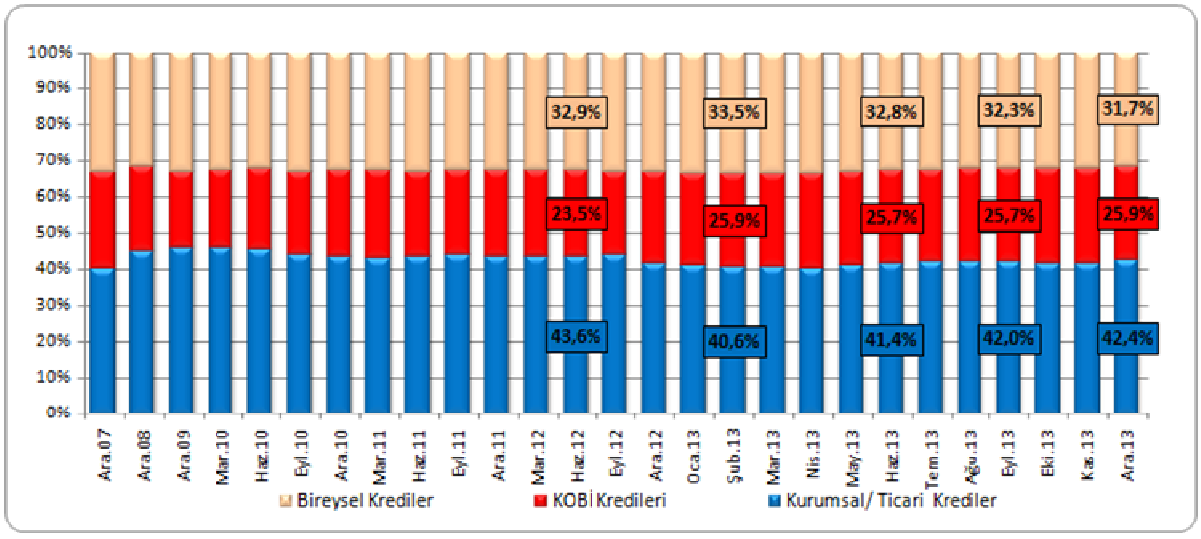
Tablo 6: Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi

Banka Grupları Bazında Kredilerin Gelişimi

	Aralık 2012			Aralık 2013			DEĞİŞİM Aralık 2012 - Aralık 2013					
							Tutar			(%)		
	TP (Mio TL)	YP (Mio USD)	TOPLAM (Mio TL)	TP (Mio TL)	YP (Mio USD)	TOPLAM (Mio TL)	TP (Mio TL)	YP (Mio USD)	TOPLAM (Mio TL)	TP	YP	TOPLAM
Kamu Bankaları	159.436	23.359	**200.849**	211.156	30.926	**277.040**	51.720	7.567	**76.191**	32,4	32,4	**37,9**
Özel Bankalar	279.142	70.962	**404.952**	350.987	78.824	**518.913**	71.844	7.861	**113.961**	25,7	11,1	**28,1**
Yabancı Bankalar	91.618	10.653	**110.506**	114.109	13.945	**143.819**	22.491	3.292	**33.313**	24,5	30,9	**30,1**
Katılım Bankaları	43.431	2.555	**47.961**	56.186	2.749	**62.042**	12.755	193	**14.080**	29,4	7,6	**29,4**
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	14.723	8.892	**30.488**	20.277	11.893	**45.614**	5.554	3.001	**15.126**	37,7	33,7	**49,6**
TMSF Bankaları	1	0	**1**	1	0	**1**	0	0	**0**	-18,3	0,0	**-18,3**
BANKACILIK SEKTÖRÜ	**588.352**	**116.422**	**794.756**	**752.716**	**138.336**	**1.047.428**	**164.364**	**21.914**	**252.671**	**27,9**	**18,8**	**31,8**

Aralık 2013 itibarıyla bankacılık sektörü toplam kredilerinin %42,4'ü kurumsal/ticari kredilerden, %31,7'si bireysel kredilerden, %25,9'u ise KOBİ kredilerinden oluşmaktadır. Yılın üçüncü çeyreğine göre kurumsal/ticari kredilerin toplam krediler içindeki payı 0,4 puan KOBİ kredilerinin payı 0,2 puan artarken, bireysel kredilerin payı ise 0,6 puan gerilemiştir.

Grafik 8: Kredilerin Türleri İtibarıyla Dağılımı

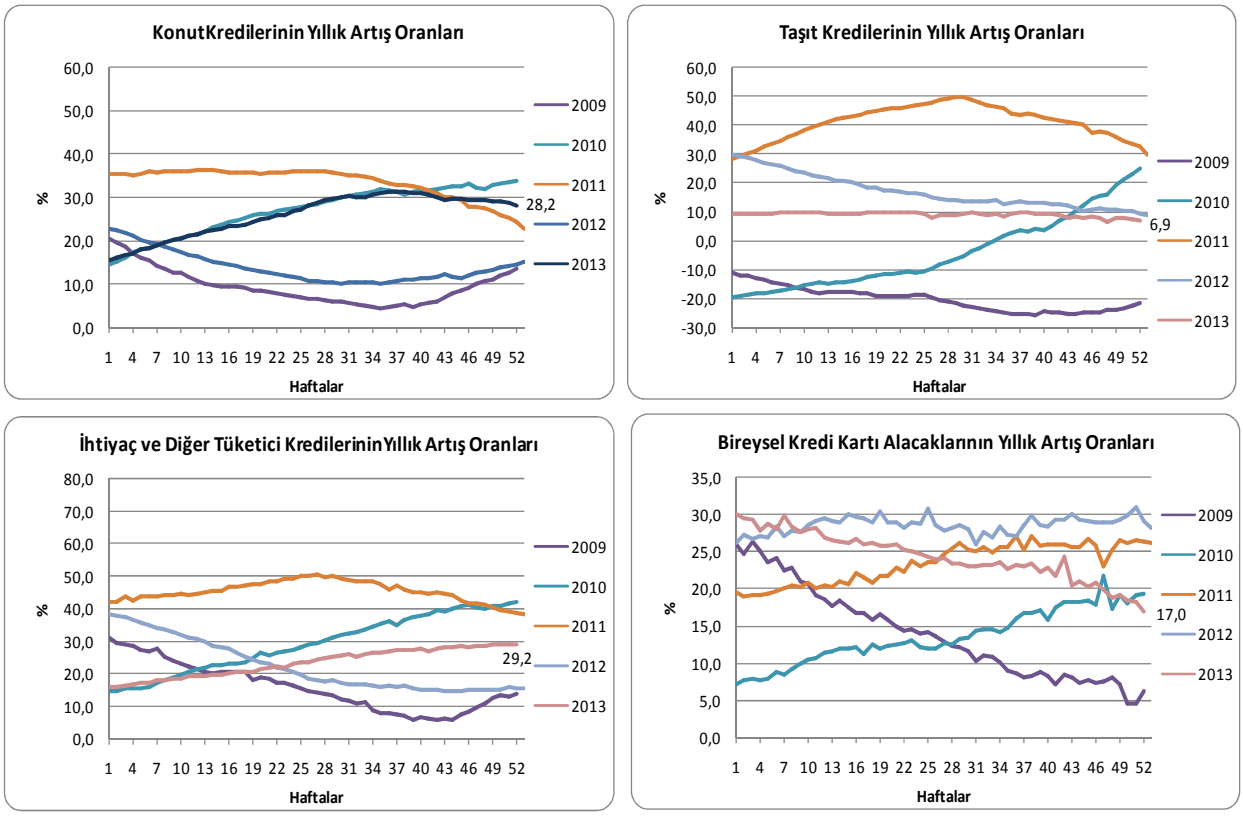
Tablo 7: Türleri İtibarıyla Krediler

(Milyon TL)	Aralık 2012	Eylül 2013	Aralık 2013	DEĞİŞİM			
				Aralık 2012 - Aralık 2013		Eylül 2013 - Aralık 2013	
				Tutar	(%)	Tutar	(%)
TOPLAM	**794.756**	**990.441**	**1.047.428**	**252.671**	**31,8**	**56.987**	**5,8**
Kurumsal/Ticari Krediler	**329.103**	**416.126**	**443.842**	**114.740**	**34,9**	**27.716**	**6,7**
KOBİ Kredileri	**199.743**	**254.171**	**271.422**	**71.679**	**35,9**	**17.250**	**6,8**
Mikro İşletmeler	54.085	66.046	70.847	16.763	31,0	4.802	7,3
Küçük İşletmeler	63.119	80.443	85.711	22.593	35,8	5.268	6,5
Orta İşletmeler	82.539	107.683	114.863	32.323	39,2	7.180	6,7
Bireysel Krediler	**265.911**	**320.144**	**332.164**	**66.253**	**24,9**	**12.020**	**3,8**
Kredi Kartları	**71.593**	**83.167**	**83.806**	**12.214**	**17,1**	**639**	**0,8**
Tüketici Kredileri	**194.318**	**236.977**	**248.357**	**54.039**	**27,8**	**11.381**	**4,8**
Konut	86.043	106.217	110.505	24.462	28,4	4.288	4,0
Taşıt	8.043	8.279	8.532	489	6,1	252	3,0
İhtiyaç + Diğer	100.233	122.480	129.321	29.088	29,0	6.840	5,6

2012 yılsonuna göre kredilerde gözlenen toplam 252,7 milyar TL'lik artışın 114,7 milyar TL'si kurumsal/ticari kredilerden, 71,7 milyar TL'si KOBİ kredilerinden, 66,2 milyar TL'si ise bireysel kredilerden kaynaklanmaktadır. Son çeyrekte KOBİ kredileri %6,8 ile en hızlı büyüyen kredi grubu olmuştur.

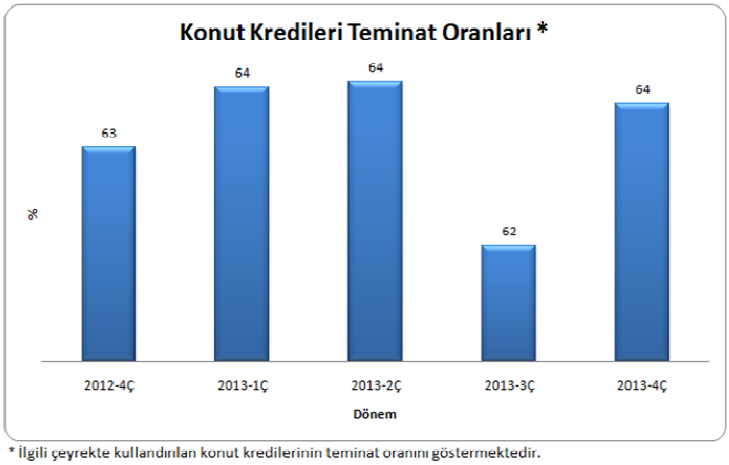
Aralık 2013 itibarıyla 332,2 milyar TL tutarındaki bireysel kredilerin %74,7'si tüketici kredilerinden, %25,3'ü ise kredi kartından oluşmaktadır. Tüketici kredilerinin ise %52,1'i ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinden, %44,4'ü konut kredilerinden, %3,4'ü ise taşıt kredilerinden oluşmaktadır.

Grafik 9: Türleri İtibarıyla Bireysel Kredilerin Yıllık Artış Oranları

2012 yılsonuna göre tüketici kredileri içinde en yüksek artış hızına sahip kredi segmenti %29,2 ile ihtiyaç ve diğer tüketici kredileri olup, konut kredileri %28,2 ile ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerini takip etmektedir.

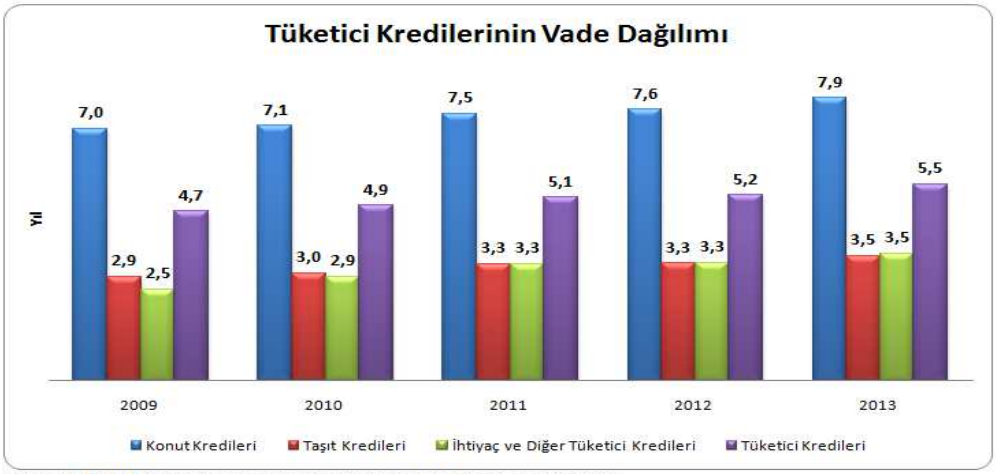
Grafik 10: Konut Kredisi Teminat Oranları (%)

* İlgili çeyrekte kullandırılan konut kredilerinin teminat oranını göstermektedir.

Yasal üst limiti %75 olan bireysel konut kredilerinin teminat oranı 2013 yılında konut kredilerindeki yüksek hacimli büyümeye rağmen %62-64 bandında seyretmiştir.

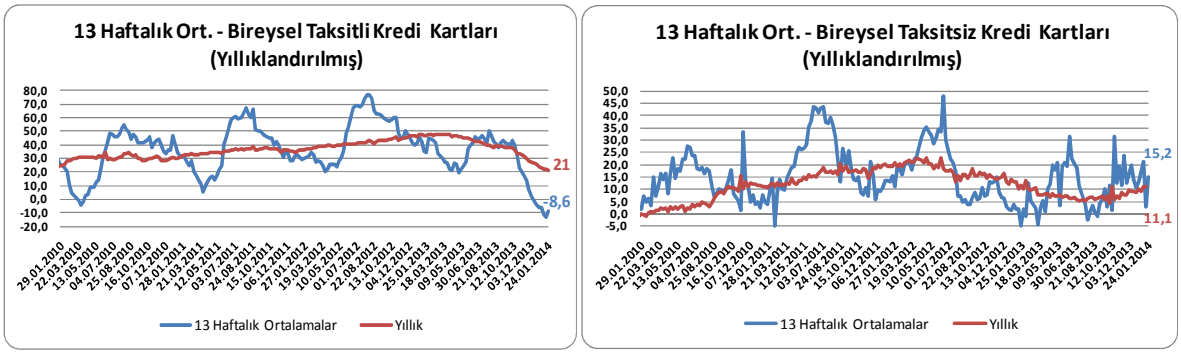
Grafik 11: Tüketici Kredilerinin Vade Dağılımı

*Tüketici kredilerinin orijinal vadelerinin ağırlıklı ortalaması kullanılmıştır.

Tüketici kredilerinin ortalama vadesi, 2013 yılsonu itibarıyla 5,5 yıl olup yıllar itibarıyla artmaktadır. Vade uzaması tüm kredi türlerinde gözlenmekle birlikte, son dört yıllık dönemde ihtiyaç ve diğer tüketici kredilerinin vadesinin bir yıl gibi önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Konut kredilerinin vadesi ise 2013 yılsonunda 7,9 yıla yükselmiştir.

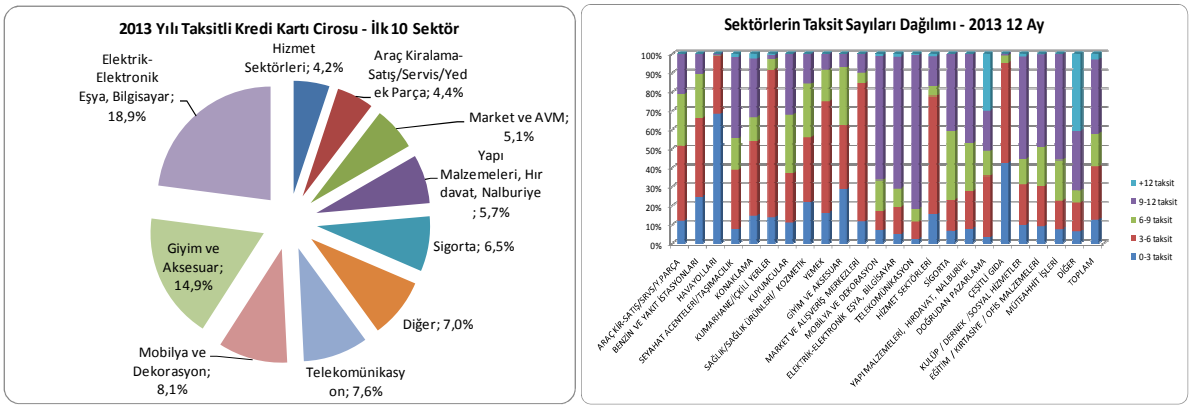
Grafik 12: Taksitli/Taksitsiz Bireysel Kredi Kartı Alacaklarının Yıllık Değişimleri (%)

Taksitli bireysel kredi kartı alacaklarının toplam kredi kartı alacakları içerisindeki payı yıllar içerisinde artış eğiliminde olmuş ve 2013 yılsonunda %56,7'ye ulaşmıştır. Bununla birlikte 2013 Eylül ayından itibaren taksitli kredi kartı alacaklarında belirgin bir azalma görülmektedir.

2013 yılında taksitli bireysel kredi kartı kullanımında önde gelen sektörler elektrik-elektronik eşya-bilgisayar, giyim ve aksesuar, mobilya ve dekorasyon sektörleridir. Kuyumla ilgili harcamaların toplam taksitli ciro içindeki payı 2013 yılında %2,6 düzeyinde olup, %24'ü taksitli olarak gerçekleştirilmiştir. 2013 yılı taksitli işlem ciroları incelendiğinde, telekomünikasyon, elektrik-elektronik eşya-bilgisayar ve mobilya ve dekorasyon sektörlerinin taksit sayılarının genellikle 9-12 taksit aralığında olduğu; market ve AVM, çeşitli gıda ve hizmet sektörlerinin taksit sayılarının ise genellikle 3-6 taksit aralığında olduğu görülmektedir. Kredi kartı taksitli cirosu içinde 2013 yılında dokuz aydan uzun taksitli alışverişlerin payı %42,3'tür. Diğer yandan Aralık ayı itibarıyla taksitli kredi kartı nakit avans alacağı 8 milyar TL iken, bunun 5,2 milyar TL'si altı aydan uzun vadelidir.

Grafik 13: Taksitli Kredi Kartı Cirosu ve Taksit Sayılarının Sektörel Dağılımı

Kaynak: BKM

Konu 1: Bireysel Borçluluk Endeksi

BİREYSEL BORÇLULUK ENDEKSİ

Kredi Kayıt Bürosu'ndan (KKB) üçer aylık dönemler itibarıyla alınan ve bireysel müşterilerin aşırı borçlanma eğilimlerini değerlendiren bir model olan **Bireysel Borçluluk Endeksi (BBE)**; son dönemde ve geçmişinde ödeme güçlüğü belirtisi olmayan, ancak ödeme gücünü aşan borç yükü altına girerek, borcunu yeni borçlarla kapatma gibi aşırı borçlanma eğilimi olan kişileri tespit etmeye yönelik hazırlanmaktadır. BBE, yine KKB tarafından hazırlanan skorlama modelinden farklı olarak, geçmiş kayıtları olumsuz müşterilerin izleyen dönemde takibe düşme potansiyellerini belirlemeye yönelik değildir.

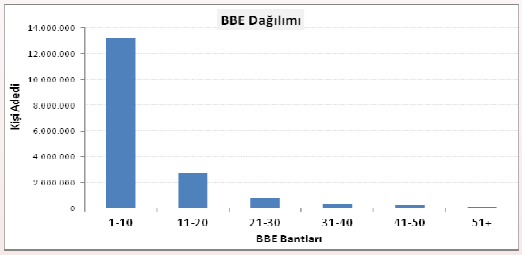
Söz konusu endeks; açık kredi kartı toplam limit kullanım oranı, ortalama açık teminatsız kredi, kredi kartı ve kredili mevduat hesabı bakiyesi, ortalama açık kredi kartı sayısı ve ortalama açık ihtiyaç kredisi sayısı gibi değişkenler belirli kriterler dahilinde kullanılarak üretilmektedir.

Tablo 1: BBE Aralıkları Yüzdesel Dağılımı

	Her aralığa düşen kişi yüzdesi		
BBE Aralıkları*	Mar.13	Haz.13	Eyl.13
1-10:	74,5%	74,0%	75,9%
11-20:	16,1%	16,2%	15,6%
21-30:	5,1%	5,2%	4,7%
31-40:	2,1%	2,2%	1,9%
41-50:	1,5%	1,6%	1,3%
51+:	0,7%	0,8%	0,6%

* Endeks sonuçlarında; 1-10 puan aralığı en risksiz müşteri profilini tanımlamakta olup, puan arttıkça risklilik artmaktadır.
Kaynak: KKB

Tablo 2: BBE Aralıkları Bazında Kişi Adedi Dağılımı

Bu kapsamda sistemde kayıtlı tüm müşterilere ilişkin sorgu sonuçlarını içeren BBE yüzdesel dağılımlarını içeren tablodan görüleceği üzere; Haziran 2013 döneminde müşterilerin %74'ü aşırı borçlanma eğiliminde en düşük riskli grubu ifade eden 1-10 puan aralığında yer alırken, Eylül ayında bu oran %76'ya yükselmiştir (Tablo 1). Diğer taraftan, aşırı borçlanma eğilimi olan riskli müşteri kitlesini ifade eden 51+ aralığına doğru oransal dağılımın azalması ve müşterilerin büyük kısmının düşük riskli skor aralığında yoğunlaşmış olması, BBE açısından sektörde olumlu bir görünüm arz etmektedir.

Haziran 2013 itibarıyla üretilmeye başlanan **krediye dönen başvurulara ilişkin BBE** ise; verinin dayanağı olan son üç aylık dönemde (Haziran dönemi için; Nisan, Mayıs, Haziran gibi) açılan kredilerin tespiti sonrasında, ilgili hesap sahiplerine ilişkin olarak KKB tarafından üretilen BBE sonuçlarını ifade etmektedir.

Tablo 3: Krediye Dönen Başvurular BBE Aralıkları Yüzdesel Dağılımları

Krediye Dönen Başvurular BBE Sonuçları		
BBE Aralıkları	Her aralığa düşen kişi yüzdesi	
	Haz.13	Eyl.13
1-10:	67,3%	65,7%
11-20:	20,3%	21,4%
21-30:	6,3%	6,7%
31-40:	2,9%	3,0%
41-50:	2,1%	2,1%
51+:	1,2%	1,2%

Tablo 4: Kredi Türleri Bazında Krediye Dönen Başvurular BBE Aralıkları Yüzdesel Dağılımları

Krediye Dönen Başvurular BBE Sonuçları- Eylül 2013						
ÜRÜN	Her aralığa düşen kişi yüzdesi					
	01-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-
KREDİ KARTI	62,6%	23,3%	7,3%	3,3%	2,3%	1,2%
TÜKETİCİ KREDİSİ	67,3%	20,5%	6,3%	2,9%	1,9%	1,2%
KONUT KREDİSİ	81,5%	12,4%	3,4%	1,4%	0,9%	0,4%
KMH	64,4%	22,4%	6,9%	3,1%	2,2%	1,2%
TOPLAM	65,7%	21,4%	6,7%	3,0%	2,1%	1,2%

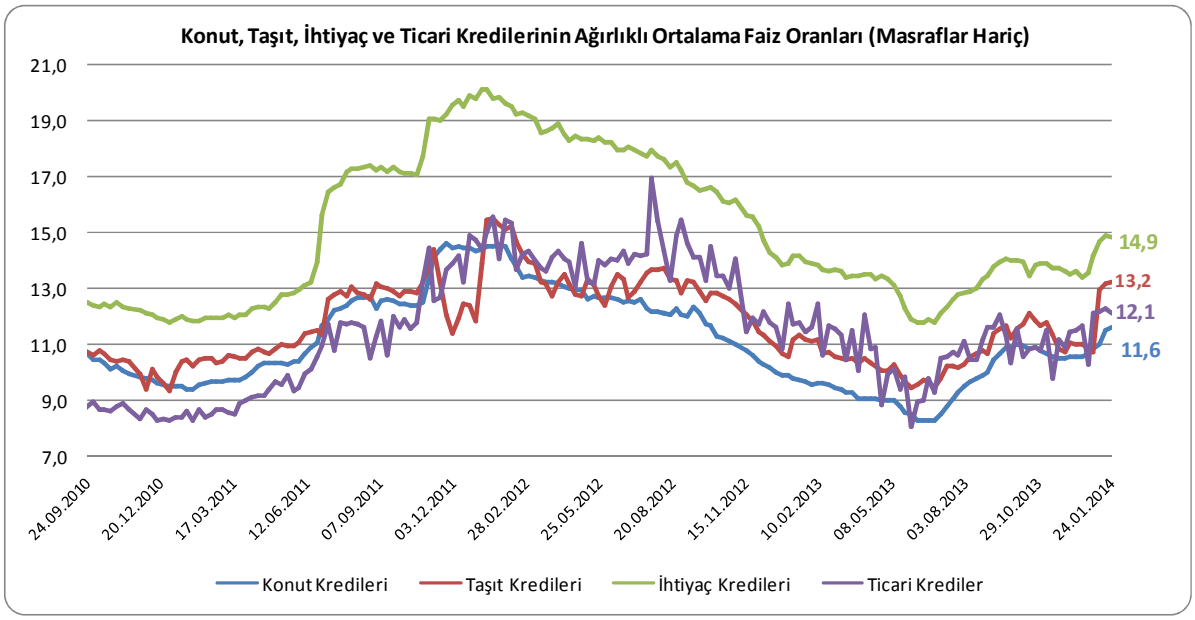
Tablo 3'ten görüleceği üzere, yılın ikinci çeyreğinde kredi kullandırılan müşterilerin %67,3'ü, üçüncü çeyreğinde ise %65,7'si en iyi bant aralığında (1-10) yer almaktadır.

Bu çerçevede, Eylül 2013 döneminde sistemde kayıtlı tüm müşterilerin %75,9'u en düşük riskli aralıkta iken (Tablo 1), 2013 yılının üçüncü çeyreğinde kredi kullandırılan müşterilerde bu oran %65,7 düzeyindedir (Tablo 3).

Ayrıca, kredi kullandırılan müşterilere ilişkin kredi türleri bazında BBE sonuçlarında (Tablo 4); Eylül 2013 döneminde en risksiz aralıkta yoğunlaşma oranı en düşük seviyede olan kredi türü, %62,6 ile kredi kartları olarak görülmektedir. Kredi kartı kullanan müşterilerin aşırı borçlanma eğilimleri, diğer kredi türlerine kıyasla daha yüksek seviyededir.

Kredi faiz oranları 2011 yılsonunda ulaştığı en yüksek seviyelerden sonra, 2012 yılındaki genişletici para politikasının da etkisiyle azalmış ve Haziran 2013 itibarıyla en düşük seviyelerine gelmiştir. Bu dönemden itibaren FED'in izlediği para politikasının gelişmekte olan ülkeler üzerinde yarattığı baskıya bağlı olarak artış trendine girmiştir.

Grafik 14: Kredilerin Ağırlıklı Ortalama Faiz Oranları (TL)

Kaynak: TCMB

Kredilerin kullandırıldığı sektörler itibarıyla dağılımı incelendiğinde, Aralık 2013 itibarıyla en fazla kredi kullandırımının %32,8 pay ile "tüketici kredileri ve kredi kartları", %19,6 ile "toplam imalat sanayii" ve %11,9 ile "toptan ve perakende ticaret" sektörlerinde olduğu görülmektedir. 2012 yılsonuna göre "toptan ve perakende ticaret" sektörüne kullandırılan krediler %32,4 ve "toplam imalat sanayii"ne kullandırılan krediler %31,9 artış göstermiştir.

Tablo 8: Kredi Türleri ve Banka Grupları İtibarıyla Kredilerin Gelişimi

	Aralık 2012				Aralık 2013				DEĞİŞİM Tutar			
(milyon TL)	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM
Kamu Bankaları	82.138	47.682	71.028	**200.849**	119.814	65.571	91.656	**277.040**	37.675	17.889	20.627	**76.191**
Özel Bankalar	166.238	102.490	136.224	**404.952**	211.378	136.879	170.657	**518.913**	45.139	34.389	34.433	**113.961**
Yabancı Bankalar	38.225	23.301	48.980	**110.506**	52.477	35.388	55.953	**143.819**	14.253	12.087	6.973	**33.313**
Katılım Bankaları	16.439	22.644	8.878	**47.961**	21.066	28.794	12.182	**62.042**	4.626	6.150	3.304	**14.080**
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	26.062	3.626	800	**30.488**	39.108	4.790	1.716	**45.614**	13.046	1.163	916	**15.126**
TMSF Bankaları	0	0	1	**1**	0	0	1	**1**	0	0	0	**0**
BANKACILIK SEKTÖRÜ	**329.103**	**199.743**	**265.911**	**794.756**	**443.842**	**271.422**	**332.164**	**1.047.428**	**114.740**	**71.679**	**66.253**	**252.671**

2012 yılsonu ile karşılaştırıldığında kamu bankaları grubunun tüm kredi türlerinde sektör payının arttığı, özel bankalar grubunun kurumsal/ticari krediler ile KOBİ kredilerinde, yabancı bankaların bireysel kredilerde sektör payının azaldığı, katılım bankalarının ise bireysel kredilerde sektör payı artarken diğer kredi türlerinde payının azaldığı görülmektedir.

Tablo 9: Kredi Türleri İtibarıyla Banka Gruplarının Payları

	Aralık 2012				Aralık 2013				DEĞİŞİM (Puan)			
(%)	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	TOPLAM
Kamu Bankaları	25,0	23,9	26,7	**25,3**	27,0	24,2	27,6	**26,4**	2,0	0,3	0,9	**1,2**
Özel Bankalar	50,5	51,3	51,2	**51,0**	47,6	50,4	51,4	**49,5**	-2,9	-0,9	0,1	**-1,4**
Yabancı Bankalar	11,6	11,7	18,4	**13,9**	11,8	13,0	16,8	**13,7**	0,2	1,4	-1,6	**-0,2**
Katılım Bankaları	5,0	11,3	3,3	**6,0**	4,7	10,6	3,7	**5,9**	-0,2	-0,7	0,3	**-0,1**
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	7,9	1,8	0,3	**3,8**	8,8	1,8	0,5	**4,4**	0,9	-0,1	0,2	**0,5**
TMSF Bankaları	0,0	0,0	0,0	**0,0**	0,0	0,0	0,0	**0,0**	0,0	0,0	0,0	**0,0**
BANKACILIK SEKTÖRÜ	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**				

2012 yılsonunda %74 olan TP kredilerin toplam içindeki payı, kurlardaki hızlı artışın etkisi ile Aralık 2013 itibarıyla %71,9'a gerilemiştir. Anılan dönemde YP krediler USD bazında %18,8 artarak 138,3 milyar USD seviyesinde oluşmuştur. Toplam kredilerin %5,8'ini oluşturan dövize endeksli krediler ise 2012 yılsonuna göre USD bazında %27,9 artarak 28,4 milyar USD (60,6 milyar TL) seviyesine ulaşmıştır. YP kredilerden daha hızlı bir artış hızı sergileyen dövize endeksli kredilerin yalnızca 0,6 milyar TL'lik (%1) kısmı bireysel kredilerden oluşmaktadır.

2013 yılı Aralık ayı itibarıyla kurumsal/ticari krediler içinde YP kredilerin payı %55,2'ye, KOBİ kredilerinde ise %18,2'ye yükselirken; toplam YP kredilerin %83,1'i kurumsal/ticari kredilerden oluşmaktadır.

Sektörün toplam kredileri içinde yurtdışı şubelerin payı önceki çeyreğe göre 0,2 puan azalarak %3,7'ye kadar gerilemiş olup, Eylül 2013 itibarıyla TP kredilerin yalnızca %0,3'ü, YP kredilerin ise %12,3'ü bankaların yurtdışı şubelerinden kullandırılan kredilerden oluşmaktadır. Yurtdışı şubelerden kullandırılan toplam 18 milyar USD tutarındaki kredilerin 12,5 milyar USD'lik bölümü off-shore şubeler kaynaklıdır.

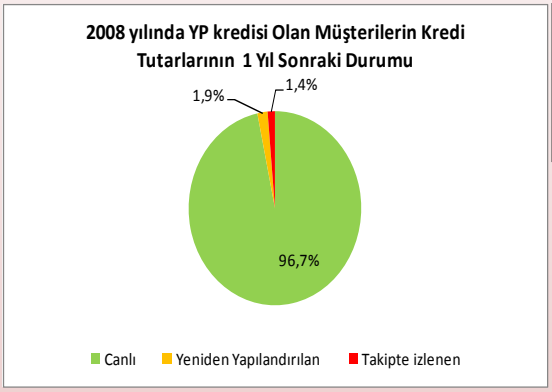
Konu 2: Yabancı Para Krediler Stres Testi

YABANCI PARA KREDİLER STRES TESTİ

Yabancı para krediler ile dövize endeksli krediler (DEK) Aralık 2013 itibarıyla toplam krediler içinde %33,9 paya sahiptir. Son dönemlerde döviz kurlarının seviyesindeki ve oynaklığındaki artış, kur riskine karşı korumaya sahip olmayan (diğer bir deyişle yeterli döviz varlıkları olmayan ya da koruma amaçlı türev işlem kullanmayan) kredi müşterilerini daha kırılgan hale getirmektedir.

Diğer taraftan, Türk Parasını Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, bireylere mesleki veya ticari amaç dışında döviz cinsinden kredi kullandırılmasını engellemektedir. Şirketler ise bazı istisnalar dışında yurt içinden ancak bir yıldan uzun vadeli ve asgari 5 milyon ABD Doları tutarında kredi kullanabilmektedir. Nitekim, bireylerin kullandığı bireysel krediler içinde döviz ve dövize endeksli kredilerin payı %0,4 seviyesindedir. Aynı oran ise KOBİ'lerde yaklaşık %18 ve kurumsal müşterilerde %54'tür. Bu nedenle, kur değişimlerinden doğrudan etkilenebilecek kredi müşterileri, esas olarak kurumsal ve büyük ölçekli firmalar olmaktadır. Şirketlerin döviz cinsinden kredilerinin ortalama vadesi ise 5,2 yıldır.

Küresel finansal piyasalarda 2008 yılının üçüncü çeyreğinde yayılmaya başlayan kriz sonrasında USD/TL kuru bir yılda ortalama %30 yükselmiştir. Bu dönemde yabancı para (YP) ya da dövize endeksli kredisi (DEK) olan müşterilere ait kredilerin %1,4'ü sorunlu olduğu için takibe intikal etmiştir. Söz konusu dönemde BDDK tarafından bankalara belli şartlarda kredileri yeniden yapılandırma imkânı tanınması sonucunda sektördeki kredilerin yaklaşık %2'si yeniden yapılandırılmıştır. Muhafazakar bir yaklaşımla, bu dönemde takip hesaplarına intikal eden kredilere ilave olarak yeniden yapılandırılan krediler de dikkate alındığında, 2008-2009 döneminde gerçekleşen kur artışından doğrudan etkilenen kredi müşterilerinin %3,3'ünün sıkıntı yaşadığı anlaşılmıştır.

Dönem	USD /TL	Dönem Başına göre Artış
2008/8	1,18	-
2008/10	1,56	33%
2008/12	1,52	30%
2009/3	1,67	42%
2009/9	1,48	26%

Dönem	USD /TL	Dönem Başına göre Artış
2013/4	1,77	-
2013/5	1,88	7%
2013/6	1,92	9%
2013/7	1,93	9%
2013/9	2,04	15%
2013/12	2,13	21%
2014/01	2,27	28%

2008 yılında yaşanan tarihi senaryonun Aralık 2013 itibarıyla YP kredi portföyüne uygulanması ve yeniden yapılandırmalara izin verilmemesi halinde, Türkiye'de yerleşik YP kredisi olan müşterilerin 367,5 milyar TL tutarındaki TL dahil kredilerinin 11,7 milyar TL'sinin bir yıl içinde sorunlu hale gelebileceği ve kredilerin takibe dönüşüm oranının 1,1 puan yükselebileceği görülmektedir.

Aralık 2013, (Milyon TL)	Senaryo Öncesi	Senaryo Sonrası	Değişim
Toplam Krediler	1.047.428		
YP Kredisi olanların Toplam* Kredileri	367.522		
Takipteki Toplam Krediler	29.588	41.333	11.745
Takibe Dönüşüm Oranı (%)	2,75	3,84	1,09
Sermaye Yeterlilik Rasyosu (%)	15,30	14,74	-0,55

(*) Yurtiçindeki YP ve DEK kredi müşterilerinin TP dahil toplam riskini ifade etmektedir.

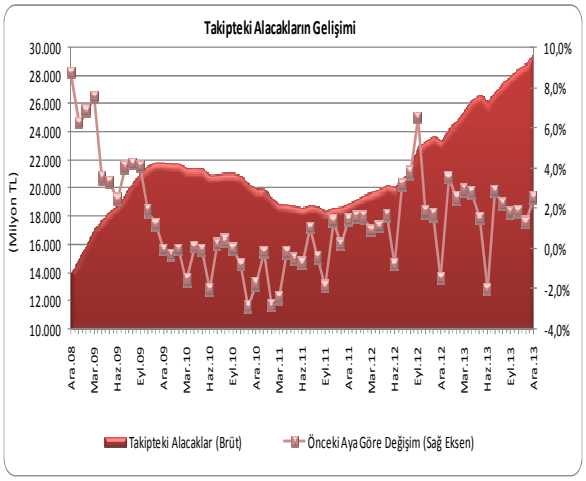
Bankaların takibe atılan krediler için özel karşılık ayırmaları gerektiğinden, yasal özkaynak ve risk ağırlıklı varlıklar azalırken, asgari %8 olması gereken sektöre ait sermaye yeterliliği, Aralık 2013 verilerine göre ortalama 0,55 puan azalarak %14,74'e gerilemektedir.

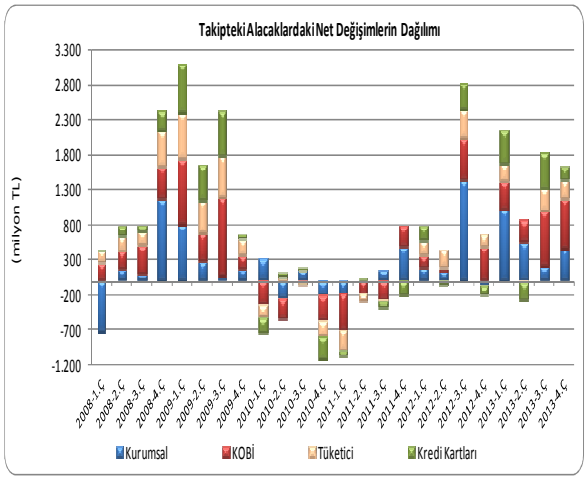
b) Takipteki Alacaklar

Sektörün takipteki alacakları 2012 yılsonuna göre 6,2 milyar TL (%26,4), 2013 Eylül dönemine göre ise 1,6 milyar TL (%5,8) artarak 2013 yılsonu itibarıyla 29,6 milyar TL seviyesine yükselmiştir.

2013 yılında kurumsal/ticari krediler 2,2 milyar TL (%25,3) artış ile takipteki alacaklar içerisinde en büyük artışa sahip kredi türü olmuştur. Önceki çeyrek ile karşılaştırıldığında ise takipteki alacaklarda en fazla artış 707 milyon TL (%8,8) ile takipteki KOBİ kredilerinde gözlenirken, takipteki kurumsal/ticari krediler 457 milyon TL (%4,3), takipteki bireysel krediler 456 milyon TL (%4,9) artış göstermiştir.

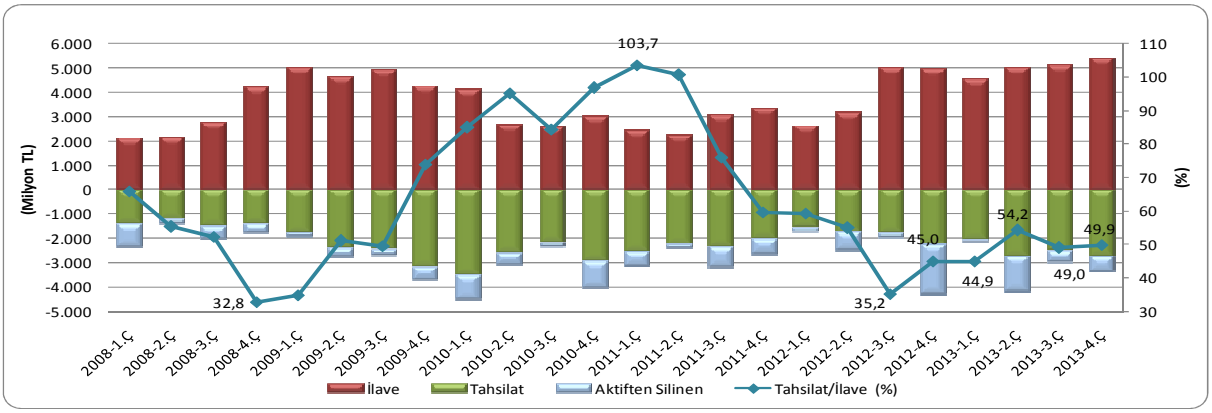
Grafik 15: Takipteki Alacakların Gelişimi

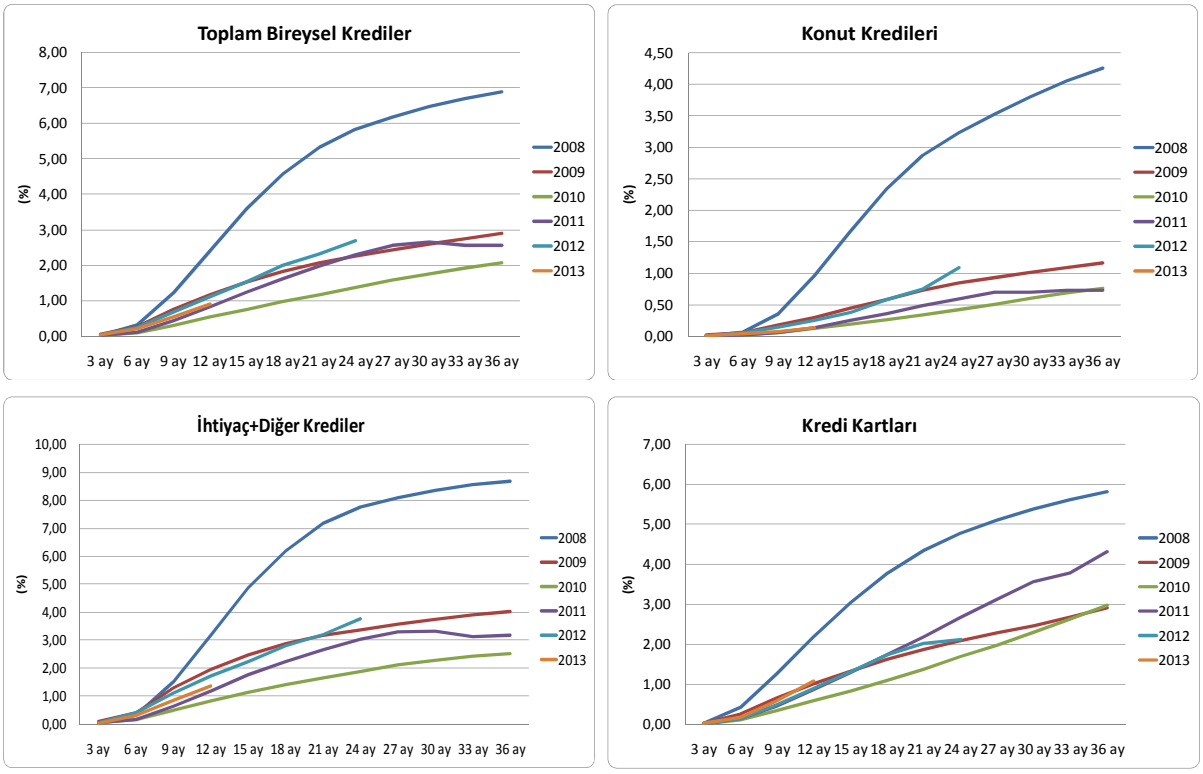
Türleri itibarıyla takipteki alacaklarda yaşanan değişimler neticesinde önceki çeyreğe göre, toplam takipteki alacaklar içinde kurumsal/ticari kredilerin payı 0,5 puan azalarak %37,2'ye, bireysel kredilerin payı ise 0,3 puan azalarak %33,2'ye gerilerken; KOBİ kredilerinin payı 0,8 puan artarak %29,5'e yükselmiştir.

Grafik 16: Takipteki Alacak Hareketleri

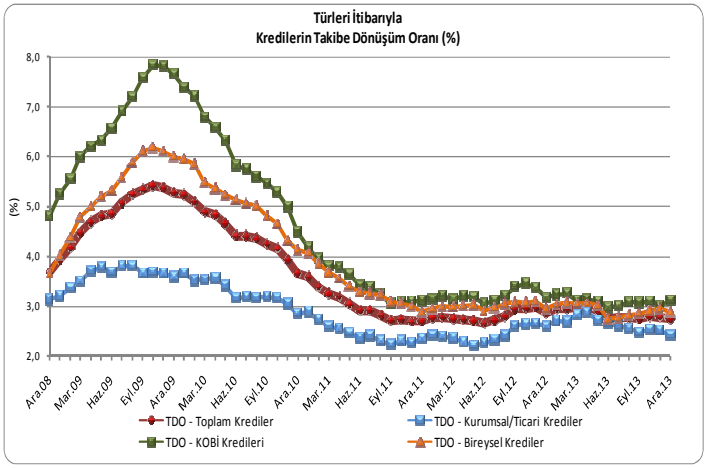
2008 yılının son çeyreğinde %33 seviyesine kadar gerileyen takipteki alacaklardan yapılan tahsilatların aynı dönemde takipteki alacaklara ilave olan tutarlara oranı, 2011 yılının ilk çeyreğinde %103,7 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu oran izleyen dönemden itibaren yeni intikallerdeki artış ile birlikte tahsilâtlardaki azalışın etkisi ile düşme eğilimine girmiş, 2012 yılının 3 üncü çeyreğinde %35,2 seviyesine kadar gerilemiştir. Sonraki dönemler tahsilat artışına paralel olarak oran yeniden yükselmeye başlamış ancak son çeyrekte bir önceki çeyreğe göre belirgin bir değişim görülmemekle birlikte, takibe intikal eden ve takipten tahsil edilen donuk alacakların tutarında artış görülmüş ve söz konusu oran %49,9 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 17: Bireysel Kredilerin Yaşlandırma Analizi (Temerrüde Düşme)

Yıllar itibarıyla kullandırılan bireysel kredilerin temerrüt performansını gösteren yaşlandırma analizi sonuçlarına göre; tüm tüketici kredisi segmentleri ile kredi kartlarında küresel krizin etkilerinin en fazla hissedildiği 2008 yılında kullandırılan kredilerin temerrüde düşme eğiliminin belirgin bir biçimde daha yüksek olduğu gözlenmektedir. 2013 yılında kullandırılan kredilerin performansı incelendiğinde ise, kredi kartları haricindeki tüm kredi türlerinde 2012 yılına göre temerrüde düşme oranları daha düşük seyretmiştir.

Grafik 18: Takibe Dönüşüm Oranının Gelişimi

Bankaların gerçekleştirdiği aktif satışları nedeniyle 2013 yılı içerisinde takibe dönüşüm oranı (TDO) 0,2 puan azalarak %2,7'ye gerilemiştir. 2006 yılından itibaren aktiften silinen 15 milyar TL tutarındaki alacakların dahil edilmesi durumunda takibe dönüşüm oranı %4,1'e yükselmektedir.

Kredi türleri itibarıyla Aralık 2013'teki en yüksek TDO %3,1 ile KOBİ kredilerinde görülmektedir. KOBİ kredilerini %2,9 ile bireysel krediler ve %2,4 ile kurumsal krediler izlemektedir. Bireysel krediler içerisinde ise en yüksek TDO %5,4 ile kredi kartı alacaklarına aittir. İhtiyaç ve diğer tüketici kredilerinin TDO'su %3,1, taşıt kredilerinin TDO'su %2,9, konut kredilerinin TDO'su ise %0,6'dır.

Konu 3: Mevzuat Değişiklikleri-1

MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ-1

Kurumumuz tarafından Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (Karşılıklar Yönetmeliği), Sermaye Yeterliliğinin Ölçümüne İlişkin Yönetmelik, Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'te 08.10.2013 ve 31.12.2013 tarihlerinde değişiklikler yapılmıştır.

08.10.2013 tarihi itibarıyla;

Karşılıklar Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikler ile

- Kredi toplamının 1. Grup nakdi kredilerde %1'i, gayrinakdi kredilerde %0,2'si ve 2 Grup nakdi kredilerde %2'si, gayrinakdi kredilerde %0,4'ü olan genel karşılık oranlarının, belirlenen koşullar altında ve belirlenen tüketici kredileri için arttırılması, diğer taraftan ihracat kredileri ile KOBİ'lere kullandırılan nakdi krediler için azaltılması yoluna gidilmiştir.
- Bu çerçevede, tüketici kredilerinin toplam kredilerine oranı %25'in üzerinde olan bankalar ile konut kredileri dışındaki tüketici kredilerinden donuk alacak olarak sınıflandırılanların konut kredileri dışındaki tüketici kredilerine oranı %8'in üzerinde bulunan bankalar genel karşılık oranını 1. Grupta izlenen konut kredileri dışındaki tüketici kredileri için kredilerin vadeleri boyunca % 4 olarak, 2. Grupta izlenen konut kredileri dışındaki tüketici kredileri için kredilerin vadeleri boyunca %8 olarak uygulayacaklardır.
- Diğer taraftan, bankalar 1. Grupta izlenen nakdi ve gayrinakdi ihracat kredileri için %0, KOBİ'lere kullandırılan nakdi krediler için %0,5, gayrinakdi krediler için ise %0,1 oranında genel karşılık uygulayabileceklerdir.

Sermaye Yeterliliğinin Ölçümüne İlişkin Yönetmelik'te yapılan değişiklikler ile

- Kredi kartları alacaklarına uygulanan risk ağırlıkları, taksit ödemelerinin kalan vadesi dikkate alınarak arttırılmıştır.
- Bu kapsamda, kredi kartları vasıtasıyla mal ve hizmet alımı için veya nakit olarak kullandırılan kredilerin kalan vadesi 1 aydan (bu ay hariç) 6 aya kadar (bu ay dahil) olan taksit ödemeleri tutarının risk ağırlığı %75'ten %100'e; kalan vadesi 6 aydan (bu ay hariç) 12 aya kadar (bu ay dahil) olan taksit ödemeleri tutarının risk ağırlığı %150'den %200'e, kalan vadesi 12 ayı aşan taksit ödemeleri tutarının risk ağırlığı %200'den %250'ye yükseltilmiştir.
- Taşıt kredilerinin risk ağırlığı düzenleme öncesi vade farkı olmaksızın %75 olarak uygulanırken, değişiklik sonrası vadesi 1 yıla kadar olanlarda risk ağırlığı %75, vadesi 1-2 yıl arasında olanlarda %150, vadesi 2 yılı aşanlarda ise %200 olarak belirlenmiştir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'te yapılan değişiklikler ile

- Kredi kartı limitine bağlı olarak belirlenmiş olan %25-%35 aralığındaki asgari ödeme oranları, %30-%40 aralığına yükseltilmiştir.
- Kredi kartı limiti ile kart sahibinin geliri arasındaki denge ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, ilk defa kredi kartı sahibi olacak bir gerçek kişinin tüm kart çıkaran kuruluşlardan temin ettiği kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartı limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin 2 katını, ikinci ve sonraki yıllar için ise 4 katını aşamayacaktır. İlk defa kredi kartı sahibi olacak bir gerçek kişinin, aylık veya yıllık ortalama gelir düzeyinin tespit edilememesi durumunda tüm kart çıkaran kuruluşlardan edinilebilecek toplam kredi kartı limiti bin Türk Lirası ile sınırlandırılmıştır.
- Limit artışı işlemi öncesinde, ilgili kişinin gelir düzeyinin yönetmelikte belirlenen esaslar çerçevesinde kontrol edilmesi ilkesi getirilmiş ve yapılan kontrollerde, kart çıkaran kuruluşlardan temin edilen toplam kredi kartı limitinin kart hamilinin gelirinin 4 katını aştığının tespiti durumunda, bu kartlar hakkında limit artış işlemi yapılamayacağı hükme bağlanmıştır.
- Bir takvim yılı içinde asgari ödeme tutarı; toplam üç kez ödenmeyen kredi kartlarının nakit kullanımına, üst üste üç kez ödenmeyen kredi kartlarının nakit kullanımı ile mal ve hizmet alımına kapatılacağı, söz konusu kredi kartlarının limitlerinin dönem borcunun tamamının ödenmesine kadar arttırılamayacağı ve bu tür kartların nakit kullanımına veya kullanıma kapalı tutulacağı hüküm altına alınmıştır.

Konu 4: Mevzuat Değişiklikleri-2

MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ-2

31.12.2013 tarihi itibarıyla, 1 Şubat 2014'ten itibaren yürürlüğe giren;

Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik'te yapılan değişiklikler ile;

Konut, taşıt ve tüketici kredilerinin teminat tutarlarına ve vadelerine sınırlamalar getirilmiştir. Bu kapsamda:

- Tüketicilere, konut edinmeleri amacıyla kullandırılacak kredilerde ve taşıt kredileri hariç konut teminatlı kredilerde veya yapılacak finansal kiralama işlemlerinde, kredi tutarının teminat olarak alınan konutun değerine oranı ***yüzde yetmiş beşi*** aşamayacağı düzenlenmiştir.
- Tüketicilere, binek araç edinimi amacıyla kullandırılacak taşıt kredilerinde ve taşıt teminatlı kredilerde veya yapılacak finansal kiralama işlemlerinde, kredi tutarının taşıtın değerine oranı taşıtın nihai fatura değeri ***elli bin Türk Lirası ve altında olanlar için yüzde yetmişi*** aşamayacağı; bu oranın, nihai fatura değeri elli bin Türk Lirasını aşan binek araçlarda, ***bedelin elli bin Türk Lirasına kadar olan kısmı için yüzde yetmiş, elli bin Türk Lirasının üstünde olan kısım için yüzde elli*** olarak uygulanacağı hükmü getirilmiştir. Ayrıca ikinci el binek araçlarda taşıtın değerinin tespitinde kasko değeri esas alınacağı hükme bağlanmıştır.
- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 57 nci maddesinin birinci fıkrasında tarif edilen konut finansmanı kapsamında kullandırılan krediler ile diğer gayrimenkul alımı amaçlı krediler hariç olmak üzere, tüketici kredilerinin vadesi ***otuz altı ay*** ile, taşıt kredileri ile taşıt teminatlı kredilerin vadesi ***kırk sekiz ay*** ile sınırlandırılmıştır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'te yapılan değişiklikler ile;

Kredi kartı ile gerçekleştirilecek işlemlerde işlemin türüne ve gerçekleştirildiği sektöre göre taksit sayılarında sınırlamalara gidilmiştir. Bu çerçevede;

- Mal veya hizmet alımı sonrası belli bir ücret karşılığı borcun taksitlendirilmesi veya ödemenin ertelendiği dönemler de dahil olmak üzere, kredi kartları ile gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile nakit çekimlerinde taksitlendirme süresi ***dokuz ay*** ile sınırlandırılmıştır.
- Kredi kartlarıyla gerçekleştirilecek ***telekomünikasyon ve kuyumla ilgili harcamalar ile yemek, gıda ve akaryakıt alımlarında*** taksit uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

c) Menkul Değerler Portföyü

Yılın ilk yarısında 4,2 milyar TL (%1,6) artan sektörün menkul değerleri, üçüncü çeyrekte hızlı bir artış göstererek 14 milyar TL (%5,1) yükselişle Eylül 2013 döneminde 288,2 milyar TL'ye ulaşmış, ancak yılın son çeyreğinde 1,4 milyar TL (%0,5) azalarak 286,7 milyar TL'ye gerilemiştir. Buna göre bankaların menkul değerlerinde görülen yıllık bazdaki artış 16,7 milyar TL (%6,2) olmuştur.

Aralık 2013 dönemi itibarıyla sektörün toplam menkul değerler portföyünün %68,2'si satılmaya hazır menkul değerlerden, %30'u VKET menkul değerlerden ve %1,7'si gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılan menkul değerlerden oluşmaktadır. Bankaların menkul değerlerini ağırlıklı olarak ticari portföyde sınıflandırma eğilimleri devam etmekle birlikte piyasalarda görülen volatilite ve faiz oranlarındaki artış nedeniyle yıl içerisinde satılmaya hazır portföyden VKET portföye geçişler gözlenmiş ve Haziran 2013 dönemine göre satılmaya hazır portföyün payı 8,2 puan azalırken VKET portföyün payı 9 puan artmıştır.

Yılın son çeyreğinde, gerçeğe uygun değer farkı kar/zarara yansıtılan portföy 1,8 milyar TL, satılmaya hazır menkul değerler 12,6 milyar TL azalırken, vadeye kadar elde tutulacak portföy 13 milyar TL artmıştır.

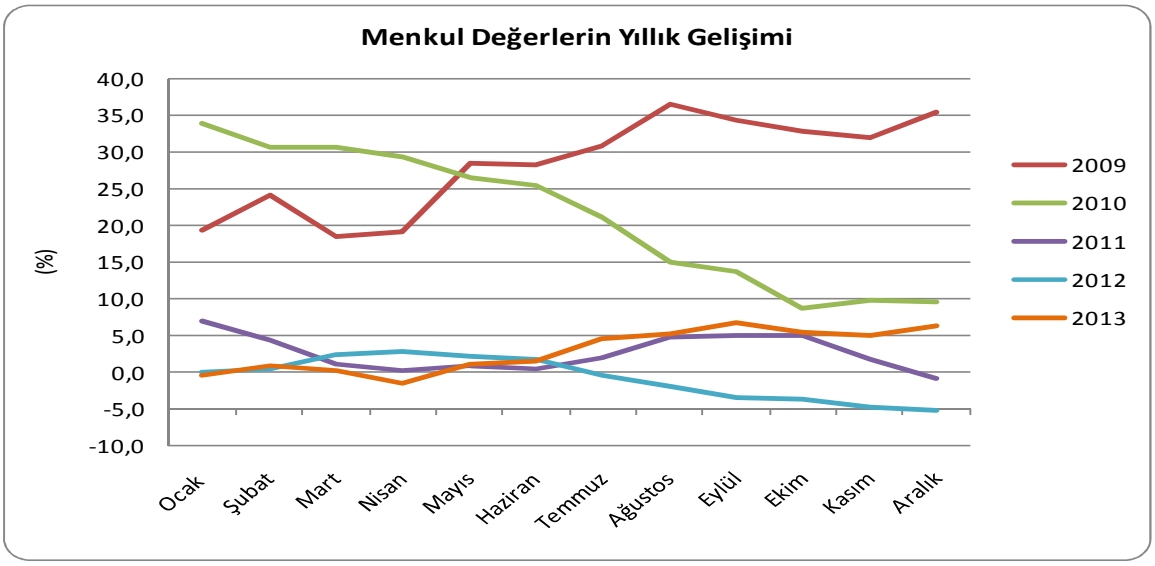
Tablo 10: Menkul Değerlerin Gelişimi

									Değişim			
	2012/12		2013/6		2013/9		2013/12		2012/12-2013/12		2013/9-2013/12	
(Milyon TL)	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	% Pay*	Tutar	%	Tutar	%
Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yan. Men.Değ.	7.794	2,9	7.253	2,6	6.816	2,4	4.990	1,7	-2.804	-36,0	-1.826	-26,8
Satılmaya Hazır Menkul Değerler	195.772	72,5	209.400	76,4	208.173	72,2	195.590	68,2	-181	-0,1	-12.582	-6,0
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Men. Değ.	66.428	24,6	57.550	21,0	73.174	25,4	86.150	30,0	19.722	29,7	12.976	17,7
Menkul Değerler Toplamı	**269.994**	**100**	**274.203**	**100**	**288.163**	**100**	**286.730**	**100**	**16.737**	**6,2**	**-1.433**	**-0,5**
Toplam Aktif	1.370.690	19,7	1.527.711	17,9	1.649.051	17,5	1.732.419	16,6	361.729	26,4	83.369	5,1

(*) Her bir menkul kıymet grubunun menkul değerler içerisindeki payları ile MDC'nin aktif toplamı içerisindeki paylarını göstermektedir.

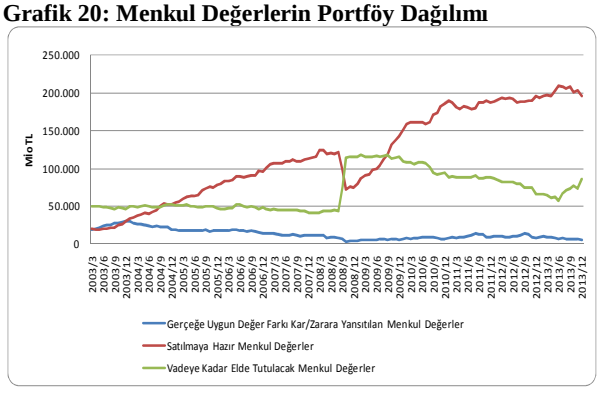
Menkul değerler portföyündeki 12 aylık değişim, 2013 yılının ilk çeyreğinde pozitif ancak sıfıra yakın, seyrederken, Nisan 2013 itibarıyla büyüme trendi negatife (%1,5) dönmüştür. Ancak, yılın ikinci yarısından itibaren giderek güçlenen artış eğilimi dikkat çekmektedir. 2013 yılı içerisinde ilk kez Haziran 2013 itibarıyla %1'in üzerinde (%1,6) gerçekleşen ve Eylül 2013 itibarıyla %6,7 seviyesine ulaşan 12 aylık değişim, takip eden iki aylık dönem sonunda %4,9'a gerilemiş, Aralık 2013 itibarıyla kur artışının da etkisiyle %6,2 seviyesine yükselmiştir.

Grafik 19: Menkul Değerlerin Yıllık Gelişimleri

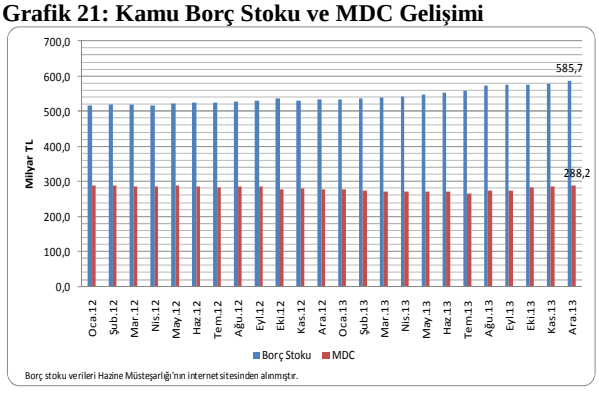

Menkul değerler portföyünün 2013 yılındaki artış hızının toplam aktiflerdeki artış hızının gerisinde kalması nedeniyle toplam aktifler içindeki payı azalmaya devam etmektedir. Aralık 2011'de %23,4 olan menkul değerlerin toplam aktiflere oranı 2012 yılsonunda ilk defa %20'nin altına gerileyerek %19,7'ye, Haziran 2013 döneminde %17,9'a, Eylül 2013'te %17,5'e, Aralık 2013 döneminde ise %16,6 seviyesine gerilemiştir.

Grafik 20: Menkul Değerlerin Portföy Dağılımı

Grafik 21: Kamu Borç Stoku ve MDC Gelişimi

Aralık 2013 itibarıyla bankaların portföylerinde bulunan menkul değerlerin %96[7]'sı kamu borçlanma senetlerinden oluşmaktadır. Yabancı ülke devlet tahvillerine yapılan yatırım 446 milyon TL (%0,2) ile oldukça düşük bir tutardadır. Yurtdışı banka ve yabancı özel sektör borçlanma senetleri ise 2,8 milyar TL ile toplam içinde %1 paya sahiptir. Sektörün menkul değerler portföyü içinde krediye bağlı tahvillerin payı %1 (2,9 milyar TL) olup, yurtiçi

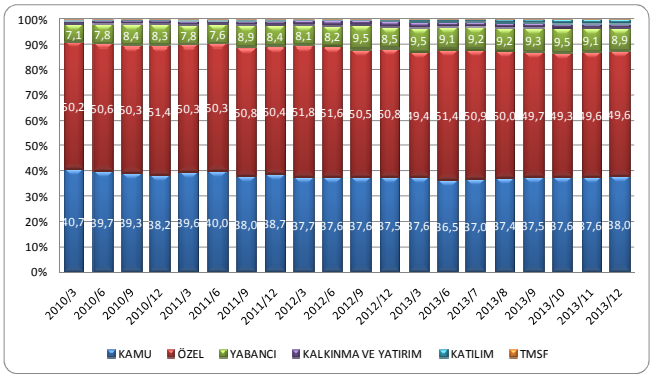
[7] Hazinece yurtiçinde ve yurtdışında ihraç edilen ve Aralık 2013 itibarıyla 6,1 milyar TL bakiye arz eden kira sertifikaları dahildir.

bankalarca ihraç edilen tahviller, hisse senetleri, yatırım fonları, özel sektör tahvilleri ile banka bonoları veya banka garantili bonolarının toplam payı %1,8'dir.

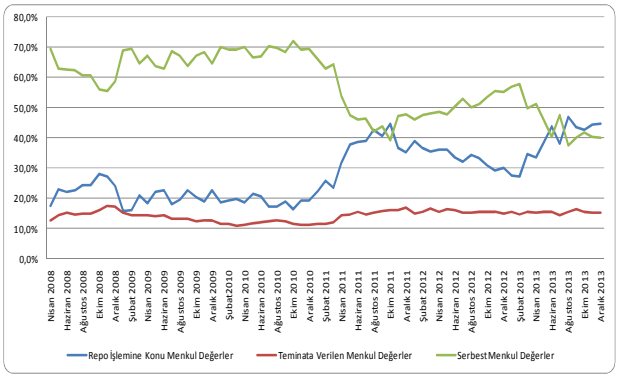
Kamu brüt borç stoku Aralık 2013 itibarıyla 585,7 milyar TL'ye yükselmiştir. Kamu borç stokunun bankaların menkul değerler portföyünde bulunan kısmı cari dönem itibarıyla %47 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Sektörün menkul değerlerinde son bir yılda görülen 16,7 milyar TL tutarındaki artışın 7,6 milyar TL'si (%45,2) kamu bankalarından kaynaklanmaktadır. Ancak, yılın son çeyreğinde kamu bankalarının menkul değerlerindeki artış 833 milyon TL ile sınırlı kalırken, özel bankaların menkul değerleri 1.069 milyon TL, yabancı bankaların menkul değerleri 1.076 milyon TL azalmıştır. Aralık 2013 itibarıyla sektörün toplam menkul değerlerinin yarıya yakınına (%49,6) sahip olan özel bankaların payında önceki çeyreğe kıyasla önemli bir değişim görülmezken, kamu bankalarının payı 0,5 puan artmış, yabancı bankaların payı ise 0,3 puan azalmıştır.

Grafik 22: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler

Grafik 23: Menkul Değerlerin Kullanımına Göre Dağılımı

Aralık 2013 itibarıyla sektörün menkul değerler portföyünün %44,7'si repo (128 milyar TL) işlemlerine konu edilmiş, %15,2'si (44 milyar TL) teminata verilmiştir. Söz konusu tutarın büyük kısmı TCMB ve İMKB nezdindeki piyasalarda işlem teminatı olarak verilen menkul değerlerden oluşmaktadır. Aralık 2013 itibarıyla 115 milyar TL tutarındaki serbest menkul değerlerin payı son bir yıllık dönemde 15 puan azalarak %40,1'e gerilemiştir.

İncelenen dönem itibarıyla sektörün menkul değerlerinin %82'si TP, %18'i YP menkul değerlerden oluşmaktadır. Son çeyrekte, TP menkul değerler 3,3 milyar TL gerilerken, YP menkul değerler USD bazında 190 milyon USD azalmasına karşın kur artışı nedeniyle TL karşılığı olarak 1,9 milyar TL yükselmiştir.

Aralık 2013 itibarıyla sektörün toplam menkul değerlerinin %52,5'i değişken faizli, %44,9'u sabit faizlidir. Menkul değerlerin %2,6'sı ise getirisi faize duyarlı olmayan

kıymetlerden oluşmaktadır. Değişken faizli menkul değerlerin %49,2'si (74 milyar TL) TÜFE'ye, %47,8'i (71,8 milyar TL) referans tahvil faizlerine ve %1,8'i (2,7 milyar TL) LIBOR'a endekslidir.

Emanet kıymetler, son bir yıllık dönemde, %58,3'ü yurtiçi yerleşikler, %41,7'si yurtdışı yerleşikler kaynaklı olmak üzere %11 oranında (20,6 milyar TL) artarken, yılın son çeyreğinde %91,9'u yurtiçi yerleşikler kaynaklı olarak 6,4 milyar TL (%3,2) artmıştır. Buna paralel olarak son çeyrekte yurtiçi yerleşiklerin toplam emanet kıymetler içindeki payı 1,4 puan artarak %47,9'a yükselirken, yurtdışı yerleşiklerin payı ise %52,1 seviyesine gerilemiştir.

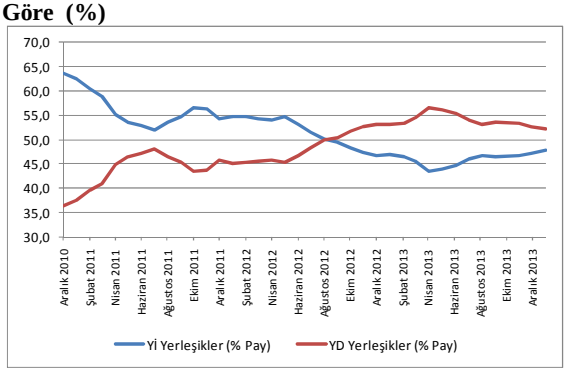
Tablo 11: Emanet Kıymetlerin ve Menkul Değerlerin Gelişimi

	Emanet Kıymetler*					
Milyon TL	*Yurtiçi Yerleşikler*	*Yurtdışı Yerleşikler*	Toplam Emanet	MDC	Emanet % Değişim**	MDC % Değişim**
Eylül 2010	*65.601*	*35.174*	100.775	274.706		
Ekim 2010	*66.263*	*36.470*	102.733	273.294	1,9	-0,5
Kasım 2010	*65.273*	*36.124*	101.397	282.200	-1,3	3,3
Aralık 2010	*65.971*	*37.711*	103.682	287.855	2,3	2,0
Ocak 2011	*68.931*	*41.456*	110.387	285.582	6,5	-0,8
Şubat 2011	*69.735*	*45.523*	115.259	285.641	4,4	0,0
Mart 2011	*71.626*	*49.885*	121.511	278.558	5,4	-2,5
Nisan 2011	72.343	58.691	131.034	275.659	7,8	-1,0
Mayıs 2011	72.956	63.142	136.097	279.618	3,9	1,4
Haziran 2011	74.021	66.035	140.056	279.325	2,9	-0,1
Temmuz 2011	75.803	70.046	145.848	279.082	4,1	-0,1
Ağustos 2011	76.934	66.851	143.785	284.860	-1,4	2,1
Eylül 2011	77.472	64.260	141.732	288.318	-1,4	1,2
Ekim 2011	79.891	61.249	141.140	286.918	-0,4	-0,5
Kasım 2011	81.890	63.703	145.593	287.212	3,2	0,1
Aralık 2011	82.282	69.431	151.713	284.983	4,2	-0,8
Ocak 2012	83.800	69.063	152.863	285.333	0,8	0,1
Şubat 2012	84.629	70.208	154.837	286.652	1,3	0,5
Mart 2012	85.521	71.820	157.341	285.343	1,6	-0,5
Nisan 2012	86.360	73.157	159.517	283.605	1,4	-0,6
Mayıs 2012	88.346	73.246	161.592	285.646	1,3	0,7
Haziran 2012	88.269	77.648	165.917	284.258	2,7	-0,5
Temmuz 2012	89.493	83.884	173.377	277.628	4,5	-2,3
Ağustos 2012	87.512	87.076	174.589	279.169	0,7	0,6
Eylül 2012	88.616	90.243	178.859	277.926	2,4	-0,4
Ekim 2012	88.878	94.981	183.859	276.124	2,8	-0,6
Kasım 2012	87.445	97.128	184.572	273.617	0,4	-0,9
Aralık 2012	88.099	100.266	188.366	269.994	2,1	-1,3
Ocak 2013	89.284	101.104	190.387	268.767	1,1	-0,5
Şubat 2013	88.976	102.175	191.150	272.219	0,4	1,3
Mart 2013	89.251	106.882	196.133	270.680	2,6	-0,6
Nisan 2013	89.223	115.715	204.938	266.043	4,5	-1,7
Mayıs 2013	89.156	114.018	203.175	272.589	-0,9	2,5
Haziran 2013	90.948	113.008	203.956	274.203	0,4	0,6
Temmuz 2013	91.771	108.009	199.780	282.434	-2,0	3,0
Ağustos 2013	94.513	107.372	201.885	283.733	1,1	0,5
Eylül 2013	94.241	108.355	202.596	288.163	0,4	1,6
Ekim 2013	96.013	109.481	205.494	284.444	1,4	-1,3
Kasım 2013	97.677	108.967	206.644	283.182	0,6	-0,4
Aralık 2013	100.130	108.874	209.004	286.730	1,1	1,3

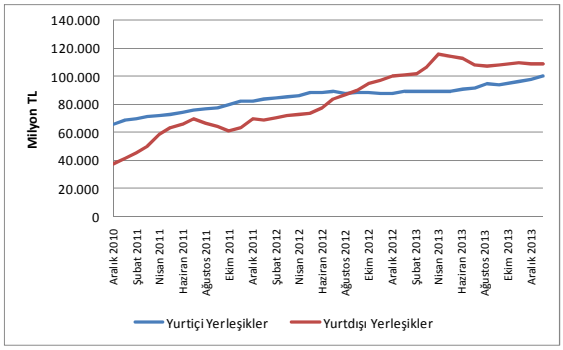
** Nominal Değer*

*** Bir önceki döneme göre yüzde değişim*

Grafik 24: Emanet Kıymetlerin Dağılımı-Yerleşiklere Göre (%)

Grafik 25: Emanet Kıymetlerin Tutarı-Yerleşiklere Göre

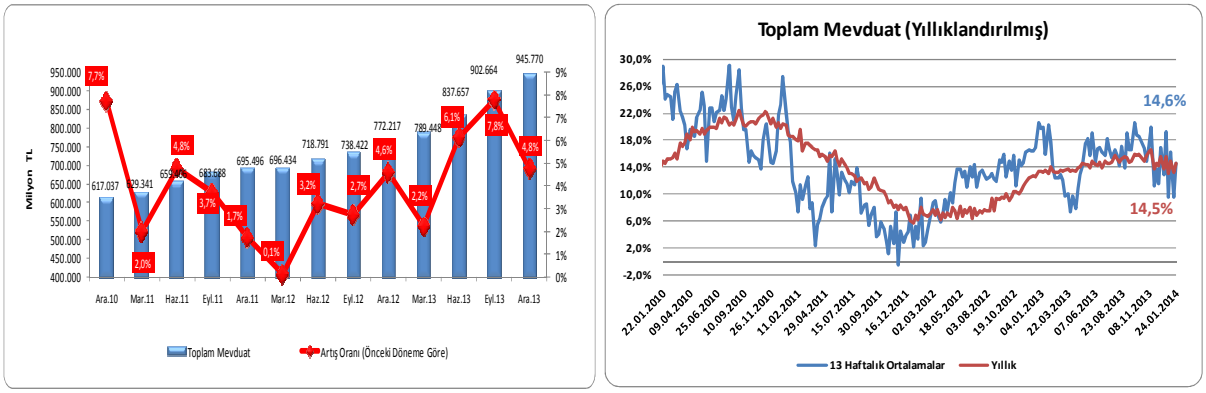
Uluslararası makro ekonomik konjonktürün yanı sıra 2012 yılının son çeyreğinde Türkiye'nin yatırım yapılabilir ülke notu almasının da etkisiyle 2012 yılının ikinci yarısından itibaren artış gösteren yurtdışı yerleşiklerin toplam emanet kıymetler içindeki payında 2013 yılının ikinci yarısından itibaren azalma görülmektedir.

d) Mevduat

Türk bankacılık sektörünün yabancı kaynakları içinde Aralık 2013 itibarıyla %61,5 ile en fazla paya sahip olan mevduat 945,8 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. 2013 yılının dördüncü çeyreğinde bankacılık sektörü toplam pasifi %5,1, mevduat ise %4,8 düzeyinde artmış ve mevduatın pasif toplamı içerisindeki payı 0,1 puan azalarak %54,6 düzeyinde olmuştur. 2013 yılında toplam mevduat tutarı %22,5 oranında artmakla birlikte, TP mevduat %14,1, kur artışından arındırılmış YP ve toplam mevduat sırasıyla %13,5 ve %15,5 oranında büyümüştür. Halihazırda yurtiçi finansman maliyetinin alternatif yurtdışı kanallara göre yüksek olması ve bankaların finansman aracı olarak repo işlemleri ve menkul kıymet ihraçlarına başvurması, mevduatın payındaki azalışa etki eden faktörler olarak sıralanmaktadır.

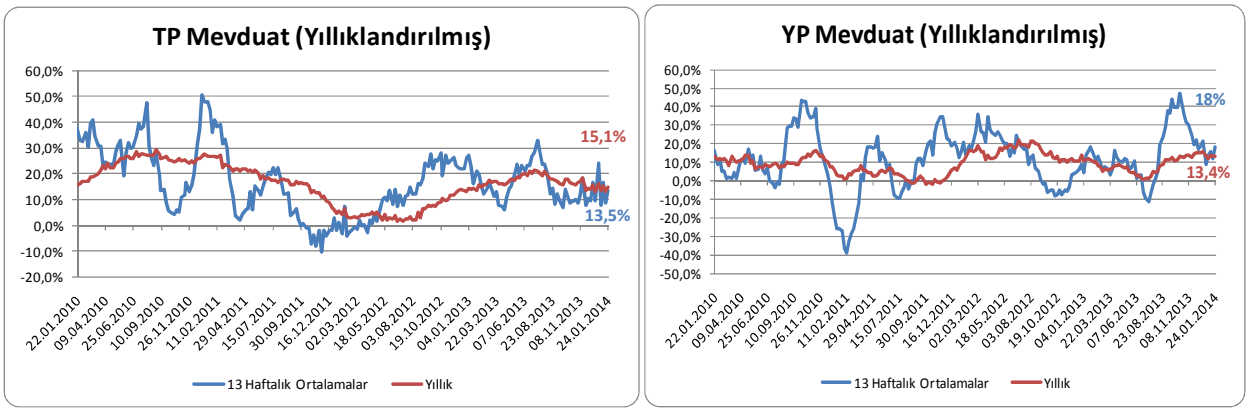
24 Ocak 2014 itibarıyla kur ve parite etkisinden arındırılmış olarak toplam mevduatın yıllıklandırılmış 13 haftalık ortalama artış hızı %14,6, yıllık artış hızı ise %14,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Grafik 26: Toplam Mevduatın Gelişimi

TP mevduat 2013 yılı son çeyreğinde %2 artarak 594 milyar TL'ye ulaşırken, YP mevduat USD bazında %5 artarak 165,1 milyar USD düzeyine yükselmiştir. 2013 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren TP mevduat artış hızı yavaşlarken, YP mevduat artış hızı yılın ikinci yarısından itibaren önemli ölçüde artış göstermiştir. Yılın ilk yarısındaki YP mevduat artışı 810 milyon USD, ikinci yarısında 22,6 milyar USD düzeyindedir.

Grafik 27: Dönemler İtibarıyla TP ve YP Mevduatın Gelişimi

2012 yılsonuna göre tüm banka gruplarının mevduat tutarı artmakla beraber, tutar olarak en yüksek artış 80,7 milyar TL (%21,5) ile özel bankalarda görülmüştür. Oransal olarak bakıldığında ise en yüksek artış %27,9 ile katılım bankalarında görülürken, aynı artış yabancı bankalarda %24,8 ve kamu bankalarında %22 olmuştur. Oransal olarak esas mevduat artışı kamu bankalarında YP cinsi fonlarda olurken, katılım bankalarında ise TP cinsinde fonlarda görülmüştür.

Tablo 12: Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi

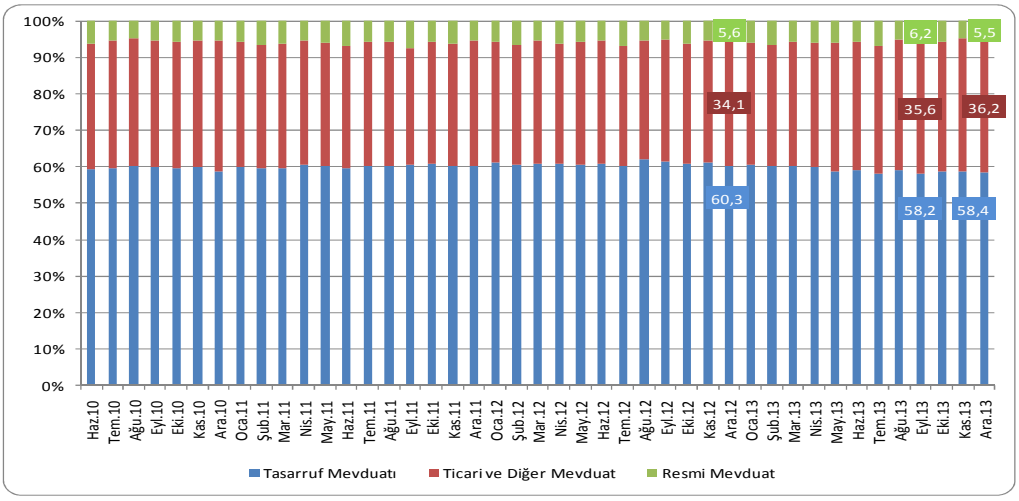
							DEĞİŞİM					
	Aralık 2012			Aralık 2013			TUTAR			%		
(Milyon TL)	TP (Milyon TL)	YP (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	TP (Milyon TL)	YP (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	TP (Milyon TL)	YP (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	TP	YP	Toplam
Kamu Bankaları	187.736	32.965	**246.335**	216.180	39.596	**300.536**	28.443	6.631	**54.201**	15,2	20,1	**22,0**
Özel Bankalar	235.829	78.923	**376.124**	260.938	91.953	**456.834**	25.108	13.029	**80.710**	10,6	16,5	**21,5**
Yabancı Bankalar	68.437	18.779	**101.819**	80.358	21.925	**127.068**	11.921	3.146	**25.248**	17,4	16,8	**24,8**
Katılım Bankaları	28.408	10.977	**47.921**	36.567	11.616	**61.313**	8.158	639	**13.392**	28,7	5,8	**27,9**
TMSF Bankaları	9,8	4,4	**17,6**	9	5	**19,7**	-1	0,5	**2,1**	-5,5	12,1	**12,1**
BANKACILIK SEKTÖRÜ	**520.421**	**141.649**	**772.217**	**594.051**	**165.095**	**945.770**	**73.630**	**23.446**	**173.553**	**14,1**	**16,6**	**22,5**

* YP mevduat tutarı hesaplanırken ilgili tarihteki TCMB USD alış kuru esas alınmıştır.

Aralık 2013 döneminde tasarruf mevduatının[8] toplam mevduat içerisindeki payı yılsonuna göre 1,9 puan azalarak %58,4 olarak gerçekleşmiş, resmi mevduatın payı 0,1 puan, ticari ve diğer mevduatın payı ise 2,1 puan artmıştır.

[8] Katılım bankalarındaki gerçek kişilere ait fonlar dahildir.

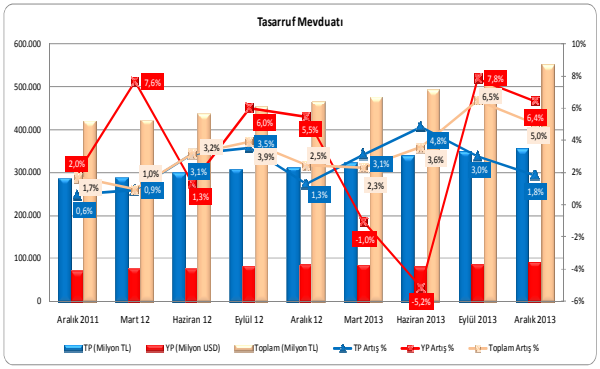
Grafik 28: Mevduatın/Katılım Fonlarının Türleri İtibarıyla Dağılımı

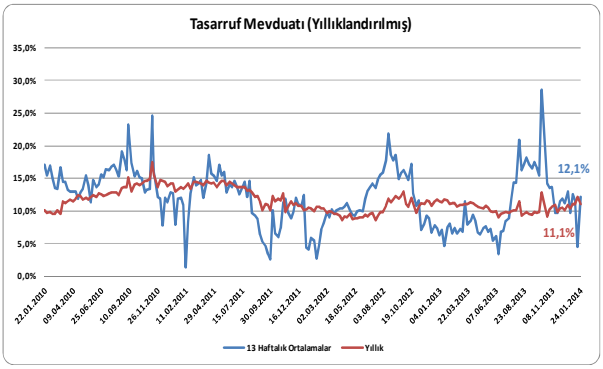

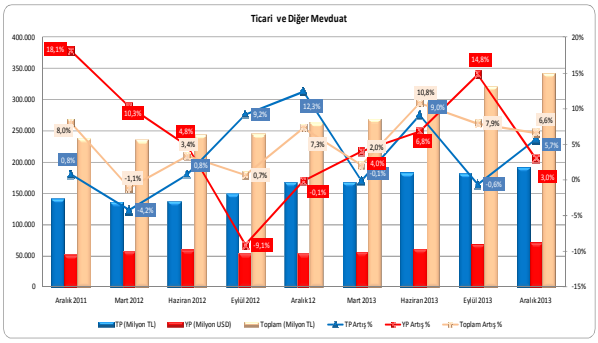
2013 yılının ilk iki çeyreğinde TP mevduat YP mevduata göre daha hızlı artarken, döviz kurlarının yükselmesini sürdürmesiyle son iki çeyrekte gerçek kişilere ait YP hesaplardaki artış hızı, TP hesaplardaki artış hızının üzerinde olmuştur. Bankaların gerçek kişi mudileriyle yaptıkları FX/TL swap işlemleri (4,2 milyar USD) de DTH artışı üzerinde etkilidir.

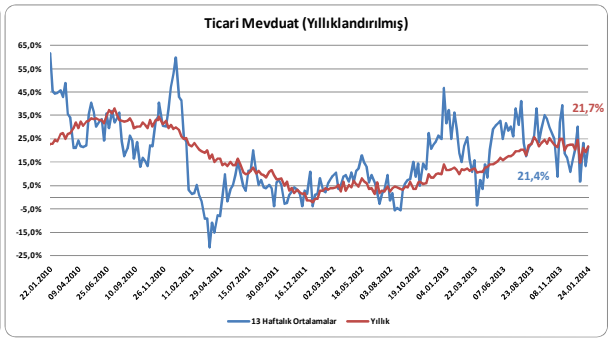
Ticari ve diğer mevduat olarak sınıflanan tüzel kişilere ait YP mevduatta yılın beşinci ayından itibaren önemli ölçüde artış kaydedilmiştir. Vergi ve diğer gelirler nedeniyle bankalarda toplanan kamuya ait mevduat ise son çeyrekte 4,5 milyar TL (%8) azalarak 51,8 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 29: Tasarruf Mevduatı ile Ticari ve Diğer Mevduatın Gelişimi

2012 yılsonunda %37,4 olan sigortaya tabi tasarruf mevduatının toplam tasarruf mevduatına oranı, 14.02.2013 tarihinde yapılan mevzuat değişikliği sonucunda sigortaya tabi mevduat tutarının üst limitinin 50 bin TL'den 100 bin TL'ye yükseltilmesi ile 2013 yılının ilk çeyreğinde %49,7'ye, Aralık 2013 itibarıyla %58,4 düzeyine yükselmiştir.

Kaynakların vadesinin uzatılması yoluyla vade uyumsuzluğunu azaltmak amacıyla TCMB ve Bakanlar Kurulu'nca alınan tedbirlerin etkisi ile, Aralık 2010 döneminden itibaren bir aya kadar vadeli mevduatın payı 11,5 puan azalırken, bir yıldan uzun vadeli mevduatın payı 1,6 puan, üç aydan uzun vadeli mevduatın payı da 5,4 puan artış göstermiştir. 2013 yılının son çeyreğinde diğer vadelerdeki mevduatın payı azalırken, bir aya kadar vadeli mevduatın payı 1,3 puan yükselmiştir.

Tablo 13: Mevduatın Vade Dağılımı (%)

												Değişim (Puan)	
	Ara.10	Eyl.11	Ara.11	Mar.12	Haz.12	Eyl.12	Ara.12	Mar.13	Haz.13	Eyl.13	Ara.13	Aralık 2012 - Aralık 2013	Eylül 2013 - Aralık 2013
Vadesiz	15,9	16,8	17,4	16,3	17,2	17,3	17,9	17,6	18,3	18,9	18,7	0,8	-0,2
1 Aya Kadar Vadeli	26,0	14,6	14,8	14,2	13,2	13,1	14,7	13,9	14,4	13,3	14,5	-0,2	1,3
1-3 Ay Arası Vadeli	49,7	52,7	53,2	54,9	55,9	56,5	54,4	53,2	50,4	53,2	53,0	-1,4	-0,2
Vadesiz ve 3 Aya Kadar Vadeli	***91,6***	***84,1***	***85,4***	***85,3***	***86,3***	***86,9***	***87,0***	***84,8***	***83,1***	***85,4***	***86,3***	***-0,8***	***0,9***
3-6 Ay Arası Vadeli	4,1	8,3	7,5	7,7	7,0	6,3	6,2	6,7	7,2	6,0	5,5	-0,8	-0,5
6-12 Ay Arası Vadeli	1,5	2,7	2,4	2,3	2,2	2,1	2,2	4,3	5,3	4,4	4,0	1,8	-0,4
1 Yıldan Uzun Vadeli	2,7	4,8	4,6	4,6	4,6	4,7	4,5	4,2	4,4	4,2	4,3	-0,3	0,0

Sektörde kıymetli maden depo hesaplarının tamamına yakını altın mevduatından oluşmaktadır. Aralık 2013 itibarıyla sektörün kıymetli maden depo hesapları toplamı 10,3 milyar USD tutarındadır. Söz konusu hesapların 532 milyon USD'si bankalararası depolardır. Bankalararası kıymetli maden depo hesapları hariç, sektör mevduatının %2,2'si kıymetli maden depo hesaplarından oluşmaktadır. 2011 yılında çok ciddi artış gösteren kıymetli maden depo hesaplarının artış hızında 2012 yılında bir yavaşlama gözlenmiş ve altın fiyatlarının düşmeye başlamasıyla, 2013 yılının ilk çeyreğinden sonra kıymetli maden depoları USD bazında azalma göstermiştir.

Tablo 14: Çeyrekler İtibarıyla Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi

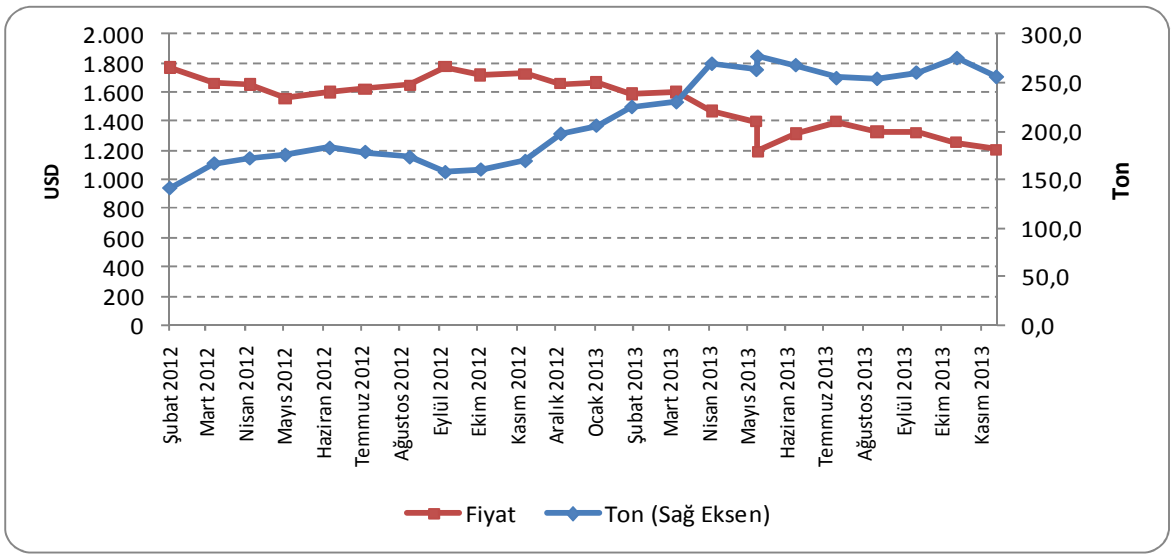
Kıymetli Maden Depo hesabı					Toplam Değişim **	
Milyon USD	Vadeli	Vadesiz	Toplam*	YP Mevduat İçindeki Payı	Tutar	%
Mar.11	447	1.967	2.414	1,9		
Haz.11	565	2.621	3.186	2,6	772	32,0
Eyl.11	990	6.471	7.460	6,1	4.274	134,2
Ara.11	1.081	6.742	7.823	6,3	362	4,9
Mar.12	1.254	7.759	9.012	6,7	1.190	15,2
Haz.12	1.478	7.911	9.389	6,8	377	4,2
Eyl.12	1.671	7.413	9.085	6,6	-304	-3,2
Ara.12	1.945	8.710	10.656	7,5	1.571	17,3
Mar.13	2.479	9.383	11.863	8,3	1.207	11,3
Haz.13	2.166	8.664	10.830	7,6	-1.033	-8,7
Eyl.13	2.619	8.208	10.827	6,9	-3	0,0
Ara.13	2.377	7.971	10.348	6,3	-479	-4,4

(*) Bankalararası depolar dahildir.

(**) Değişim bir önceki döneme göre hesaplanmaktadır.

Bununla birlikte, gram bazında altın depo hesapları 2013 yılının Aralık ayında 19,4 ton azalmasına karşın, USD bazında altın ons fiyatlarının %9,2 oranında azaldığı 2013 yılının dördüncü çeyreğinde, 2,1 ton (%0,8) artarak 256,1 ton düzeyinde gerçekleşmiştir.

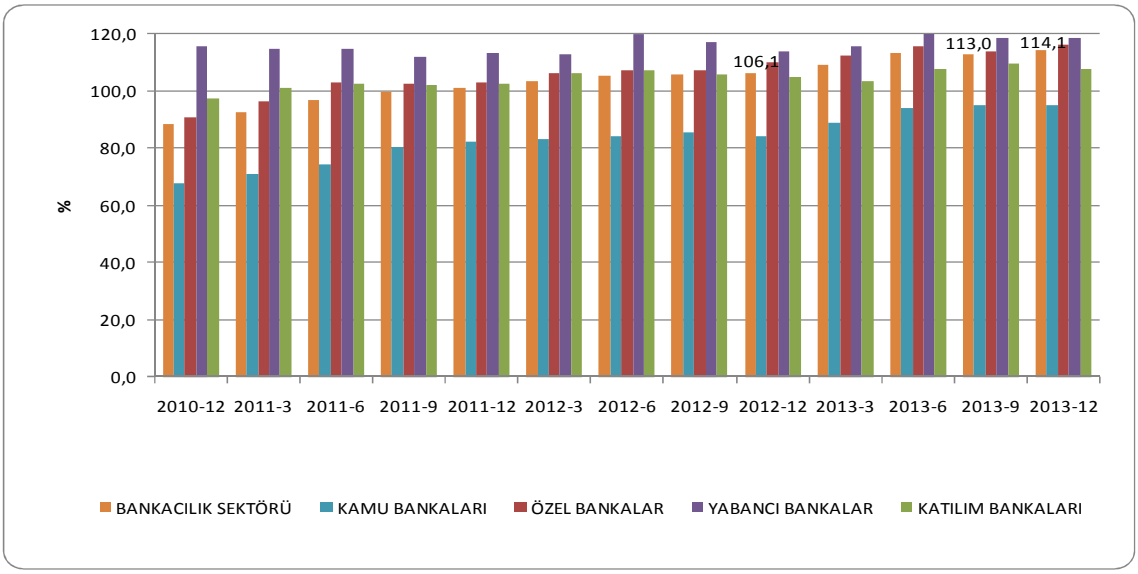
Grafik 30: Ons Altın Fiyatı ve Altın Depo Hesaplarının Gelişimi

Kaynak:TCMB

2013 yılının son çeyreğinde brüt kredi artış oranının (%5,8) mevduatın artış oranının (%4,8) üzerinde gerçekleşmesiyle mevduatın krediye dönüşüm oranı 1,1 puan artarak %114,1 seviyesine yükselmiştir. Banka grupları arasında yabancı bankalar %118,3 ile en yüksek orana sahip iken, kamu bankaları %94,9 ile sektör ortalamasının altında yer almaktadır.

Grafik 31: Banka Grupları Bazında Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranı

Yurtdışı şubeler nezdindeki mevduat, toplam mevduat içinde %4,9 paya sahiptir. Yurtdışı şubeler nezdindeki TP mevduat, Aralık 2010- Haziran 2011 döneminde Arap ülkelerindeki siyasi gelişmeler nedeniyle, izleyen dönemde ise temelde kademeli olarak faize duyarlı kısa vadeli ticari mevduatın çekilmesi sonucu azalmakla birlikte, 2012 yılının ikinci yarısında artış, 2013 yılının son çeyreğine kadar ise azalış göstermiştir. Son çeyrekte yurtdışı şubelerdeki toplam mevduat %2,9 artış göstermekle birlikte, TP mevduat ve kur etkisinden arındırılmış YP mevduat sınırlı bir oranda (%0,9) azalmıştır.

Tablo 15: Yurt Dışı Şubeler Nezdinde Toplanan Mevduat

	Yurtdışı Şubeler Nezdinde Toplanan Mevduat				Değişim** (%)		
Dönem	TP (Milyon TL)	YP* (Milyon USD)	Toplam (Milyon TL)	Top. Mevduat İçindeki Pay	TP	YP	Toplam
Ara.10	27.110	13.065	47.198	7,6	-	-	-
Haz.11	16.254	11.194	34.341	5,2	-40	-14,3	-27,2
Ara.11	13.570	10.008	32.474	4,7	-16,5	-10,6	-5,4
Haz.12	8.761	12.739	31.775	4,4	-35,4	27,3	-2,2
Mar.12	10.661	11.796	31.575	4,5	21,7	-7,4	-0,6
Eyl.12	12.673	11.106	32.495	4,4	18,9	-5,8	2,9
Ara.12	14.975	10.744	34.073	4,4	18,2	-3,3	4,9
Mar.13	12.275	11.481	33.041	4,2	-18,0	6,9	-3,0
Haz.13	10.232	14.855	38.825	4,6	-16,6	29,4	17,5
Eyl.13	8.086	17.962	44.665	4,9	-21,0	20,9	15,0
Ara.13	8.014	17.808	45.953	4,9	-0,9	-0,9	2,9

(*) TCMB kurları esas alınmıştır.
(**) Önceki döneme kıyasla değişim

Yurtdışı şubeler nezdindeki toplam mevduatın %52'si yurtiçi yerleşiklere aittir. Yurtdışı yerleşiklerin toplam mevduatının sektördeki payı (%5,8) son çeyrekte değişiklik göstermemiştir.

Tablo 16: Mevduatın Dağılımı

	Tutar Olarak Dağılım (Milyon TL)			Yüzde Olarak Dağılım		
(Aralık 2013)	Yurtiçi Yerleşikler	Yurtdışı Yerleşikler	Toplam	Yurtiçi Yerleşikler	Yurtdışı Yerleşikler	Toplam
Yurtiçi Şubeler	866.656	33.161	**899.817**	91,6	3,5	**95,1**
Yurtdışı Şubeler	24.319	21.633	**45.953**	2,6	2,3	**4,9**
Toplam	**890.976**	**54.794**	**945.770**	**94,2**	**5,8**	**100,0**

e) Yurtdışı Bankalara Borçlar

Küresel ekonomiye dair belirsizliklerin devam ettiği 2013 yılında Türk Bankacılık Sektörü'nün yurtdışı bankalardan sağladığı fon miktarı artış seyrini sürdürmüştür. Yurtdışı bankalardan sağlanan fonlar gelişmiş ülkelerde uygulanan ekonomik aktiviteyi destekleyici politikalar ve ülkemizde yaşanan olumlu makroekonomik gelişmelerin etkisi ile yılın ilk yarısında %14,8 oranında artış göstermiştir. Yılın ikinci yarısında ise genişletici para politikalarının uygulanmasına ilişkin belirsizlikler ve yurtiçi, yurtdışı piyasalardan kaynaklı sermaye akımlarındaki oynaklıklar nedeniyle sağlanan fonların artış hızı %7,8'e gerilemekle birlikte artışını sürdürmüştür. Son çeyrekte yurtdışı bankalardan sağlanan borçların artış hızı %4,6 seviyesindedir.

Tablo 17: Yurtdışı Bankalardan Sağlanan Fonların Gelişimi

									Değişim					
	Aralık 2012		Haziran 2013		Eylül 2013		Aralık 2013		Aralık 2012 - Aralık 2013		Haziran 2013 - Aralık 2013		Eylül 2013 - Aralık 2013	
(milyon USD)	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	(%)	Tutar	(%)	Tutar	(%)
Mevduat	16.328	14,6	17.773	13,9	18.049	13,7	17.555	12,7	1.227	7,5	-218	-1,2	-494	-2,7
Kredi	46.129	41,3	54.441	42,4	56.749	42,9	60.145	43,5	14.016	30,4	5.704	10,5	3.396	6,0
Sendikasyon	16.377	14,7	18.098	14,1	18.997	14,4	19.655	14,2	3.278	20,0	1.557	8,6	658	3,5
Seküritizasyon	6.990	6,3	5.924	4,6	6.042	4,6	7.732	5,6	742	10,6	1.808	30,5	1.690	28,0
Repo	18.627	16,7	23.797	18,5	23.144	17,5	23.444	17,0	4.817	25,9	-353	-1,5	300	1,3
Sermaye Benzeri Krediler	7.205	6,4	8.158	6,4	9.044	6,8	9.464	6,8	2.260	31,4	1.307	16,0	420	4,6
Diğer*	58	0,1	97	0,1	135	0,1	241	0,2	183	315,9	143	147,1	106	78,4
TOPLAM**	**111.714**	**100,0**	**128.287**	**100,0**	**132.161**	**100,0**	**138.236**	**100,0**	**26.522**	**23,7**	**9.949**	**7,8**	**6.075**	**4,6**

(*)Vade unsuru taşımayan işlemlerin dışında, İşlem tür kodları sınıflandırmasından herhangi bir tür işlem koduna dahil olmadığı halde bankalarla yapılan borç tarafındaki işlemleri kapsamaktadır.

(**) Yurtdışında ihraç edilen tahvil/bono tutarları hariç tutulmuştur.

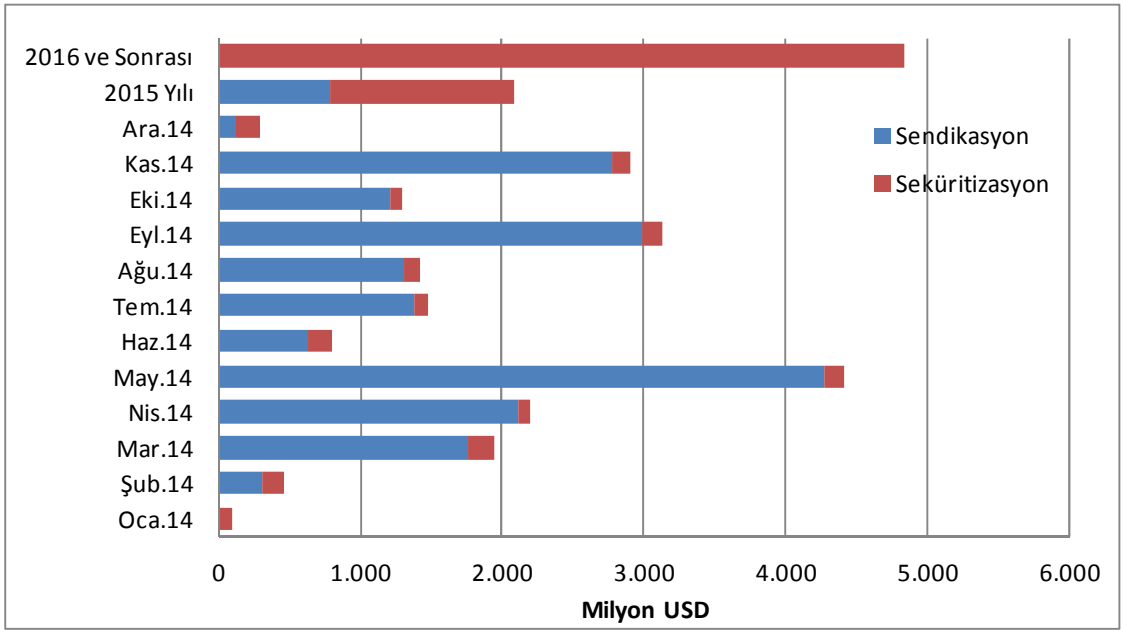
Sektörün yurtdışı bankalardan temin ettiği borçların toplamı, yılsonuna göre %23,7 oranında (26,5 milyar USD) artış göstererek Aralık 2013 itibarıyla 138,2 milyar USD'ye yükselmiştir. 2013 yılında yurtdışı bankalardan sağlanan fonların gelişimine bakıldığında; tüm işlem türlerinde yükseliş gözlenirken, en yüksek tutarlı artış 14 milyar USD (%30,4) ile krediler kaleminde gerçekleşmiştir. Ayrıca repodan sağlanan fonlarda 4,8 milyar USD (%25,9), sendikasyon kredilerinde 3,3 milyar USD (%20), seküritizasyon kredilerinde 0,7 milyar USD (%10,6) yükseliş gözlemlenirken; sermaye benzeri kredilerdeki %31,4 oranındaki artış (2,3 milyar USD) dikkat çekicidir.

2013 yılının son çeyreğinde ise mevduattaki gerileyiş dışında tüm kalemlerde artış gözlenmiştir. Mevduat kaleminde 0,5 milyar USD (%2,7) tutarında azalış gözlenirken, kredilerdeki 3,4 milyar USD (%6) ve seküritizasyon kredilerindeki 1,7 milyar USD (% 28) tutarındaki artışlar göze çarpmaktadır.

Aralık 2013 döneminde bankaların yurtdışı bankalara borçları içerisinde kendi risk gruplarından sağladığı fon tutarı, bir önceki yılsonuna göre 10,5 milyar USD (%68,4) artarak 25,8 milyar USD'ye[9] yükselmiştir. Söz konusu artışın 7,7 milyar USD'si (%50,1) yılın ilk yarısında gerçekleşmiştir. Aralık 2012 itibarıyla bankaların kendi risk gruplarından sağladığı fon tutarının toplam yurtdışı borçlara oranı %13,7 iken Haziran 2013 döneminde bu oran %17,9'a, Aralık 2013 döneminde ise %18,7'ye yükselmiştir. Yılsonuna göre bankaların risk gruplarından sağladıkları fonlarda, en yüksek artış 3 milyar USD (%1.641,5) ile seküritizasyon kredilerinde gözlemlenirken, krediler kaleminde 2,9 milyar USD (%26,8) ve sermaye benzeri krediler kaleminde 2 milyar USD (%83,4) tutarında artış gerçekleşmiştir.

Aralık 2013 döneminde yılsonuna göre sektörün yurtdışından temin ettiği sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinin toplam tutarı yaklaşık 4 milyar USD (%17,2) artarak 27,4 milyar USD'ye yükselmiştir. Aralık 2013 döneminde sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinin yurtdışı bankalardan sağlanan toplam yurtdışı fonlar içindeki payı %19,8, toplam yabancı kaynaklar içindeki payı ise %3,8 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Grafik 32: Sendikasyon ve Seküritizasyon Kredileri Geri Ödeme Planı

2013 yılında sendikasyon kredilerinin yenileme oranının %100'ün üzerinde gerçekleştiği ve sektör genelinde bankaların, sendikasyon kredilerini yenilemekte problem yaşamadığı gözlenmektedir.

2013 yılında repo işlemleriyle sağlanan fonlar %25,9 (4,8 milyar USD) oranında artış göstermiştir. Repo işlemlerinin %85,5'i bir yıla kadar vadeli, %14,5'i ise bir yıldan uzun

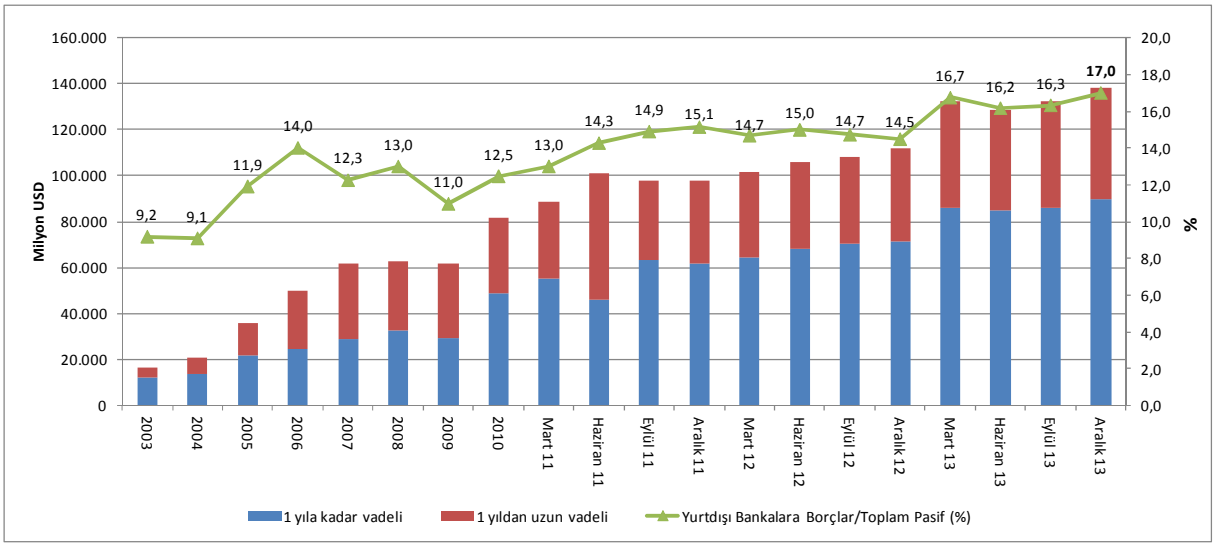
[9] Bu tutarın yaklaşık 3,2 milyar USD'si (%12,3) Özel Amaçlı Kuruşlardan (SPV) sağlanmıştır.

vadeli işlemlerden oluşmaktadır. Yurtdışı bankalar ile gerçekleştirilen repo işlemlerinin %82,9'u USD para biriminden yapılırken, %8,3'ü TP olarak gerçekleştirilmektedir.

Aralık 2013 döneminde yılsonuna göre yurtdışı bankalardan sermaye benzeri kredi şeklinde sağlanan fonlar %31,4 (2,3 milyar USD) oranında artış göstermiştir. 2013 yılı içerisinde sermaye benzeri kredilerde gerçekleşen artışın tamamı ikincil sermaye benzeri kredi şeklindedir.

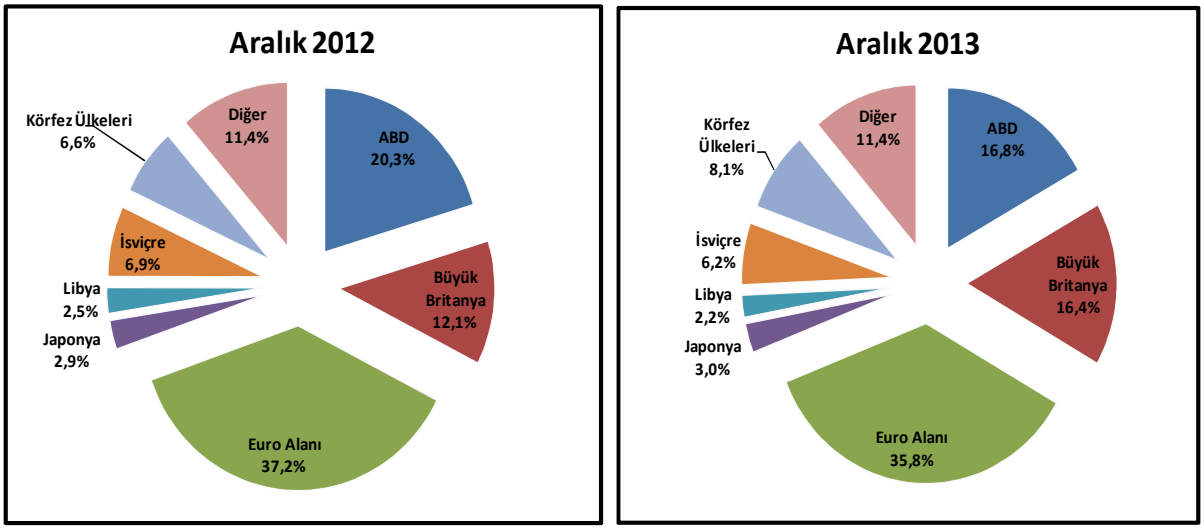
Aralık 2013 itibarıyla, yurtdışı bankalardan sağlanan fonların 83 milyar USD'si (%60,5) USD cinsinden, 40 milyar USD'si ise (%29,1) EUR cinsindendir. Sektör yurtdışından TP kaynak da sağlamakta olup, kaynakların 11,6 milyar USD'lik (%8,4) kısmı TP cinsindendir. TP cinsinden fonların 6,4 milyar USD'si kredi, 2 milyar USD'si mevduat, 1,9 milyar USD'si repo ve 0,2 milyar USD'si sermaye benzeri kredilerden oluşmaktadır.

Grafik 33:Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonlar

Aralık 2013 döneminde yılsonuna kıyasla sektörün yurtdışı bankalardan sağladığı borçların toplam pasifler içindeki payı 2,5 puan artarak %14,5'ten %17'ye yükselmiştir. Bankacılık sektörüne duyulan güven ve 2013 yılında gelişmiş ülkelerin uyguladığı para politikaları sonucu bankaların yurtdışı piyasalara ulaşım imkânı artmış, yurtdışından sağlanan fon miktarı yükselmiştir. Bankaların yurtdışı piyasalardan sağlamış olduğu krediler ve yurtdışı piyasalara ihraç edilen menkul değerlerin artış göstermesi mevduat ağırlıklı pasif yapısının çeşitlendirilmesine olanak sağlamıştır.

Grafik 34: Yurtdışı Bankalardan Temin Edilen Fonların Ülkelere Göre Dağılımı

Aralık 2013 döneminde yurtdışından temin edilen fonlarda yılsonuna kıyasla ABD'nin payı 3,5 puan, Euro Alanı'nın payı 1,4 puan azalırken; Büyük Britanya'nın payı 4,3 puan ve Körfez ülkelerinin payı 1,5 puan artmıştır[10]. Euro Alanı ülkelerinden sağlanan fonların toplam tutar içerisindeki payı azalsa da 49,5 milyar USD ile en yüksek tutarda fon sağlanan bölge olmuştur. Yılsonuna kıyasla Büyük Britanya merkezli finans kuruluşlarından sağlanan fonlarda kredi (4,3 milyar USD - %182,4) ve repo (4,2 milyar USD - %70,8) işlemleri kaynaklı olarak toplamda %67,8 (9,1 milyar USD) oranında artış görülürken, Körfez ülkelerinden sağlanan fonlarda ise krediler (2,9 milyar USD - %56,9), sendikasyon kredileri (0,6 milyar USD - %45,8) ve sermaye benzeri krediler (0,2 milyar USD - %69,1) kaynaklı toplamda % 52,5 (3,9 milyar USD) oranında artış görülmektedir.

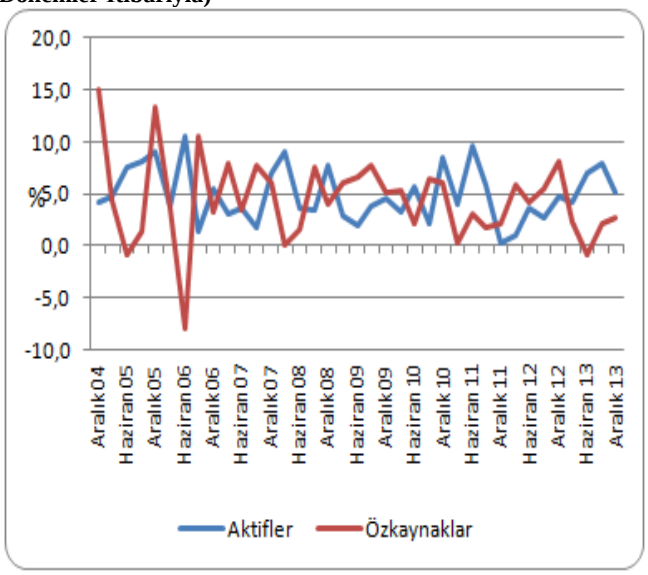
[10] Banka genel merkezinin yerleşik olduğu ülke esas alınmıştır.

f) Özkaynaklar ve Sermaye Yeterliliği

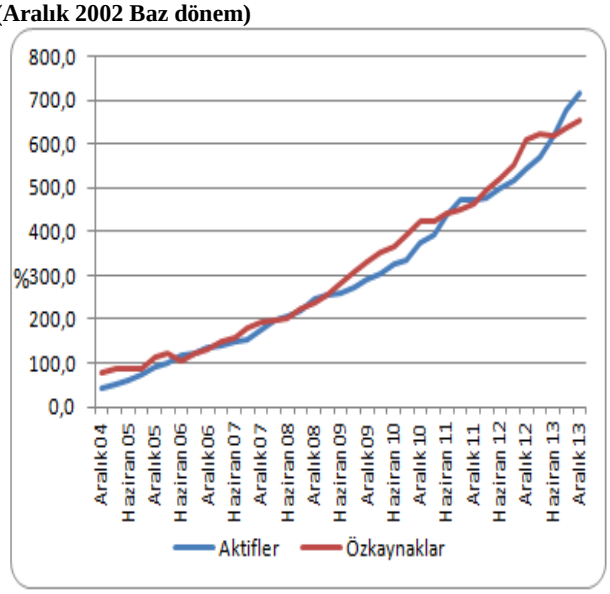
Sektörün özkaynakları Aralık 2013 dönemi itibarıyla 194 milyar TL düzeyindedir. Bu dönemde %6,5 oranında artan özkaynakların bankacılık sektörü pasifleri içindeki payı %11,2 düzeyinde olmuştur. Menkul değer değerleme fonlarındaki 12,6 milyar TL azalışa karşılık, sektörün kar dağıtımının sınırlandırılması ve karların banka bünyesinde bırakılmasının teşvik edilmesi yönünde Kurumumuzca sürdürülen politikalar çerçevesinde yedek akçelerin 19 milyar TL ve ödenmiş sermayenin 5 milyar TL artması sektörün özkaynaklarının artmasını sağlamıştır.

Özkaynaklar, yılın son çeyreğinde ise %2,7 (5 milyar TL) oranında artmıştır. Yurt içi ve küresel gelişmelere bağlı olarak faiz oranlarında görülen artışın menkul değerler değerleme farklarına etkisi söz konusu artışı sınırlandırmıştır.

Grafik 35: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

Grafik 36: Toplam Aktifler ve Özkaynakların Değişimi (Aralık 2002 Baz dönem)

2004 baz yılı itibarıyla sektörün toplam aktif ve özkaynak büyüme oranlarının birbirine yakın değerlerde seyrettiği görülmektedir. Aralık 2011 ve 2012 döneminde çeyrek dönemlerdeki özkaynak artışlarının aktif artışından daha fazla gerçekleştiği görülmektedir. Bahse konu dönemden sonra aktifin artış oranı özkaynaklardaki artış oranından fazla gerçekleşmiş, Haziran 2013 döneminde önceki çeyreğe kıyasla aktifler %7 oranında artarken, özkaynaklar %0,8 oranında azalmıştır. Yılın son çeyreğinde ise aktifler %5,1, özkaynaklar %2,7 oranında artmıştır.

Tablo 18: Özkaynak Unsurlarının Gelişimi

					DEĞİŞİM (%)			
					2012/12-2013/12		2013/9-2013/12	
(Milyon TL)	2012/12	2013/6	2013/9	2013/12	Tutar	%	Tutar	%
Ödenmis Sermaye	54.636	57.843	58.020	59.327	4.690	8,6	1.307	2,3
Yedek Akçeler	103.641	122.884	122.683	122.759	19.118	18,4	77	0,1
Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı	0	0	0	0	0	-	0	-
Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Farkları	2.738	3.501	2.311	2.374	-364	-13,3	63	2,7
Menkul Değerler Değerleme Farkları	15.074	4.518	3.683	2.427	-12.646	-83,9	-1.255	-34,1
Dönem Karı (Zararı)	23.523	13.677	19.751	24.733	1.210	5,1	4.981	25,2
Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	-17.671	-17.674	-17.674	-17.813	-142	0,8	-138	0,8
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	**181.940**	**184.749**	**188.774**	**193.807**	**11.867**	**6,5**	**5.034**	**2,7**

Bir yıllık dönemde sektörün toplam ödenmiş sermayesi 4.690 milyon TL (%8,6), son çeyrekte ise 1.307 milyon TL (%2,3) artarak 59.327 milyon TL düzeyine ulaşmıştır. 2013 yılı içerisinde, altı kalkınma yatırım bankası, iki katılım bankası, iki özel banka ve üç yabancı banka ödenmiş sermayesini artırmıştır. Bu dönemde 12,6 milyar TL (%83,9) azalan menkul değer değerleme farklarındaki azalışın 12 milyar TL tutarlık kısmı satılmaya hazır menkul değerlerde görülen değer azalışlarından kaynaklanmaktadır.

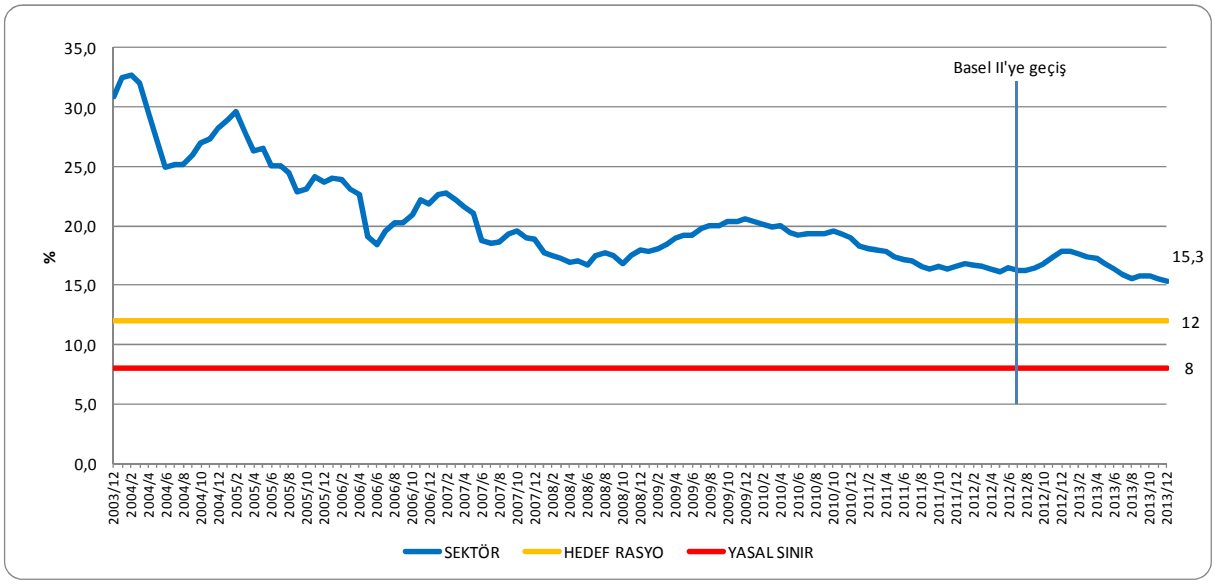
Tablo 19: Banka Grupları İtibarıyla Özkaynaklar

					DEĞİŞİM (%)			
					2012/12-2013/12		2013/9-2013/12	
(Milyon TL)	2012/12	2013/6	2013/9	2013/12	Tutar	%	Tutar	%
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	17.010	17.937	18.425	18.938	1.927	11,3	512	2,8
Kamu Bankaları	41.409	42.244	43.566	45.204	3.795	9,2	1.638	3,8
Katılım Bankaları	7.377	8.290	8.568	8.851	1.474	20,0	283	3,3
Özel Bankalar	91.900	91.723	93.534	95.060	3.160	3,4	1.527	1,6
TMSF Bankaları	658	647	652	658	-1	-0,1	6	0,9
Yabancı Bankalar	23.586	23.908	24.030	25.097	1.511	6,4	1.067	4,4
Bankacılık Sektörü	**181.940**	**184.749**	**188.774**	**193.807**	**11.867**	**6,5**	**5.034**	**2,7**

Banka grupları itibarıyla bir yıllık dönemde en fazla artış kamu bankaları ve özel banka gruplarında gerçekleşmiştir. Her iki banka grubunda da artışa temel teşkil eden kalem yedek akçelerdir.

Temmuz 2012 döneminden itibaren Basel II hükümlerinin uygulandığı sektörde, **sermaye yeterliliği rasyosu (SYR)** yılsonuna göre 2,6 puan, yılın son çeyreğinde de 0,4 puan azalarak Aralık 2013'te %15,3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Grafik 37: Sermaye Yeterliliği Rasyosu

Tablo 20: SYR Bileşenleri

					FARK (%)*	
(Milyon TL)	2012/12	2013/6	2013/9	2013/12	2012/12-2013/12	2013/9-2013/12
Ana Sermaye	165.835	178.211	183.924	189.632	14,3	3,1
Katkı Sermaye	31.380	30.428	32.572	34.667	10,5	6,4
Sermaye	197.215	208.640	216.496	224.298	13,7	3,6
Sermayeden İndirilen Değerler (-)	896	823	822	845	-5,7	2,9
Özkaynak	**196.319**	**207.816**	**215.674**	**223.453**	**13,8**	**3,6**
Risk Ağırlıklı Varlıklar	**1.099.338**	**1.271.636**	**1.369.894**	**1.460.723**	**32,9**	**6,6**
Kredi Riskine Esas Tutar	**976.545**	**1.136.096**	**1.226.967**	**1.315.640**	**34,7**	**7,2**
- Menkul Kıymetleştirme Poz. Kay.KRET	0	0	0	0	-	-
- Karşı Taraf Kredi Riski Dahil KRET	0	0	0	0	-	-
Risk ağırlığı % 0 olanlar,	*399.895*	*418.350*	*455.743*	*466.130*	16,6	2,3
Risk ağırlığı %10 olanlar,	*0*	*0*	*0*	*0*	-	-
Risk ağırlığı % 20 olanlar,	*54.531*	*60.280*	*71.377*	*80.261*	47,2	12,4
Risk ağırlığı % 50 olanlar	*127.138*	*145.504*	*155.835*	*169.094*	33,0	8,5
Risk ağırlığı % 50 olanlar,	*95.787*	*110.433*	*112.737*	*134.877*	40,8	19,6
Risk ağırlığı % 75 olanlar,	*277.326*	*293.766*	*308.918*	*284.280*	2,5	-8,0
Risk ağırlığı % 100 olanlar,	*506.812*	*588.608*	*638.271*	*688.251*	35,8	7,8
Risk ağırlığı % 150 olanlar,	*26.360*	*32.618*	*34.416*	*27.600*	*4,7*	*-19,8*
Risk ağırlığı % 200 olanlar,	*49.914*	*69.106*	*78.411*	*98.415*	*97,2*	*25,5*
Risk ağırlığı % 250 olanlar,	-	-	-	*3.164*	-	-
Piyasa Riskine Esas Tutar	**23.045**	**27.262**	**34.649**	**36.881**	**60,0**	**6,4**
Operasyonel Riske Esas Tutar	**99.748**	**108.279**	**108.279**	**108.203**	**8,5**	**-0,1**
Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)*	**17,9**	**16,3**	**15,7**	**15,3**	**-2,6**	**-0,4**

** Sermaye Yeterliliği Rasyosu'ndaki değişim puan olarak ifade edilmiştir.*

Bir yıllık dönemde yasal özkaynaklar %13,8 oranında artarken, risk ağırlıklı varlıklar %32,9 oranında artmış ve bu değişimler SYR'ye 2,6 puanlık azalış olarak yansımıştır. Aralık 2013 itibarıyla risk ağırlıklı varlıkların %90,1'i kredi riskine esas tutar, %7,4'ü operasyonel riske esas tutar ve %2,5'i piyasa riskine esas tutardan oluşmaktadır. Kredi riskine esas tutar bir yıllık dönemde %34,7, son çeyrekte %7,2 oranında artış göstermiştir. Yılın son çeyreğinde operasyonel riske esas tutar bir bankanın sistemden çıkması dolayısıyla azalmıştır.

Yasal özkaynak artışına temel teşkil eden ana sermaye bir yıllık dönemde 24 milyar TL artarken, katkı sermaye 3,3 milyar TL düzeyinde artmıştır. Ana sermayedeki artışta yedek akçeler, katkı sermayedeki artışta ise sermaye benzeri borç etkili olmuştur.

Banka grupları bazında incelendiğinde 2013 yılında katılım bankaları haricindeki tüm banka gruplarının konsolide olmayan SYR'si azalmıştır. Yılın son çeyreğinde sadece kalkınma ve yatırım bankalarının SYR'si artmıştır.

Aralık 2013 döneminde TMSF bankaları hariç tutulduğunda, kalkınma ve yatırım bankaları %32,7 ile en yüksek SYR'ye sahipken, %13,5 ile en düşük SYR kamu bankaları grubunda görülmektedir.

Tablo 21: Banka Grupları Bazında Sermaye Yeterliliği Rasyosu

					Fark (Puan)	
(%)	2012/12	2013/6	2013/9	2013/12	2012/12-2013/12	2013/9-2013/12
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	34,3	32,9	30,1	32,7	-1,58	2,58
TMSF Bankaları	40,3	39,7	39,0	38,4	-1,83	-0,55
Bankacılık Sektörü	**17,9**	**16,3**	**15,7**	**15,3**	**-2,56**	**-0,45**
Özel Bankalar	17,1	15,6	15,2	14,8	-2,28	-0,37
Yabancı Bankalar	17,6	16,5	15,8	15,5	-2,09	-0,30
Kamu Bankaları	17,2	15,1	14,4	13,5	-3,67	-0,85
Katılım Bankaları	13,9	14,8	14,4	14,0	0,10	-0,35
Mevduat Bankaları	17,3	15,6	15,1	14,6	-2,70	-0,50

Aralık 2013 itibarıyla bankacılık sektörünün yasal sınır ve hedef rasyonun üzerinde seyreden SYR'si; sektörün risklerini yönetilebilecek yeterlilikte özkaynak yapısını koruduğunu göstermektedir.

4. Kârlılık

Bankacılık sektörü dönem net kârı 2012 yılsonuna kıyasla 1.210 milyon TL (%5,1) artarak 2013 yılsonunda 24.733 milyon TL'ye yükselmiştir. Dönem net kârının artmasında esas etken artan net faiz gelirleridir. Diğer taraftan, 2013 yılında oransal olarak faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlerden fazla artması, faiz dışı gelir/gider dengesine olumlu yansımış, ancak tutar olarak faiz dışı giderlerin gelirlerden fazla artması, net faiz dışı giderlerin yükselmesine ve dönem net kârını azaltıcı yönde etkide bulunmasına neden olmuştur. Net faiz gelirlerindeki artışta, mevduat maliyetlerindeki azalış ile genel olarak mevduat dışı kaynakların görece düşük maliyetleri sonucunda yüksek düzeyde gerileyen faiz giderleri belirleyici olmuştur. Net faiz dışı giderlerdeki artışta ise cari dönemde toplam faiz dışı giderlerin %70,5'ini oluşturan işletme giderlerinin,[11] sektörde istihdam edilen personel sayısındaki artışın (12.760 personel) ve şube ağı genişlemesinin (924 şube) devam etmesine de bağlı olarak, bir yıllık dönemde 5,1 milyar TL'lik (%16,9) artışla 35,2 milyar TL'ye ulaşması etkili olmuştur.

Tablo 22: Bankacılık Sektörü Karşılaştırmalı Gelir Tablosu

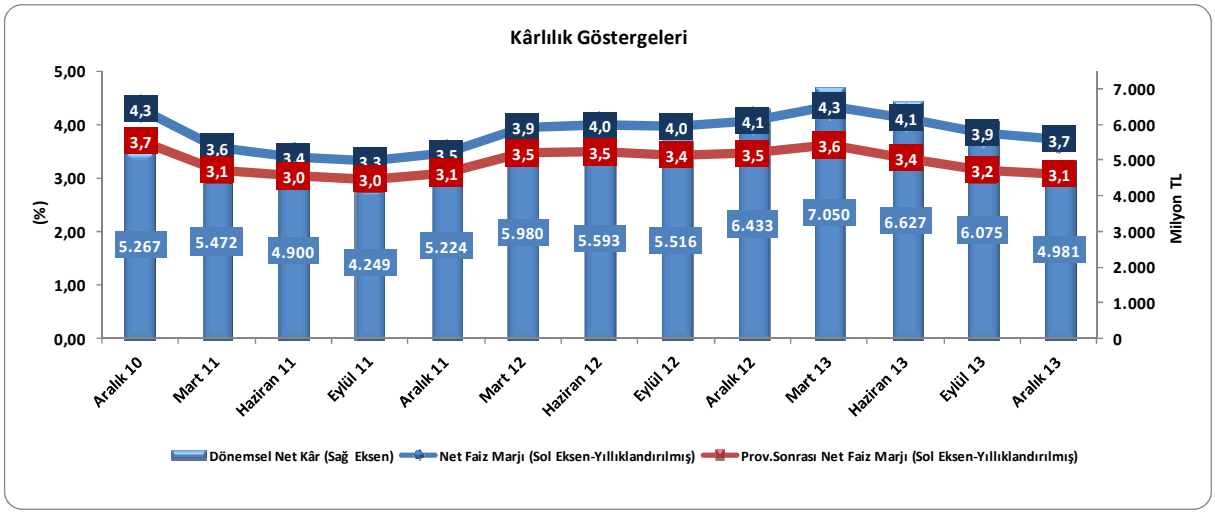
Bankacılık Sektörü (Milyon TL)	Dönem		Değişim		Toplam Gelire/Gidere Oranı		
	Ara.12	Ara.13	Tutar	%	Ara.12	Ara.13	Fark (Puan)
Toplam Faiz Gelirleri	**109.896**	**110.643**	**747**	**0,7**	**78,0**	**72,7**	**-5,3**
Kredilerden Alınan Faizler	*78.588*	*83.966*	*5.378*	*6,8*	*55,8*	*55,2*	*-0,6*
Menkul Değerlerden Alınan Faizler	*27.413*	*23.175*	*-4.238*	*-15,5*	*19,5*	*15,2*	*-4,2*
Bankalardan ve Para P. Alınan Faizler	*1.405*	*1.217*	*-188*	*-13,4*	*1,0*	*0,8*	*-0,2*
Diğer	*2.490*	*2.285*	*-205*	*-8,2*	*1,8*	*1,5*	*-0,3*
Toplam Faiz Giderleri	**57.642**	**53.288**	**-4.355**	**-7,6**	**40,9**	**35,0**	**-5,9**
Mevduata Verilen Faizler	*43.836*	*39.989*	*-3.847*	*-8,8*	*31,1*	*26,3*	*-4,8*
Bankalara ve Para P. İşl. Verilen Faizler	*5.545*	*5.534*	*-11*	*-0,2*	*3,9*	*3,6*	*-0,3*
İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	*2.367*	*3.195*	*828*	*35,0*	*1,7*	*2,1*	*0,4*
Repo İşlemlerine Verilen Faizler	*5.451*	*3.995*	*-1.456*	*-26,7*	*3,9*	*2,6*	*-1,2*
Diğer	*444*	*575*	*131*	*29,6*	*0,3*	*0,4*	*0,1*
I) NET FAİZ GELİRİ (GİDERİ)	**52.254**	**57.355**	**5.102**	**9,8**	**37,1**	**37,7**	**0,6**
Takipteki Alacaklar Özel Provizyonu	*7.880*	10.513	2.633	33,4	5,6	6,9	1,3
II) PROV.SONRASI NET FAİZ GELİRİ (GİDERİ)	**44.374**	**46.843**	**2.468**	**5,6**	**31,5**	**30,8**	**-0,7**
Toplam Faiz Dışı Gelirler	**26.991**	**33.444**	**6.453**	**23,9**	**19,2**	**22,0**	**2,8**
Bankacılık Hizmet Gelirleri ve Komisyonlar	*19.242*	*22.462*	*3.220*	*16,7*	*13,7*	*14,8*	*1,1*
Alınan Kâr Payları	*1.260*	*1.316*	*56*	*4,5*	*0,9*	*0,9*	*-0,0*
Aktif satış Kazançları	*780*	*2.367*	*1.588*	*203,6*	*0,6*	*1,6*	*1,0*
Diğer	*5.709*	*7.299*	*1.590*	*27,8*	*4,1*	*4,8*	*0,7*
Toplam Faiz Dışı Giderler	**42.833**	**49.915**	**7.082**	**16,5**	**30,4**	**32,8**	**2,4**
Personel Giderleri	*14.205*	*16.700*	*2.495*	*17,6*	*10,1*	*11,0*	*0,9*
Provizyonlar	*8.014*	*8.261*	*247*	*3,1*	*5,7*	*5,4*	*-0,3*
Diğer	*20.615*	*24.954*	*4.339*	*21,0*	*14,6*	*16,4*	*1,8*
III) NET FAİZ DIŞI GELİR (GİDER)	**-15.842**	**-16.471**	**-628**	**-**	**-13,5**	**-12,9**	**0,6**
IV) TOPLAM DİĞER FAİZ DIŞI GEL./GİD. (1+2+3)	**1.576**	**853**	**-722**	**-45,8**	**1,1**	**0,6**	**-0,6**
1- Sermaye Piyasası İşlemleri Karı (Zararı) (Net)	*-2.352*	8.023	10.375	-	-2,0	5,3	7,3
2- Kambiyo Karı (Zararı) (Net)	*3.958*	-7.170	-11.128	-	2,8	-5,6	-8,4
3- Olaganüstü Gelirler (Giderler) (Net)	*-31*	0	31	-	-0,0	0,0	0,0
V) VERGİ ÖNCESİ KAR (ZARAR) (II+III+IV)	**30.107**	**31.225**	**1.118**	**3,7**	**21,4**	**20,5**	**-0,8**
Vergi Provizyonu	*6.585*	6.492	-93	-1,4	4,7	4,3	-0,4
DÖNEM NET KARI (ZARARI)	**23.523**	**24.733**	**1.210**	**5,1**	**16,7**	**16,3**	**-0,4**
Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri %	190,7	207,6	**17,0**				
Net Faiz Marjı (Yıllıklandırılmış)	4,1	3,7	**-0,4**				
Prov. Sonrası Net Faiz Marjı (Yıllıklandırılmış)	3,5	3,0	**-0,4**				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %	63,0	67,0	**4,0**				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %*	69,7	73,4	**3,7**				
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler %**	59,7	62,3	**2,6**				

Not: Diğer faiz dışı gelirler, faiz dışı gelir - gider dengesi hesaplamasında net değerleri üzerinden değerlendirilmiştir.
* Diğer faiz dışı gelir/giderler dahil edilmiştir.
** Takipteki alacaklar özel provizyonu ve diğer faiz dışı gelir/giderler dahil edilmiştir.

[11] İşletme Giderleri=Personel Giderleri+Amortisman Giderleri+Kiralama Giderleri+Kredi Kartları ve Bankacılık Hizmetlerine İlişkin Promosyon Uygulamaları Giderleri+Reklam İlan Giderleri+Diğer İşletme Giderleri

İzleyen grafikte, bankacılık sektörünün **çeyrek** dönemler itibarıyla **kâr tutarı** ile **yıllıklandırılmış net faiz marjının** ve **provizyon sonrası net faiz marjının** gelişimine yer verilmiştir.

Grafik 38: Kârlılık Göstergeleri

2012 yılsonuna kıyasla dönem net kârı artmakla birlikte, yılın ikinci çeyreğinden itibaren elde edilen **kâr** tutarlarının giderek azaldığı görülmektedir. Üçer aylık net kârın ikinci ve üçüncü çeyrekte azalmasında esas neden, bu dönemlerdeki net faiz gelirlerinin gerilemesidir. Diğer taraftan, son çeyrekteki kâr azalışı net faiz gelirlerindeki artışa rağmen faiz dışı gelir/gider dengesinin bu dönemde gerilemesinden kaynaklanmıştır. Son çeyrekte, yılın ilk üç çeyreğindeki gelişimin aksine faiz dışı gelirler azalırken faiz dışı giderler artmıştır.

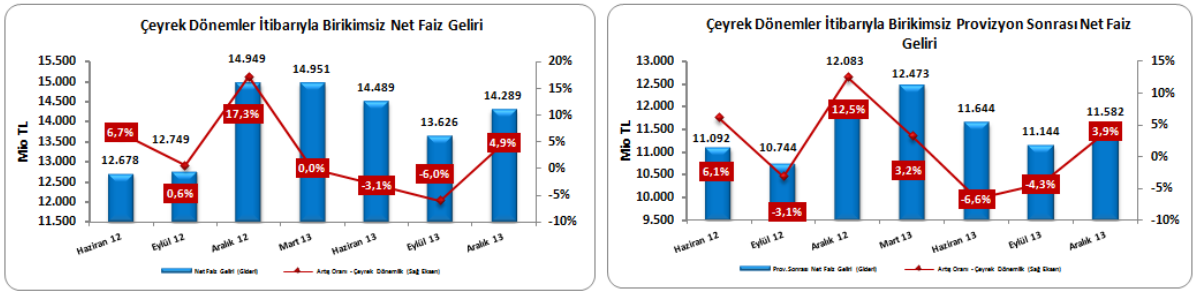
Bankacılık sektörü yıllıklandırılmış **net faiz marjının,** 2013 yılının ilk çeyreğinden sonra azalış eğilimine girdiği ve Aralık 2013 döneminde %3,7'ye gerilediği görülmektedir. Net faiz marjındaki gerilemede, kredi getirisi/mevduat maliyeti marjının yılın ilk çeyreğine göre son çeyrekte 10 baz puan azalarak %4,7'ye gerilemesi belirleyici olmuştur. Azalış eğilimindeki yıllıklandırılmış **provizyon sonrası net faiz marjının** da bir yıllık dönemde takipteki alacaklar özel provizyonundaki artışın etkisiyle 0,4 puan azalarak %3,1'ye gerilediği görülmektedir.

a) Faiz Gelir/Gider Dengesi

Sektörün **net faiz gelirleri,** esas olarak faiz giderlerindeki hızlı geri çekiliş sonucunda, 2012 yılsonuna göre 5.102 milyon TL (%9,8) artarak Aralık 2013'te 57.355 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2013 yılının ilk yarısında görülen getiri ve maliyetlerdeki gevşeme, mevduat ağırlıklı pasifin yeniden fiyatlama döneminin kredi ağırlıklı aktiften daha kısa olması nedeniyle, maliyetlerdeki gerilemenin, getirilerdeki gerilemeden daha çabuk kâr/zarar

tablolarına yansımasını sağlamış ve faiz giderlerindeki azalışın faiz gelirlerindeki artışın oldukça üzerine çıkmasına neden olmuştur. 2013 yılında, sektörün hem karşılık ayırma oranının 1,2 puan artması hem de sorunlu alacak bakiyesine olan yeni intikallerin (brüt) artması nedeniyle takipteki alacaklar özel provizyonu 2.633 milyon TL (%33,4) artmıştır. Bu nedenle **provizyon sonrası net faiz gelirleri**, net faiz gelirlerindeki artışın gerisinde %5,6 oranında artarak 46.843 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Grafik 39: Çeyrek Dönemler İtibarıyla Net Faiz Gelirleri ve Provizyon Sonrası Net Faiz Gelirleri

Sektörün çeyrek dönemler itibarıyla net faiz gelirleri ile provizyon sonrası net faiz gelirlerinin yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde azaldığı, son çeyrekte ise arttığı görülmektedir. TCMB'nin faiz koridorunu genişletmek suretiyle yükselttiği politika faiz oranlarının[12] da etkisiyle artan kredi ve mevduat faiz oranları, yeniden fiyatlama döneminin kısa olması nedeniyle öncelikle mevduat üzerinden maliyet artışına yol açmış ve yılın ikinci ve üçüncü çeyreğindeki net faiz geliri azalışında belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, ilk etapta mevduat maliyetine yansıyan piyasa faiz oranlarındaki yükselme, ilerleyen dönemde yeni kredi kullandırımlarında ve yenilenen kredilerde getiri artışına da yol açmıştır. Bu gelişme, son çeyrekte net faiz gelirlerinin yükselmesinde etkili olmuştur.

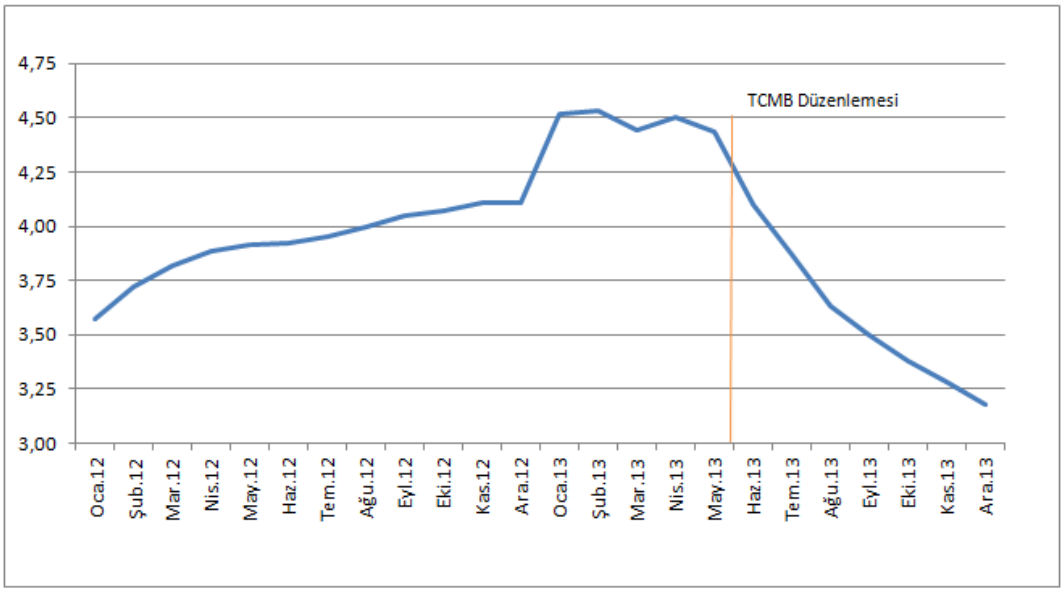
Toplam faiz gelirlerindeki artış, kredilerden alınan faiz gelirlerindeki artışa rağmen, temelde menkul kıymetlerden alınan faiz gelirlerindeki azalışa bağlı olarak, 2013 yılında 747 milyon TL (%0,7) ile sınırlı kalmış ve 110.643 milyon TL'ye yükselmiştir. Aralık 2012 – 2013 döneminde, kredi getirisi 1,6 puanlık azalışla %9,4'e gerilemesine rağmen, temelde hacim etkisi nedeniyle **kredilerden elde edilen faiz gelirleri** 5.378 milyon TL (%6,8) yükselmiştir. Diğer taraftan, **menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri** 4.238 milyon TL (%15,5) azalmıştır. Söz konusu azalışta, menkul kıymet portföyündeki artışa (%6,2)

[12] TCMB 2013 yılı Temmuz ve Ağustos aylarındaki Para Politikası Kurulu Kararları ile borçlanma faiz oranını %3,5 düzeyinde sabit tutarken, borç verme faiz oranını %6,5'ten %7,75'e çıkarmak suretiyle faiz koridorunu genişletmiş, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarındaki kararlarında ise söz konusu faiz oranlarını sabit tutmuştur. 2014 yılı Ocak ayındaki PPK kararıyla arttırılan faiz oranlarının etkisi incelenen dönemi kapsamamaktadır.

karşılık, Hazine'nin borçlanma maliyetinin gerilemesine bağlı olarak banka portföylerine yeni alınan menkul kıymetlerin görece düşük getirilere sahip olmasının etkisi olmuştur. Nitekim bir yıllık dönemde, menkul kıymet getirisi 1,4 puan azalışla %8,4'e gerilemiştir. 2012 yılsonuna kıyasla, bankalardan alacakların ve ters repo işlemlerinden alacakların getiri oranlarındaki sırasıyla 0,6 puan ve 2,4 puan gerilemeye bağlı olarak, söz konusu kalemlerden elde edilen faiz gelirlerinde de azalma kaydedilmiştir.

Bilindiği üzere, TCMB yapmış olduğu tebliğ değişikliği ile 27.05.2013 tarihinden itibaren Kredili Mevduat Hesaplarında (KMH) uygulanacak akdi ve gecikme faiz oranlarının kredi kartı işlemlerinde uygulanacak akdi ve gecikme faiz oranlarını geçemeyeceğini kararlaştırmıştır. Söz konusu mevzuat değişikliğine bağlı olarak, KMH faiz gelirlerinin toplam faiz gelirleri içerisindeki payı Mayıs 2013 dönemindeki %4,4 oranından, Aralık 2013 döneminde %3,2'ye gerilemiştir. İzleyen grafikte Ocak 2012 döneminden itibaren KMH faiz gelirlerinin toplam faiz gelirleri içerisindeki payı görülmektedir.

Grafik 40: KMH Faiz Gelirlerinin Toplam Faiz Gelirleri İçindeki Payı (Katılım Bankaları Hariç)

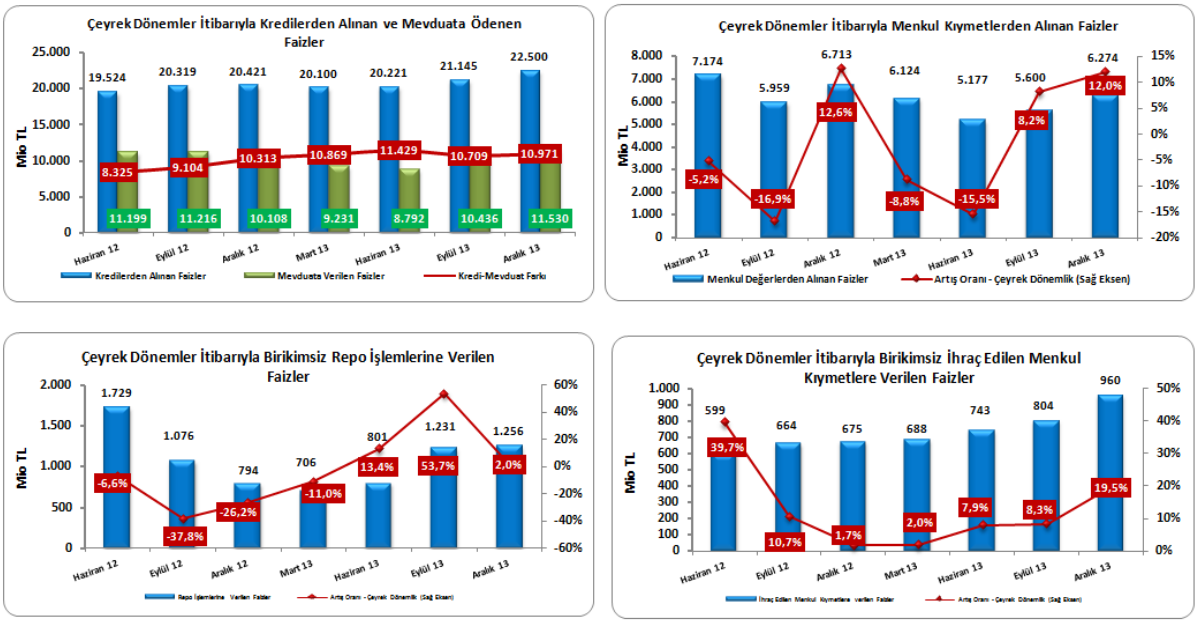

Toplam faiz giderleri, özellikle mevduata verilen faizlerdeki gerilemenin etkisiyle 4.355 milyon TL (%7,6) azalarak, 53.288 milyon TL'ye gerilemiştir. 2013 yılında, mevduat hacmindeki artışa karşılık maliyetinin 1,4 puanlık azalışla %4,7'ye gerilemesine bağlı olarak, **mevduata ödenen faiz giderleri** 3.847 milyon TL (%8,8) azalmıştır. **Bankalara ödenen faizler,** bankalardan temin edilen kaynakların maliyetindeki 0,6 puanlık azalışın da etkisiyle düşük tutarda (11 milyon TL) gerilemiştir. Hacim olarak artmakla birlikte, 1,9 puanlık maliyet azalışı nedeniyle **repo işlemlerinden sağlanan fonlara ödenen faizler** 1.456 milyon TL

(%26,7) gerilemiştir. **İhraç edilen menkul kıymetlere ödenen faizlerdeki** artış ise 828 milyon TL'dir.

Aralık 2012 döneminde %9,1 olan **"faiz gelirleri/ortalama faiz getirili aktifler" oranı,** 1,5 puan azalışla Aralık 2013'te %7,6'ya; %6,2 olan **"faiz giderleri/ortalama faiz maliyetli pasifler" oranı** ise 1,5 puan azalarak %4,7'ye gerilemiştir. Bir yıllık dönemde, **faiz gelirlerinin toplam gelirlere oranı** 5,3 puan azalarak %72,7'ye, **faiz giderlerinin toplam giderlere oranı** 5,9 puan azalışla %35'e gerilemiştir.

Grafik 41: Temel Faiz Gelir/Gider Kalemleri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

Yukarıdaki grafikte yer alan **temel faiz gelir/gider kalemlerinin çeyrek dönemler itibarıyla** gelişimi incelendiğinde, 2013 yılının ilk iki çeyreğinde azalan mevduata ödenen faizlerin, son iki çeyrekte arttığı görülmektedir. Mevduata ödenen faizler üçüncü çeyrekte 1.644 milyon TL, son çeyrekte 1.094 milyon TL artmıştır. Söz konusu artışlar, daha önce belirtildiği üzere piyasa faizlerindeki artışın vade kısalığı nedeniyle mevduata daha çabuk yansıtılmasından kaynaklanmıştır.

2012 yılında olduğu gibi 2013 yılında da aktif büyümesi, temel olarak kredi plasmanları ile gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan, son çeyrekteki kredi artışı üçüncü çeyrekteki artışa göre %17,7 azalmakla birlikte, kredi faiz oranlarındaki artışa bağlı olarak kredilerden alınan faizler, önceki çeyreğe göre 1.355 milyon TL artmıştır.

2013 yılının son çeyreğinde, kredilerden alınan faizlerdeki artışın mevduata ödenen faizlerdeki artışın üzerine çıkmasına bağlı olarak, üçüncü çeyrekte gerileyen sektörün **kredi/mevduat faiz gelir/gider farkı** tekrar yükselmiştir.

Yılın son çeyreğinde, piyasa faiz oranlarındaki yükselişe bağlı olarak menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirleri de üçüncü çeyreğe kıyasla 674 milyon TL artmıştır.

Bankacılık sektörü 2013 yılının son çeyreğinde, aktif büyümesinin fonlanmasında mevduatın yanısıra repo işlemlerinden ve ihraç edilen menkul kıymetlerden temin edilen fonları da kullanmaya devam etmiştir. Son çeyrekte, hem repo yoluyla sağlanan fonların %1,4 oranında artmasına hem de repo maliyet oranının bu dönemde 0,1 puan artarak %3,8'e yükselmesine bağlı olarak, repo işlemlerine verilen faizler %2 (25 milyon TL) artmıştır. Yılın son çeyreğinde, ihraç edilen menkul kıymetlerdeki %14,8'lik artışın etkisiyle, ihraç edilen menkul kıymetlere verilen faizler de %19,5 (156 milyon TL) artmıştır.

b) Faiz Dışı Gelir/Gider Dengesi

2013 yılında sektörün **net faiz dışı giderleri** 628 milyon TL artarak 16.471 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Faiz Dışı Gelirler önceki yılın aynı dönemine göre 6.453 milyon TL (%23,9) artarak 33.444 milyon TL'ye ulaşmıştır. Aralık 2012 – 2013 döneminde, **bankacılık hizmet gelirleri** ile **kredilerden alınan ücret ve komisyonlar**, %16,7'lik (3.220 milyon TL) artışla 22.462 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu dönemde, kredilerden alınan ücret ve komisyonlar 1.043 milyon TL (%23,5) artmıştır. Aralık 2013 itibarıyla kredilerden alınan ücret ve komisyonların %61,8'i nakdi kredilerden, %38,2'si gayrinakdi kredilerden temin edilmiştir. Esas olarak alınan diğer komisyon ve hizmet gelirlerindeki, kredi kartı ücret ve komisyonlarındaki, sigorta ve aracılık komisyonlarındaki ve ekspertiz ücretlerindeki artışlar nedeniyle bankacılık hizmet gelirleri 2.177 milyon TL (%14,7) artmıştır.

Aralık 2013'te kredi kartlarından alınan ücret ve komisyonlar, 2012 yılsonuna göre sınırlı bir oranda %4,4 (318 milyon TL) artarak 7.458 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde, sektörün **aktif satış kazançları** 1.588 milyon TL, **temettü gelirleri** 56 milyon TL artmıştır. **Diğer faiz dışı gelirlerin** dönem net kârına olan yüksek tutarlı olumlu etkisi, bu dönemde de devam etmiş ve geçmiş yıl giderlerine ait düzeltme hesabı bakiyesindeki 1.224 milyon TL'lik yükselişin katkısıyla 2012 yılsonuna göre 1.590 milyon TL artmıştır.

Faiz Dışı Giderler 2012 yılsonuna göre 7.082 milyon TL (%16,5) yükselerek 49.915 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bir yıllık dönemde, bankacılık sektörünün **işletme giderleri**, temelde personel giderleri (2.495 milyon TL), kredi kartları ve bankacılık hizmetlerine ilişkin promosyonlar (406 milyon TL) ve kiralama giderlerindeki (367 milyon TL) artışlar sonucunda %16,9'luk (5.087 milyon TL) yükselişle 35.174 milyon TL'ye ulaşmıştır. Aynı

dönemde, **genel karşılık provizyonları** %26,4 oranında (897 milyon TL) artarak 4.294 milyon TL'ye ulaşmıştır.

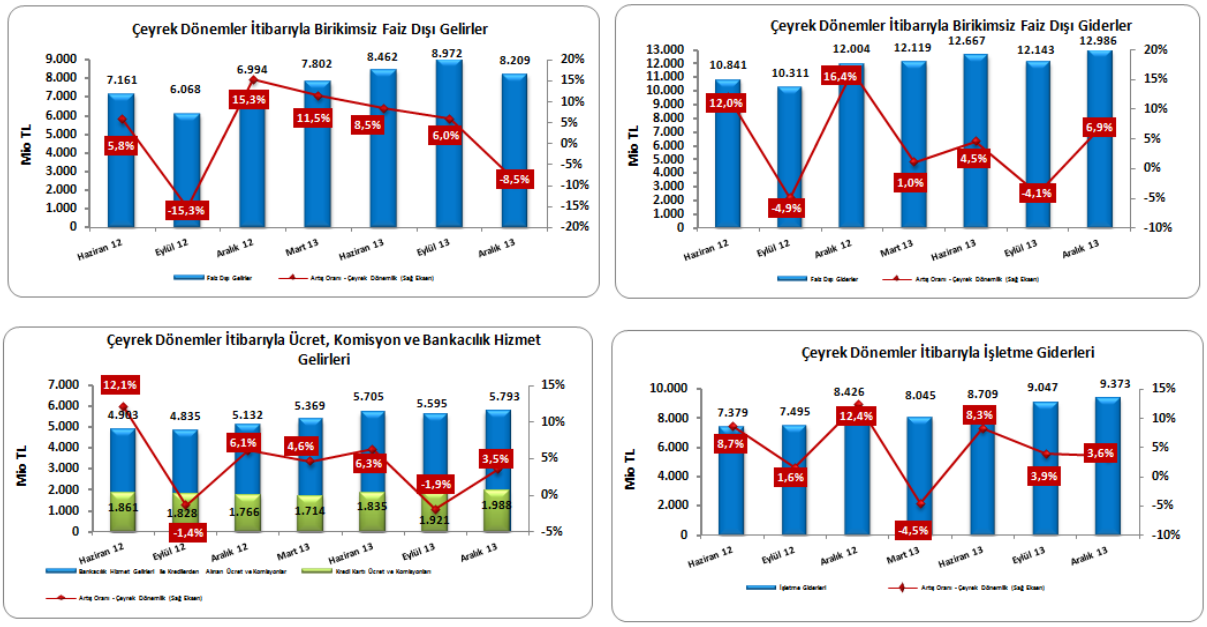
Aralık 2012 – Aralık 2013 döneminde **diğer faiz dışı gelir/gider dengesinin gelişimi** incelendiğinde; Aralık 2012'de elde edilen menkul değer alım-satım kârlarına karşın[13], türev işlemlerden yazılan zarar nedeniyle nette zarar edilen **sermaye piyasası işlemlerinden,** Aralık 2013 döneminde, menkul kıymet alım-satım işlemlerinden kâr edilmesinin yanı sıra, türev işlemlerden yazılan zararın kâra dönüşmesi sonucunda 10.375 milyon TL'lik iyileşmeyle nette 8.023 milyon TL kâr edildiği görülmektedir. Bu dönemde, bankacılık sektörü 2.429 milyon TL menkul kıymet alım-satım kârı ve ağırlıklı olarak swap işlemleri kaynaklı 5.515 milyon TL türev işlem kârı elde etmiştir. Bir yılda, 11.128 milyon TL gerileyerek zarara dönüşen **kambiyo kâr/zarar hesabı,** dönem net kârında, sermaye piyasası işlemleri yoluyla oluşan artışı sınırlamıştır. Ancak, sermaye piyasası işlem kâr/zararı ile kambiyo kâr/zararı toplamının Aralık 2013'te dönem net kârına olan etkisi, 853 milyon TL artış yönlü gerçekleşmiştir. Öte yandan, riskten korunma işlemlerine ilişkin, etkin olarak nitelendirilen değerleme farkları özkaynaklar altında, riskten korunma fonları arasında gösterilmektedir. Aralık 2013 itibarıyla negatif 66 milyon TL bakiye arz eden söz konusu değerleme farkları, etkinliğin sağlanamaması durumunda, zarar olarak gelir gider hesaplarına nakledilecektir.

Son bir yıllık dönemde, özel karşılık provizyonlarındaki artışa ve diğer faiz dışı gelirlerdeki azalışa rağmen, oransal olarak faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderlerden fazla artmasına bağlı olarak, bankacılık sektörü **faiz dışı gelir/gider rasyosu[14]**, 2,6 puanlık artışla Aralık 2013'te %62,3'e yükselmiştir.

[13] Aralık 2012 itibarıyla sektörde, satılmaya hazır menkul kıymetlerin gerçeğe uygun değeri ile itfa edilen maliyeti arasındaki farktan kaynaklanan ve özkaynaklar altında muhasebeleştirilen 8.285 milyon TL tutarında realize edilmemiş pozitif menkul kıymet değerleme farkı bulunmaktaydı. Diğer taraftan, Mayıs ayından itibaren yükselen faiz oranlarının etkisiyle, söz konusu tutar Aralık 2013 döneminde negatif 4.776 milyon TL bakiye vermiştir.

[14] Söz konusu rasyonun hesaplanmasında, takipteki alacaklar özel provizyonu ile diğer faiz dışı gelir/giderler dikkate alınmaktadır.

Grafik 42: Temel Faiz Dışı Gelir/Gider Kalemleri (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

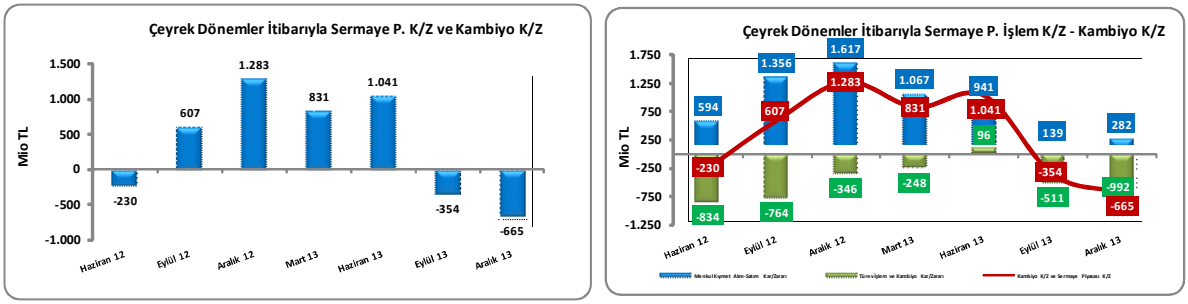

Yukarıdaki grafikte yer alan **temel faiz dışı gelir/gider kalemlerinin çeyrek dönemler itibarıyla** gelişimi incelendiğinde, 2013 yılının ilk üç çeyreğinde artan faiz dışı gelirlerin son çeyrekte %8,5 azalarak 8.209 milyon TL'ye gerilerken, üçüncü çeyrekte azalan faiz dışı giderlerin son çeyrekte %6,9 artarak 12.986 milyon TL'ye ulaştığı ve bu nedenle son çeyrekteki faiz dışı gelir/gider dengesinde gerileme olduğu görülmektedir.

Yılın son çeyreğinde, bankacılık hizmet gelirleri ile kredilerden alınan ücret ve komisyonların %3,5'lik (198 milyon TL) artışla 5.793 milyon TL'ye yükselmesine rağmen, birikimsiz faiz dışı gelirlerin üçüncü çeyreğe kıyasla azalmasındaki esas neden, üçüncü çeyrekte bir bankanın aktif satış kazançlarındaki 1,2 milyar TL'lik artışla oluşan arızi gelir etkisinin son çeyrekte görülmemiş olmasıdır.

Faiz dışı giderlerdeki artışta esas olarak, yılın üçüncü çeyreğinde 49 milyon TL artan diğer provizyonların, son çeyrekte 1.116 milyon TL artması belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, yılın üçüncü çeyreğinde 1.121 milyon TL'ye ulaşan genel karşılık provizyonundaki artışın, son çeyrekte 649 milyon TL'ye gerilemesi, faiz dışı giderlerdeki artışı sınırlandırmıştır. Genel karşılık provizyonundaki artışın son çeyrekte gerilemesinde, hem kredi portföyündeki son çeyreklik artışın üçüncü çeyreğe göre %17,7 azalması, hem de 8 Ekim 2013 tarihinde Karşılıklar Yönetmeliğinde yapılan değişiklik ile yönetmelikte belirlenen koşullar altında tüketici kredileri genel karşılık oranlarının arttırılması, buna karşılık KOBİ ve ihracat kredilerinin genel karşılık oranlarının azaltılmasının net etkisinin daha az tutarda genel karşılık ayrılması yönünde olması etkili olmuştur.

Grafik 43: Sermaye Piyasası İşlem K/Z ve Kambiyo K/Z (Çeyrek Dönemler İtibarıyla)

Bankacılık sektöründe, bilanço içi açık pozisyon, bilanço dışı pozisyon ile kapatıldığından, genel eğilime paralel olarak kambiyo kârı yazılan dönemlerde, türev işlemlerden zarar edildiği, bunun tersinin de genel olarak doğru olduğu gözlenmektedir. Bu çerçevede, yukarıdaki grafikte kambiyo kâr/zararı ile türev işlem kâr zararları birlikte verilmiş, sermaye piyasası işlem kâr/zararının unsurlarından olan menkul kıymet alım-satım kâr/zararına ayrıca yer verilmiş ve bu üç kalemin ortak etkisi değerlendirilmiştir. Buna göre 2013 yılının son çeyreğinde 2.927 milyon TL artan kambiyo zararının net dönem kârına olumsuz etkisi, 1.935 milyon TL artan türev işlem kârları ve 282 milyon TL artan menkul kıymet alım-satım kârlarıyla bir ölçüde sınırlandırılmış, söz konusu kalemlerin toplam etkisi, dönem net kârını 665 milyon TL azaltıcı yönde olmuştur.

c) Banka Grupları Bazında Kârlılık Analizi

Bankacılık sektörü kârının, Aralık 2013 itibarıyla %53,7'si özel bankalar, %31,3'ü kamu bankaları, %5,9'u yabancı bankalar, %4,6'sı kalkınma ve yatırım bankaları ve %4,3'ü katılım bankaları tarafından elde edilmiştir. Son bir yıllık dönemde, yabancı bankalar haricindeki banka gruplarının net dönem kârları artmıştır.

Tablo 23: Banka Grupları İtibarıyla Net Dönem Karı ile Özkaynak ve Aktif Karlılığı

	Net Dönem Karı (Milyon TL)				Aktif Karlılığı - %			Özkaynak Karlılığı - %			Net Faiz Marjı - %		
	Ara.12	Ara.13	Değişim		Ara.12	Ara.13	Fark	Ara.12	Ara.13	Fark	Ara.12	Ara.13	Fark
			Tutar	%			Puan			Puan			Puan
Kamu Bankaları	6.706	7.741	1.036	15,4	1,9	1,8	-0,1	20,5	19,8	-0,7	4,2	3,9	-0,3
Özel Bankalar	12.232	13.288	1.056	8,6	1,9	1,7	-0,2	16,3	15,4	-0,9	3,7	3,5	-0,2
Yabancı bankalar	2.564	1.456	-1.109	-43,2	1,5	0,7	-0,8	13,0	6,4	-6,6	5,2	4,3	-0,9
Katılım Bankaları	916	1.071	155	16,9	1,5	1,3	-0,2	14,7	14,0	-0,7	4,0	3,5	-0,5
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.067	1.141	73	6,9	2,2	1,9	-0,3	6,8	6,6	-0,2	4,0	3,6	-0,4
Bankacılık Sektörü	**23.523**	**24.733**	**1.210**	**5,1**	**1,8**	**1,6**	**-0,2**	**15,7**	**14,2**	**-1,5**	**4,1**	**3,7**	**-0,4**

TMSF Bankaları tabloda yer almamakla birlikte 36,1 milyon TL olan dönem net karı bakiyesi sektör toplamına dahildir.

Özel bankaların dönem net kârı, %8,6 oranında (1.056 milyon TL) artarak Aralık 2013 itibarıyla 13.288 milyon TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu artışta, faiz giderlerindeki azalışa bağlı olarak artan net faiz gelirleri belirleyici olmuştur. Faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 17,4 puanlık artışla %199,9'a yükselirken; faiz dışı gelir/gider dengesi ise 2,7 puanlık artışla %69,5'e yükselmiştir.

Kamu bankalarının net dönem kârı ise incelenen dönemde, %15,4 oranında (1.036 milyon TL) artarak 7.741 milyon TL'ye ulaşmıştır. Kamu bankalarının net dönem kârındaki artışta, esas olarak faiz giderlerindeki azalışa bağlı olarak artan net faiz gelirleri ile net faiz dışı giderlerinin azalması etkili olmuştur. Faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 20,7 puanlık artışla %207,4'e ulaşırken; faiz dışı gelir/gider dengesi 7,2 puanlık artışla %56,1'e yükselmiştir.

Yabancı bankaların net faiz gelirlerinin artması ve cari dönemde kâr elde edilen sermaye piyasası işlemlerinin etkisiyle diğer faiz dışı giderlerinin azalmasına karşılık, esas olarak aktif kalitesindeki bozulma nedeniyle net dönem kârı, önceki yılın aynı dönemine göre, %43,2 (1.109 milyon TL) azalarak 1.456 milyon TL'ye gerilemiştir. Faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 7,7 puanlık artışla %217,5'e yükselirken; faiz dışı gelir gider dengesi 1,6 puanlık azalışla %54,3'e gerilemiştir.

Kalkınma ve yatırım bankalarının net dönem kârı, önceki yılın aynı dönemine göre %6,9 (73 milyon TL) artarak 1.141 milyon TL'ye yükselmiştir. Artışta, faiz gelirlerindeki artışa bağlı olarak yükselen net faiz gelirleri belirleyici olmuştur. Kalkınma ve yatırım bankalarının faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranı, 0,4 puan azalışla %365,1'e gerilerken, faiz dışı gelir gider dengesi 8,8 puan artışla %56,4'e yükselmiştir.

Katılım bankalarının net dönem kârı, bir yıllık dönemde %16,9 oranında (155 milyon TL) artarak 1.071 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu artışta, esas olarak kâr payı gelirlerindeki artışa bağlı olarak artan net kâr payı gelirleri etkili olmuştur. Katılım bankalarında, kâr payı gelirlerinin kâr payı giderlerini karşılama oranı, 10,1 puan artışla %209,1'e yükselirken; kâr payı dışı gelir/gider dengesi ise 1,3 puan azalışla %59,9'a gerilemiştir.

Son bir yıllık dönemde, sektörün **özkaynak kârlılığı** 1,5 puan azalarak %14,2'ye, **aktif kârlılığı** da 0,2 puan azalarak %1,6'ya gerilemiştir. Bir yıllık dönemde, banka gruplarının tamamının özkaynak ve aktif kârlılıklarının azaldığı görülmektedir. İncelenen dönemde, söz konusu rasyolar bakımından en yüksek düşüş yabancı bankalarda gerçekleşmiştir. Bankacılık sektörünün bir yıllık dönemde, **net faiz marjı** 0,4 puan azalarak %3,7'ye gerilemiştir. Banka gruplarının tamamının net faiz marjı gerilemiştir. Aralık 2013 itibarıyla en yüksek özkaynak kârlılığı olan banka grubu, %19,8 ile kamu bankaları iken, en yüksek aktif kârlılığı olan banka grubu %1,9 ile kalkınma ve yatırım bankalarıdır. Yabancı bankalar Aralık 2013'te en yüksek net faiz marjı (%4,3) ile çalışan banka grubu olmuştur.